

Національна спілка краєзнавців України

Вінницька обласна організація
Національної спілки краєзнавців України

З ЛЮБОВ'Ю ДО МАЛОЇ БАТЬКІВЩИНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ
ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(2025 р.)
(ЗАПИСКИ З ЩОДЕННИКА)**

Книга 10

Вінниця
2026

УДК 398(477.440)

Г 17

DOI: <https://doi.org/10.31652/978-966-2696-94-3-1-208>

Загальна редакція **О. П. Реснта**, голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора, заступника директора Інституту історії України НАН України.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2025 р.) (Записки з щоденника): Книга 10 / Автор-упорядник **С. Д. Гальчак**. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2026. – 208 с; іл. – 24 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2025 р.

Для широкого кола читачів.

На знімках, розмічених на першій сторінці обкладинки: (вгорі) нагородження голови правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергія Гальчака грамотою Національної спілки краєзнавців України; (внизу) ВОУНБ ім. В. Отамановського. Учасники круглого столу «Вінниччина краєзнавча», приуроченого 100-річчю з часу заснування НСКУ; на останній сторінці обкладинки: Вінниця. Вишанування Героїв Небесної Сотні; Вінниця. Фестиваль звичаєвої культури «Живий вогонь»; с. Великі Крушилинці. Обрядове дійство, спрямоване на збереження елементів нематеріальної культурної спадщини.

ISBN 978-966-2696-94-3

© Гальчак С. Д., 2026.

© ПП Балюк І. Б., 2026.

2025 р.

3 січня 2025 р.

У Погребищі, у залі місцевого ліцею № 2, відбулася презентація книги краєзнавиці Жанни Полішук «Життєве намисто погребищан», що стала 104-м випуском серії «Моя Вінниччина» обласної комунальної установи «Видавничий Дім «Моя Вінниччина», справжнім народним святом місцевих жителів, а також своєрідним поминальним заходом відомої в усій Україні етнографині Насті Андріанівни Присяжнюк у рік її ювілею, рукописна спадщина якої лягла в основу презентованого видання. Виступаючи перед присутніми, його авторка, зокрема, сказала:

- Ця книга є дрібною часточкою, маленькою горошинкою у великій історії Погребища, в ній глибокий слід життя і праці багатьох поколінь... Цієї книги не можна було б написати без практичної, інтелектуальної та методологічної допомоги дуже багатьох людей, зокрема, й моєї мами Людмили Борисівни з лисогорського роду Василенків, яка тут присутня...

Як зазначили учасники презентації, справжнім шедевром стали її захоплюючі коментарі походження назв місцевих вулиць, кутків і куточків: Провалля і Завалля, Шпаківки, Попового Хутора, Гордіївки, «За путтями», Соснів, Вовкотрубівки, Промартілі, Триліщини, Лисогори, Нових Садиб, Гноянки, Левад, Кам'янки, Кручі та інших.

Схвально відгукнулися про книгу присутній на презентації Почесний краєзнавець України, директор комунального закладу «Видавничий Дім «Моя Вінниччина» Вадим Вітковський, відомі в області краєзнавці фотохудожник Олександр Гордієвич, письменник-науковець Віктор Крупка, директор житомирського видавництва «Бук-друку» Олексій Євенок, директорка комунальної установи «Погребищеньський краєзнавчий музей ім. Н. А. Присяжнюк» Людмила Княжук, погребищеньський міський голова Сергій Волинський та ін.

Присутні були єдині у думці, що своєю книгою-історією Жанна Поліщук з честю виконала свій громадський обов'язок перед громадою Погребища, а книга стала великим подарунком мешканцям міста над тихоплинною Россю.

3 січня 2025 р.

Поділля збагатило українську фольклористику цілою плеядою невтомних збирачів перлин народної творчості, серед яких Настя Андріанівна Присяжнюк займає особливе місце.

Народилася вона у Погребищі 3 січня 1895 року (22 грудня 1894 р.). Учителька за фахом, присвятила себе навчанню й вихованню дітей. А як чудова знавчиня і шанувальниця народної творчості – понад сімдесят років віддала збиранню, вивченню та популяризації українського фольклору.

У його глибини, образно кажучи, занурилась в 1917 році. Відтоді збирала й записала, переважно у рідному Погребищі та навколишніх селах, тисячі безцінних зразків народної творчості: близько 7 тисяч пісень, 4,5 тисячі народних оповідань, понад 50 тисяч прислів'їв та приказок, 2,5 тисячі загадок, голосінь, замовлянь і повір'їв, матеріали до народного сонника та інше. Переважна більшість зроблених нею записів зберігаються у фондах Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України.

У 1976 році побачила світ її фундаментальна книга «Пісні Поділля», до якої увійшли близько тисячі текстів (примірник видання з автографом авторки зберігається у фонді Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського). Також Настя Андріанівна – авторка монографії «Українське весілля в Погребищі – сучасне і колишнє», науково-красознавчих праць «Рось – ріка-трудівниця» та «Історія Погребища», досліджень про народне харчування, походження прізвищ і прізвиських земляків, про сни та їхнє тлумачення, про прикмети погоди тощо.

З нагоди 130-річчя від дня народження славетної української фольклористки, етнографині, краснавиці, педагогині Насті Андріанівни Присяжнюк у відділі художньої культури та мистецтв Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валенти-

на Отамановського відкрито книжково-ілюстративну виставку «Народної ниви жниця».

6 січня 2025 р.

Колектив Донецького національного університету імені Василя Стуса вшанував пам'ять видатного українського поета, прозаїка, публіциста, перекладача, літературознавця, літературного критика, мислителя, шістдесятника та правозахисника, дисидента і члена Української Гельсінської групи, борця за незалежність України, Героя України Василя Стуса. Як зауважили учасники акції, що відбулася в центрі Вінниці на площі Василя Стуса та встановленого на ній пам'ятника видатному подолянину, попри полинове дитинство, війну, переслідування, табори, Василь Семенович обрав шлях непримиренності до свавілля і гніту. Він боровся за ідеали справедливості, свободи та добра, відкрито висловлював свою громадянську позицію.

Варто згадати також, що через російську агресію заклад вищої освіти імені Василя Стуса десять років тому релокувався із Донецька до Вінниці – у відносно безпечний регіон. Тут успішно продовжує свою роботу.

* * *

У рамках традиційних заходів вшанування пам'яті славетного уродженця с. Рахніка Гайсинського району Василя Семеновича Стуса у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку-пам'ять «Головне – не зрадити життя».

8 січня 2025 р.

У Козятині на фасаді приміщення відділення поліції № 2 Хмільницького районного відділу поліції відкрили меморіальну дошку на честь загиблого поліцейського Миколи Степанюка. До повномасштабного вторгнення російських агресорів він працював оперуповноваженим сектору кримінальної поліції, а після створен-

ня Об'єднаної штурмової бригади Національної поліції України «Лють» став мінометником штурмового полку «Цунами».

5 серпня 2024 року старший лейтенант поліції Микола Степанюк був тяжко поранений під час збройної відсічі ворога у Покровському районі Донецької області. Згодом його серце зупинилось... У 26-річного полеглого захисника України залишилися батьки, дружина, чотирирічний син.

Присутні на заході поліцейські та мешканці міста вшанували колегу, земляка хвилиною мовчання, поклали квіти до меморіального знака.

Вічна пам'ять герою!

11 січня 2025 р.

Добіг до завершення VIII обласний фестиваль «Різдвяне диво», який через війну, вже вдруге, відбувався в режимі онлайн. Всього надіслали відео з колядками та щедрівками 56 фольклорних, співочих родинних гуртів із 49-и територіальних громад області. Відео були виставлені у соціальні мережі інтернету і вже набрали більше 100 тис. переглядів.

Організатором фестивалю традиційно виступив очолюваний членкинею правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяною Цвігун обласний центр народної творчості. Його працівники висловили щиру вдячність учасникам фестивалю, усім, хто, не зважаючи на нинішній важкий у державі час, відроджує та зберігає традиції українського народу.

13 січня 2025 р.

В академічній залі Вінницького обласного краєзнавчого музею заслухано лекцію Тетяни Пірус «Українські народні свята: обряди, звичаї, традиції». Лекторка є завідувачкою навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, членкинею Національної спілки народних майстрів України, Національної спілки краєзнавців України, а також відомою дослідницею і популяризаторкою етнографічного надбання Східного Поділля.

Просвітницький захід супроводжувала тематична виставка «Мальовнича хронологія українських свят», на якій представлено твори відомих митців, пов'язаних із Вінниччиною, та етнографічні експонати з фондів музею.

13 січня 2025 р.

У с. Березани Хмельницького району відкрили Алею пам'яті на честь п'яти загиблих військовослужбовців: Михайла Щербатюка, Віталія Рудківського, Володимира Кравчука, Володимира Демчука та Анатолія Яковенка. Вшанувати полеглих захисників України прийшли мешканці села, представники влади, рідні, друзі, побратими.

Вічна пам'ять героям!

17 січня 2025 р.

З великим сумом та пекучим болем сприйняли краєзнавці Вінниччини звістку про трагічну загибель 16 січня під час дорожньо-транспортної пригоди Юрія Васильовича Телячого – президента Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, доктора історичних наук, професора, Заслуженого працівника культури України, славного сина й патріота України, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, великого друга краєзнавчої та наукової спільноти Вінницької області. Це за його ініціативи та сприяння в очолюваному ним навчальному закладі вищої освіти відкрито музей Захисників України, Алею незламних Героїв, на високому професійному рівні проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Хмельниччина в умовах війни росії проти України», в роботі якої активну участь взяли й дослідники малої батьківщини-вінничани.

Юрій Васильович Телячий був відомим вітчизняним ученим-істориком. Його науковий доробок налічує понад 260 праць, зокрема близько 30 монографій і навчальних посібників. У своїх роботах професійно висвітлював історію української культури, освіти й науки, аналізував та розробляв теоретико-методологічні основи національно-культурного будівництва, аналізував діяльність

української діаспори та її внесок у розвиток вітчизняної культури. Був відомим громадським діячем, представником інтелектуальної еліти держави.

А ще – невтомним волонтером, – періодично буваючи на фронті, доставляючи матеріальну допомогу військовим. Також за його ініціативи, особистого прикладу викладачами та студентами інституту з часу повномасштабного вторгнення російських окупантів в Україну на підтримку Збройних Сил України зібрано більше мільйона гривень.

У пам'яті краєзнавців Вінниччини він назавжди залишиться Людиною з великої літери, видатним діячем краєзнавчого руху.

Щирі співчуття родині Юрія Васильовича: батькові Василю Івановичу, матері Надії Степанівній, дружині Оксані Павлівній, сину Вадиму, усім колегам-краєзнавцям Хмельниччини.

Вічна і світла пам'ять славному сину України!

19 січня 2025 р.

242 дні, з 26 травня 2014 року по 23 січня 2015 року, українські військові, добровольці, медики й волонтери протистояли навалі російсько-окупаційних військ і проросійських бойовиків у Донецькому аеропорту. За проявлені ними мужність, героїзм, стійкість їх назвали «кіборгами». 20 січня 2015 року захисники летовища понесли найбільші втрати. Тоді російські окупанти підірвали колони, які тримали перекриття нового терміналу. Наступного дня останні захисники почали вихід з аеропорту через руйнування адмінбудівлі. У запеклих боях героїчно віддали життя вісім вінничан: Сергій Зулінський, Леонід Шевчук, Шайдула Камзінов, Дмитро Францишин, Анатолій Буйлук, Дмитро Склярів, Юрій Осаулко, Олександр Кондратюк.

З нагоди десятиріччя подвигу незламних захисників України у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї (директорка: членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Заслужена працівниця культури України, Почесна краєзнавиця України Катерина Висоцька) розгорнуто пам'ятну інсталяцію «Кіборги. 242 дні оборони».

Вічна пам'ять і слава мужнім захисникам України!

20 січня 2025 р.

Вийшов друком збірник матеріалів XVI Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції «Українське краєзнавство у викликах російсько-української війни: науково-дослідний та суспільний потенціал», що відбулася 10 травня 2024 р. у м. Києві і була приурочена 75-річчю від дня народження видатного уродженця Вінниччини, Голови Національної спілки краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, доктора історичних наук, професора Олександра Петровича Реєнта. У збірнику опубліковано доповіді вінницьких науковців та краєзнавців: Сергія Гальчака «Подвижник української історичної науки, лідер вітчизняного краєзнавства»; Руслана Зелінського «Олександр Реєнт – дослідник історії Літинщини»; Олександра Коляструка, Ольги Колястрок «Меморіалізація героїв російсько-української війни на Вінниччині»; Володимира Лазаренка «Сергій Гальчак – відомий діяч краєзнавчого руху»; Ольги Коваль «Роль єврейських осередків у формуванні краєзнавчих студій Поділля кінця XIX – початку XX століття»; Анатолія Лисого «Забутий марксист із подільського містечка»; Іванни Почтар «Русифікація в часи комуністичного режиму у Вінниці та її вплив на менталітет мешканців Вінниці».

21 січня 2025 р.

З нагоди життєвого ювілею, 70-річчя від дня народження, за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Пентюка Бориса Миколайовича – Почесного краєзнавця України, кандидата технічних наук, кандидата богослов'я, доцента.

22 січня 2025 р.

Сьогодні Україна відзначає День Соборності.

Саме 22 січня 1919 року було підписано Акт злуки Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Респуб-

ліки в єдину українську державу, який увійшов в історію як «Акт Злуки».

Роком раніше – 22 січня 1918 року – було підписано IV Універсал Української Центральної Ради, який проголосив повну незалежність Української Народної Республіки.

22 січня 1919 року на Софійській площі в Києві прозвучали такі слова:

«Віднині зливаються в одне віками відділені одна від одної частини України – Галичина, Буковина, Закарпаття і придніпрянська Україна – в єдину Велику Україну. Виповнилися відвічні мрії, для яких жили і за які вмирали кращі сини України. Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу...».

За радянської влади День Соборності був під забороною. Офіційний дежавний статус він отримав у 1999 році. Сьогодні є символом єдності українського народу та боротьби за незалежність.

З нагоди Дня Соборності у Вінниці на площі Тараса Шевченка відбулися урочистості, участь у яких взяли керівники області й міста, депутати обласної та міської рад, керівники комунальних закладів Вінниччини, військовослужбовці, містяни, в т. ч. краєзнавці. Присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять усіх, хто боровся за українську державу, поклали квіти до пам'ятного знака «Небесній Сотні та загиблим героям російсько-української війни».

Гірлянди квітів лягли також до пам'ятних місць, меморіальних дошок та пам'ятників борцям за незалежність України різних часів, на Алеях слави, місць поховань героїв, полеглих за мирне майбутнє України в російсько-українській війні.

На іншій площі Вінниці, Героям Небесної Сотні, відбулася національно-патріотична акція «Живий ланцюг єднання».

22 січня 2025 р.

У селі Черепашинці на Калинівщині на фасаді місцевого ліцею відкрили п'ять пам'ятних дошок на честь загиблих героїв – його випускників Руслана Гилка, Віталія Драчука, Миколи Лима-

на, Леоніда Іщука та Віталія Лавренишина, портрети яких відтепер щоранку нагадуватимуть учням, мешканцям села якою великою ціною дається нам Перемога.

Присутні на заході, а це рідні, близькі, друзі, побратими, учні та працівники ліцею, односельці, вшанували пам'ять полеглих зем-ляків, усіх, хто віддав життя за Україну в розв'язаній росією кри-вавій війні, також хвилиною мовчання.

Вічна пам'ять героям!

23 січня 2025 р.

У Гайсині на фасаді школи № 4 відкрили пам'ятну дошку на честь колишнього учня Максима Ігоровича Нижника.

У перший день повномасштабного вторгнення російських терористів Максим пішов до військкомату та призвався добровольцем на військову службу. Служив на посаді солдата-стрільця у лавах 120-ї бригади територіальної оборони. Свій останній бій провів 8 березня 2023 року під Бахмутом на Донеччині під час виконання бойового завдання, а 16 березня його поховали на гайсинському кладовищі на Алеї Слави.

На відкриття меморіальної дошки зібралися його родина, міс-тяни, учні та вчителі навчального закладу, друзі, однокласники, представники влади та громадських організацій. Право відкрити її було надано родині полеглого захисника України: матері Тетяні Володимирівній, бабусі Валентині Савівній, дідушеві Володимиру Івановичу, дружині Христині.

Вічна пам'ять герою!

27 січня 2025 р.

Сьогодні відзначається Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту – трагедії, спричиненої у період Другої світової війни нацистським режимом, яка позбавила життя близько 6-и мільйонів євреїв, що становило приблизно третину всього єврейського населення світу, та стала однією з найтрагічніших сторінок історії ХХ століття.

З метою збереження пам'яті про жертв Голокосту у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся інформаційно-просвітницький захід «Сторінки пам'яті про Голокост».

Вступним словом відкрили його в. о. начальника управління у справах національностей та релігій Вінницької обласної військової адміністрації Алла Ратинська та в. о. директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, членкиня Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк.

Потім із доповідями виступили директор Вінницького музею Голокосту Леонід Трахтенберг, кандидат історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, голова ГО «Подільська спадщина», Заслужений працівник освіти України Павло Кравченко.

У рамках заходу відбулися презентація книги Наталії Дерев'яно «Райгород і Соболівка: життя та загибель єврейських громад», перегляд відеоісторії «Моє прізвище Бронштейн», підготовленої журналісткою Ольгою Орел, постановка мінівистави «В землі не скрилось, тліном не взялось...», до якої, крім юних виконавців, доклали зусиль керівник дитячої професійної тренінг-школи театру та кіно «Школа акторів» Артур Константинов і викладач з акторської майстерності Олексій Головач.

Супроводжувала захід книжкова виставка «Сторінки пам'яті про Голокост», підготовлена фахівцями відділу краєзнавства.

29 січня 2025 р.

Сьогодні в Україні відзначають День пам'яті Героїв Крут. Саме в цей день, у 1918 році, кількасот воїнів та студентів здійснили подвиг та затримали армію Муравйова, що рухалася на Київ, – вороже військо, яке переважало їх чи не вдсятеро...

Символічно, що саме в чергову річницю подвигу Героїв Крут у с. Рибчинцях Хмельницького району, в місцевій гімназії, відбулася презентація книги Почесного краєзнавця України Миколи Дороша «Мамо, не плач...», видану до сумного 60-річчя від дня на-

родження передчасно згаслого Героя-земляка Олександра Олександровича Марченка – мужнього захисника України, політика, учасника російсько-української війни, який ціною власного життя (загинув 7 березня 2022 р. в с. Мощун Гостомельської селищної ради Бучанського району Київської області) не дозволив теперішнім озвірілим російським загарбникам «за три дні захопити Київ», чого вони так хотіли...

Як наголосив її автор, колишній учитель Олександра Марченка, книга «Мамо, не плач...» – це не лише данина пам'яті герою, а й джерело натхнення для всіх, хто продовжує боротися із споконвічним ворогом. Численні ж епізоди на її сторінках підкреслюють, що Олександр Марченко був звичайною людиною з великим серцем, людиною, яка здійснила неймовірні подвиги заради світлого майбутнього своєї країни. Поява презентованого видання – це ще один крок до того, щоб імена героїв не були забуті, а про їхні подвиги пам'ятали наступні покоління.

Також Микола Дорош розповів про свої творчі задуми на майбутнє.

Схвально відгукнулися про книгу, героїзм та синівську відданість Матері-Україні Олександра Марченка присутні на заході заступник голови Уланівської сільської ради Світлана Якушевська, начальник відділу надання адміністративних послуг згаданої сільради Сергій Голубенко, автор передмови, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, Заслужений журналіст України Василь Паламарчук, педагогиня Світлана Гаврилова, благочинний протоіреї Олег Данилів, настоятель протоіреї Михайло Данилів із міста Фастова, настоятель храмів сіл Уланова та Рибчинець отець Володимир, Почесні краєзнавці України Анжела Веремій, Віра Степанюк, Микола Загородній, голова Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України, науковець Сергій Гальчак, який зокрема, сказав:

«Не приховую: пекучий біль пронизує серце й душу коли надходить звістка про відхід у Вічність полеглого захисника України – її вірного сина-патріота, відважного, нескореного витязя, якому б жити й жити, творити добро в ім'я процвітання рідної землі, Бать-

ківщини. Саме таке відчуття довелося пережити, коли довідався про передчасну смерть Олександра Олександровича Марченка, який до останнього подиху любив Україну, для якого вона – була понад усе. Який, ризикуючи власним життям, із перших днів віроломного вторгнення споконвічного ворога, зі зброєю в руках героїчно став на її захист, бо ж розумів, що для ордино-московітських загарбників війна і грабунок – сутність їхньої буденності, що, за словами уродженки Вінниччини Катерини Марійчук, «у двадцять першому столітті Злобні монстри радіють, що від їх Звірячої впертості та ненависті до любові й волі помирають люди».

Тому уклінно дякую Олександру Олександровичу за прожиті ним у правді швидкоплинні роки, за непримиренну боротьбу за найзначиміше для рідної держави, за кришталеві чесність і честь, за душевну щирість і цінування любові, за непохитну вірність і відданість свободі, за теплоту, душевну українськість! Безмежно горджуся ним – і земляком, і сином Неньки-України!

Уклінно дякую також його батькам Олександру Максимовичу та присутній на заході Єві Мусіївній за виховання сина-патріота. За недоспані ними ночі, за ту жагу справедливості, яку вони генетично прищепили своєму славетному нащадку.

Дякую його навчителю Миколі Никифоровичу Дорошу – педагогу від Бога, який зумів, завдяки власній ерудиції та патріотизму, посіяти у душі свого вихованця зерна поваги до Матері-України, її світової величі.

Дякую його землякам, усім, хто знав його та добрим словом відгукується про нього, як неординарну особистість, людину з великої літери.

Дякую усім теперішнім захисникам України, які перейняли від Олександра Олександровича та гідно несуть естафету стійкості, патріотизму, синівської відданості рідній Батьківщині, непохитності віри у перемозі над ворогом».

Він також передав вітання на адресу Миколи Дороша, учасників заходу від Голови Національної спілки краєзнавців України Олександра Реєнта, Президії спілки.

Не раз у залі лунали теплі слова та щирі оплески й почесних гостей – членів родини, бойових побратимів та друзів загиблого

героя, односельчан, учителів, працівників культури Уланівської громади.

Особливою родзинкою заходу, зокрема, став виступ митців художньої самодіяльності Андрія Бохнюка, Наталії Олійник та народного вокального жіночого ансамблю «Першоцвіт», які своєю майстерністю зворушили присутніх до сліз, нагадавши про ті цінності, за які борються українські воїни, – мир, свободу, незрадливу любов до Батьківщини. Їхній виступ з новою силою підкреслив духовну велич тих, хто віддав своє життя за Україну.

Під оплески присутніх автору книги Миколі Дорошу було вручено народний символ поваги та вдячності – запашний коровай.

Завершився захід покладанням квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку, збудованому з ініціативи та коштом Олександра Марченка, молитвою за Україну.

30 січня 2025 р.

У с. Іванівці Барського району відкрито меморіальну дошку уродженцю села Ярославу Івановичу Бегі, захиснику України, який загинув під час виконання бойового завдання 27 липня 2023 року в с. Роботине Пологівського району Запорізької області. Указом Президента України посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня. Односельцям, бойовим побратимам запам'ятався надзвичайно доброю, людяною особистістю. У боях був сміливим і відважним, безстрашно йшов уперед...

Вічна пам'ять герою!

31 січня 2025 р.

Сьогодні краєзнавці області, мешканці Буші можуть зітхнути з полегшенням – біля Буші створено новий ландшафтний заказник – «Гора Лисківка». Гора також отримала статус об'єкта природно-заповідного фонду місцевого значення. Тож розробка та видобуток корисних копалин на цій ділянці, проти якого рішуче виступали дослідники малої батьківщини Вінниччини, мешканці Буші, відтепер заборонена. Відповідне рішення депутати Вінницької обласної

ради ухвалили сьогодні на черговій сесії. Таким чином захищено територію поблизу Буші, що є фактично музеєм, від дій, які можуть нівелювати її цінність.

«Буша, «Гора Лисківка» – це магніт для митців зі всієї України та закордонних країн. Успіх цієї місцини – це розвиток екотуризму й історичного туризму. Це можливість проведення непересічних мистецьких заходів. Це наша історія, без якої важко уявити наше майбутнє!» – наголосив голова обласної ради Вячеслав Соколовий.

* * *

Під час роботи сесії вручено Почесну Грамоту Верховної Ради України директорці Вінницького обласного центру народної творчості, Заслуженій працівниці культури України, членкині правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяні Омелянівній Цвігун – за багаторічну плідну творчу працю, високу професійну майстерність та з нагоди 85-річчя створення очолюваного нею закладу.

Вітаємо!

4 лютого 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України, активну участь у міжнародних, регіональних науково-краєзнавчих конференціях, симпозіумах, семінарах, публікацію низки історико-краєзнавчих праць, що знайшли схвальний відгук серед широкого кола наукової та краєзнавчої громадськості, прошу присвоїти звання

«Почесний краєзнавець України»

знаному на Вінниччині члену Національної спілки краєзнавців України, багаторічному голові Вінницького церковно-історичного комітету, керівнику історичного відділу Вінницької єпархії, члену

Європейської асоціації археологів, автору низки монографій та численних публікацій з історії, археології, етнології та проблем утвердження раннього християнства на Поділлі

Сварчевському Анатолію Вацлавовичу (м. Вінниця).

Серед найбільш відомих його праць:

Мала історія церковного та громадського життя містечка Самгородок (від поч. Х до по ХХ ст.) (1993);

Нариси з історії Вінницьких монастирів (1997);

Нариси з історії Вінницьких храмів (1997);

Чудотворні ікони Поділля (1997);

Християнська символіка у гербоутворенні міста Вінниці (1998);

Нариси з історії Немирівського монастиря (1998);

Історія церковно-архівної справи на Вінниччині (1999);

Церква в неволі (Про гоніння Православної Церкви на Вінниччині періоду 1917 – 1940-х рр.) (2000);

Історія Православних Братств на Вінниччині (2001);

Витоки християнської віри на Вінниччині (2003);

Духовні училища та школи на Вінниччині (Історичні нариси) (2004);

Православна сфрагістика Вінниччини (2004);

Краєзнавчі джерела Православної культури на Вінниччині (2004);

Історія громадського та церковного життя Вінницьких Хуторів (2005);

Енциклопедія сакрального мистецтва Поділля. Храми Вінниччини (2010);

Языческая эпоха на Подолии: миф и реальность (2010);

Лядавський скельний монастир – 1000 років (2012);

Подольские монахи Имяславцы (2015);

Подольский Патерик или Краткие жизнеописания новомучеников, исповедников и подвижников благочестия XX века (2015);

Муровано-Куриловецька Голгофа (2017);

Могилів-Подільська Голгофа (2017);

Подільські духовні пісенспіви (2018);

Буша – найдавніша святиня Православного Поділля (2018);

Подільська Голгофа (2018);

Атей Великий – Скіфії володар (2024);
З легенди цар – величний Клепідав (2025) та ін.».

6 лютого 2025 р.

На території Барського ліцею № 3 відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки Віктору Нанизнюку – випускнику згаданого навчального закладу, захиснику України, який віддав своє життя за незалежність Батьківщини.

Лави захисників України добровільно поповнив 2 березня 2022 року. Воював у найгарячіших точках – у Бахмуті, на Лиманському напрямку, де в травні 2024 року обороняв місто Терни. Загинув 26 липня минулого року у селищі Новосадове Краматорського району Донецької області під час штурмових дій противника.

Відкриття меморіальної дошки на фасаді його рідної школи – це символ вдячності, пам'яті та пошани. Це нагадування нам усім, що герої продовжують жити в наших серцях, у нашій боротьбі за вільну Україну.

Вічна пам'ять герою!

13 лютого 2025 р.

Марія Оксентіївна Руденко – одна із провідних в Україні поетесей національної культури та духовності, їхня берегиня.

Народилася і проживала все своє життя в селі Слобода-Яришівська Могилів-Подільського району. Праведниця народів світу, лауреатка Всеукраїнської премії імені Павла Чубинського, Заслужена працівниця культури України, педагогиня, фольклористка, етнографиня, краєзнавиця, майстриня декоративно-прикладного мистецтва. Зібрала понад 3000 народних пісень, 1000 прислів'їв та приказок, казок, легенд, переказів, 54 зразки народної вишивки. Була ініціатором створення та керівником фольклорно-етнографічного ансамблю «Горлиця». Самобутня майстриня паперових витинанок, які демонструвалися на виставках в Україні та за її межами, зокрема у Харкові, Львові та інших містах; вироби майстрині прикрашають експозиції багатьох світових музеїв.

Людина, котра все життя служила безкорисливо своєму народові, – безсмертна. Такою є Марія Руденко, яка залишила по собі неоціненний скарб, котрого вистачить на багато-багато поколінь – і для наслідування, і для осмислення, і для збереження.

14 лютого виповнюється 110 років від дня її народження. З нагоди ювілею знаної подолянки у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отмановського відбулося культурно-мистецьке свято «Берегиня українських традицій», організоване згаданим бібліотечним закладом та Вінницьким обласним центром народної творчості.

Виступаючи перед присутніми, теплим словом відгукнулися про життєвий шлях, титанічну працю, творчі здобутки Марії Оксентіївни начальниця управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Лілія Гончарук, директорка Вінницького обласного центру народної творчості, Заслужена працівниця культури України, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун, в. о. директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отмановського, членкиня Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк, завідувачка сектору обліку музейних фондів Вінницького обласного краєзнавчого музею Сніжана Жученко. Звучало також поетичне слово вінницьких письменниць Жанни Дмитренко, Валентини Сторожук.

Захід супроводжували музичні виступи відомого подільського тріо «Оберіг» Вінницької обласної філармонії імені Миколи Леонтовича за участю Заслужених артисток України Лідії Остапчук, Галини Король та Олександра Остапчука, магістрантки першого курсу магістратури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександри Корінюк. Демонструвались уривки документального фільму «Горлиця».

Крім того, у відділі краєзнавства відкрито книжкову виставку ювілей «Витинанки долі: творчий спадок Марії Оксентіївни Руденко».

Також варто згадати, що астроном М. Черних відкрив малу планету, яку назвав на честь Марії Руденко – Горлицею. 1999 року в Могилеві-Подільському було започатковано Всеукраїнське свято

вистинанки. У цьому ж місті над Дністром у 2003 році створено музей етнографії і народного мистецтва імені Марії Руденко, де зберігається її творча спадщина.

13 лютого 2025 р.

Незабаром, 16 лютого, у країні відзначатиметься День Єднання – свято, яке було започатковане напередодні російського вторгнення в Україну, покликане нагадати, що наша сила – у єдності!

У його рамках у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського проведено багатолюдний захід, під час якого вшановано світлу пам'ять полеглих захисників України – колишнього головного бухгалтера згаданого закладу вищої освіти Олександра Михайловича Візняка, студентів й випускників, усіх безстрашних витязів Батьківщини, що передчасно відійшли у Вічність, наголошено на важливості національної єдності в суворий час російсько-української війни.

Учасниками заходу були матір Олександра Марія Візнюк, дружина Віта Візнюк, ректор університету Наталія Лазаренко, викладачі та студенти, а також Віталій Кирницький – офіцер військової частини, військовослужбовцям якої на фронт було передано півтисячі книг, як подарунок від студентів та викладачів університету.

19 лютого 2025 р.

Сьогодні Україна відзначає День державного герба. Як відомо, свято було запроваджене у 2018 році. Дату обрали не випадково, адже саме 19 лютого 1992 року український тризуб затвердили як Малий герб України та складову частину Великого герба. Цим символом став золотий тризуб на синьому щиті – знак, що у ХХ столітті уособлював національну боротьбу українців за незалежність.

Наразі Великий державний герб України досі не затверджено. Протягом років проводилося кілька конкурсів на розробку Великого герба, але жоден із запропонованих варіантів не був ухвалено.

ний Верховною Радою. Останні спроби затвердити проєкт Великого герба відбулися у 2020 – 2021 роках.

Історія тризуба налічує тисячоліття. У давнину він був знаком князівського роду Рюриковичів – правителів Русі. Вибір цього символу як державного був не випадковим, адже тризуб здавна використовувався як оберіг. Археологи знаходять його зображення на пам'ятках культури, датованих ще першим століттям нашої ери. Існує понад тридцять теорій щодо його походження та значення: від сокола і якоря до символу триєдності світу.

Герб – це не лише державний символ, а й святина, що уособлює прагнення народу до свободи та незалежності. Він є живим зв'язком між минулим, сучасністю та майбутнім української нації.

Про це під час лекційного заняття повідав студентам-першкурсникам факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, а також привітав їх із важливим державним святом.

19 лютого 2025 р.

Член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, директор Державного архіву Вінницької області, доктор історичних наук, професор Юрій Легун з нагоди Дня Державного герба України взяв участь у ранковій телепрограмі «Світанок» телеканалу ВІТА, а також продемонстрував телеглядачам збережену родинну реліквію – тризуб, намальований на склі у 1940-х роках на Івано-Франківщині.

19 лютого 2025 р.

Напередодні Міжнародного дня рідної мови у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулося літературно-мистецьке свято «Рідна мова – мати єдності». Захід організовано обласною бібліотекою спільно з Управлінням культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики, Управлінням у справах національностей та

релігій Вінницької обласної військової адміністрації, Вінницьким обласним центром народної творчості в рамках культурно-мистецького проєкту «Мови різні – душа одна».

Понад два десятиліття традиційно в цей день в обласній бібліотеці звучать мови різних національностей, представники яких проживають на теренах Вінниччини. Українці, поляки, кримські татари, євреї, азербайджанці, грузини, чехи, хорвати, роми, вірмени опікуються збереженням своєї мови, самобутності та ідентичності. Адже саме мова є основною ознакою та фундаментом нації. Проте, проживаючи в Україні, всіх об'єднує українська, яка сьогодні, під час війни, є мовою свободи, а також могутньою зброєю українського народу в боротьбі за незалежність і перемогу.

Відкрили свято рідної мови **українською** сторінкою. Її представили військовослужбовець Збройних Сил України, лауреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського Віталій Кирницький, який прочитав вірш-присвяту рідній мові письменниці-землячки Валентини Сторожук, та співачка, викладачка Вінницького фахового коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича Христина Бездір, котра виконала українську пісню «Чорнобривці» (слова Миколи Сингаївського, музика Володимира Верменича).

Потім із Міжнародним днем рідної мови присутніх привітали заступниця начальника управління культури і креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Галина Пасека, виконуюча обов'язки начальника управління у справах національностей і релігій Вінницької обласної військової адміністрації Алла Ратинська, регіональний координатор ОБСЄ з національних питань у Вінницькій області Володимир Мережко.

До привітань (в онлайн-форматі) доєдналися й гості із Донеччини. Оскільки під час заходу відбувалася його пряма трансляція, спостерігати літературно-мистецьке свято мали можливість й на сході нашої країни. З вітальним словом, зокрема, звернулися заступниця начальника Святогірської міської військової адміністрації Краматорського району Олена Коновалова та директор комунального закладу «Адміністрація державного історико-архітектурного заповідника у м. Святогірську» Донецької обласної ради Ігор Са-

лецький, які наголосили на важливості рідної мови для кожного із нас.

Із вітальним словом виступила також кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української мови факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольга Павлушенко, котра зауважила, що мова – це код нації, є основною ознакою народу, формує його національний менталітет, зберігає культурні здобутки, є живим свідком його історії.

Кримськотатарську сторінку на святі представила Юлія Піскунова, заступниця голови Вінницької громадської організації «Ветан» (голова Ескендер Анафієв) разом із членами організації – кримськотатарською родиною Расулових. Муса і його донька Феріде Расулови прочитали вірші своєю рідною мовою.

Гарний настрій усім присутнім створили представники ГО «Спілка поляків Вінниччини» (голова Алла Ратинська). Учасниці вокального молодіжного ансамблю «Подольки» солістки Анна Баюрко та Любов Солтан виконали **польські** пісні, представляючи на святі свою національну сторінку. Ансамбль є лауреатом міжнародних і регіональних конкурсів та учасником і переможцем фестивалю «Парафіада», який щорічно проходить у Варшаві.

Мову **єврейського** народу презентували Олександр Суконников та Аліна Закринична-Балинська, солісти вокальної студії молодіжного клубу «I Jew Junior» Вінницького єврейського благодійного центру «Хесед-Емуна» (голова Ірина Кноп). Олександр і Аліна подарували присутнім позитивні емоції, виконавши пісню з національним єврейським колоритом на мові ідиш.

Незмінний учасник свята рідної мови Гіоргі Сванідзе, представник Вінницької обласної грузинської громадської організації «Арго» (голова Теймур Абушов), презентував **грузинську** сторінку. Він чудово виконав грузинську народну пісню «Мої пісні линуць понад горами» під власний акомпанемент грузинського народного інструменту пандурі.

Азербайджанську сторінку презентував Акбар Шахбандаєв, представник громадської організації «Вінницька міська громада азербайджанців «Атеш»» (голова Теймур Абушов), який прочитав

вірш азербайджанського письменника і співака Хана Шужинського.

Чеську сторінку презентувала Діана Лиса, членкиня ГО «Голендерські чехи» (голова Лариса Лановик), до якої входять етнічні чехи, які проживають у селах Голендри та Миколаївка Самгородоцької територіальної громади. Діана прочитала вірш, присвячений 150-річчю переселення чехів на Поділля. Наповнили зміст чеської сторінки представники ГО «Освітньо-культурний центр «Чехи Поділля» (голова Юрій Василюк) Михайло і Володимир Василюки. Вони прочитали вірші Тараса Шевченка чеською та українською мовами.

Хорватську сторінку представив голова ГО «Альянс Україна-Хорватія» Сергій Ямковенко, який презентував відео виконання хорватської національної пісні та привітав усіх присутніх своєю рідною мовою.

Вірменську сторінку представив талановитий Авак Бабаханян, студент Вінницького коледжу мистецтв імені Миколи Леонтовича, лауреат всеукраїнських і міжнародних конкурсів, який натхненно виконав вірменську народну пісню «Бінгьоли», передаючи національну вдачу і волелюбність вірменського народу.

Ромську сторінку представив ромський родинний дует Ольги та Івана Марценкевичів Центру культури і дозвілля Іванівської сільської ради, виконавши запальні циганські пісні під гітару.

Завершилося свято рідної мови символічно – українськими піснями, адже саме вони – це наш духовний скарб, який нині єднає нас! Прозвучали пісні у виконанні народного аматорського ансамблю народної пісні «Подільський колорит» Центру культури і дозвілля Якушинецької сільської ради (керівник Євгеній Денисюк). Впродовж багатьох років творчий колектив успішно представляє хорове мистецтво Поділля, є неодноразовим володарем Гран-прі та переможцем міжнародних і всеукраїнських конкурсів.

На завершення організатори заходу – виконуюча обов'язки директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, членкиня Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк та директорка Вінницького обласного центру народної творчості, Заслужена працівниця культури України, членкиня правління Вінницької обласної організації

Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун щиро подякували його учасникам, вручили їм пам'ятні подарунки.

Супроводжувала захід книжково-ілюстративна виставка «Бринить, співає рідна мова, чарує, тішить і п'янить», підготовлена працівниками бібліотеки.

20 лютого 2025 р.

Сьогодні – одинадцята річниця Дня пам'яті Героїв Небесної сотні. Саме 18 – 20 лютого 2014 року у столиці України відбулося найбільше загострення протистояння між протестувальниками та режимом Януковича. Тоді загинуло 78 людей, а після 20 лютого від поранень померли ще понад 20 активістів. 105 Героям Небесної сотні посмертно присвоєно звання Героя України. Серед них вінничанин Максим Шимко, жмеринчани Леонід Полянський та Валерій Брезденюк.

На знак вшанування героїчних провісників волі у Вінниці представники влади, мешканці міста, в тому числі краєзнавці, поклали квіти до скульптурної композиції «Дерево Свободи» на майдані Небесної Сотні.

Сьогоднішній день – це не лише день пам'яті, але й день гордості за наш український народ, який обрав шлях гідності та свободи.

21 лютого 2025 р.

У Вінницькому обласному художньому музеї відкрилася виставка робіт жмеринчанина Валерія Брезденюка – художника, Героя Небесної Сотні, Героя України, приурочена Дню Героїв Небесної Сотні. У заході взяли участь донька Валерія Брезденюка Юлія, матір та брат Героя Небесної Сотні вінничанина Максима Шимка, начальниця управління соціально-гуманітарної політики виконавчого апарату обласної ради Надія Маруся та її заступниця Олена Житанська, представники центру «ЯМаріуполь».

З великою цікавістю виставку відвідали перші відвідувачі, в тому числі дослідники малої батьківщини.

24 лютого 2025 р.

Рівно три роки тому імперська росія розпочала повномасштабне вторгнення в суверенну Україну. З того часу уже 1097 днів українські витязі ціною найдорожчого – життя мужньо захищають зранену Матір-Україну. На знак вшанування пам'яті загиблих героїв вінничани (представники влади, громадських організацій, у тому числі краєзнавці на чолі з членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрієм Легуном, військовослужбовці, родини полеглих) на площі Тараса Шевченка поклали квіти до пам'ятного знака «Небесній Сотні та загиблим героям російсько-української війни», а також вшанували їх пам'ять хвилиною мовчання.

Як зазначив на поминальному заході голова Вінницької обласної ради Вячеслав Соколовий, «агресор планував захопити Київ за три дні. Не вийшло! Не за три дні. І не за три роки. Роки болю, втрат і руйнувань. Роки мужності, стійкості, героїзму на фронті, самовідданої праці в тилу. Одинадцять років війни, три – повномасштабної. Час показав хто є хто. Час викристалізував силу української нації. Вшановуємо наших героїв. Вони не вмирають, якщо живе пам'ять про них. Віримо у Збройні Сили України. Віримо у поразку ворога. Україна живе! Україна буде жити – незламною, вільною, сильною!».

24 лютого 2025 р.

Сьогодні, у день третьої річниці повномасштабної російсько-української війни, в Україні вперше відзначається Національний день молитви, затверджений Верховною Радою України 12 лютого 2025 р.

У Вінниці молебень, зокрема, відбувся у Спасо-Преображенському кафедральному соборі Православної Церкви України. Молитви за Батьківщину, за перемогу над агресором, за воїнів, які захищають Україну, за тих, хто перебуває в полоні та під окупацією, за поранених і хворих, за вимушених переселенців, за усіх, хто перебуває у скруті і біді через розв'язану росією війну, возніс митрополит Вінницький і Барський Симеон.

Особлива молитва була проголошена за полеглих Героїв.

26 лютого 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак у режимі онлайн взяв участь у засіданні Президії НСКУ. Серед головних питань, які розглядались на ньому, звіти обласних організації НСКУ за 2024 рік, заходи до відзначення 100-річчя Національної спілки краєзнавців України, заходи до відзначення 110-річчя Героя України, академіка Петра Тронька та ін. На засіданні ухвалено рішення про присвоєння українському історику, археологу, голові Вінницького церковно-історичного комітету Анатолію Вацлавовичу Сварчевському звання «Почесний краєзнавець України».

Вітаємо!

27 лютого 2025 р.

Явдоха Зуїха (справж. – Явдоха Микитівна Сивак) – легендарна українська народна співачка, етнограф та фольклористка. Народилася 1 березня 1855 року в селі Кущинці Гайсинського району в кріпацькій сім'ї. Стала відомою завдяки феноменальній пам'яті та неперевершеному таланту передавати народні пісні, казки, прислів'я. 1008 народних пісень, 400 прислів'їв і приказок, 45 загадок і велику кількість іншого фольклорно-етнографічного матеріалу записав з її уст Гнат Танцюра. Явдоха Микитівна виконувала пісні з неймовірною емоційністю та автентичністю, передаючи весь колорит і глибину української народної душі.

Природний талант цієї неписьменної жінки був настільки великим, що ним захоплювалися академіки та письменники, вважаючи її співачкою слов'янського світу.

За результатами багаторічної співпраці Гната Танцюри та гайсинчанки видано збірник «Пісні Явдохи Зуїхи» обсягом більше 800 сторінок.

Явдоха Зуїха – це жива легенда, яка нагадала нам про багатство та красу української народної культури. Її внесок у збереження національної спадщини є неоціненним.

До 170-річчя від дня її народження у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку-ювілей «Явдоха Зуїха – хранителька українського фольклору».

28 лютого 2025 р.

У Барському лицейі № 4 відкрили меморіальну дошку на честь полеглого випускника, захисника України Сергія Зайця.

Вічна пам'ять герою!

28 лютого 2025 р.

У м. Бар на базі місцевого закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» відбувся Другий регіональний науково-практичний семінар «Формування української ідентичності в процесі збройного протистояння російській агресії».

З вітальним словом до його учасників звернувся голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, який також зазначив:

«Тема нашої розмови досить актуальна й значима, з новою силою продиктована буремним часом, у якому живемо.

Так, український народ – талановитий творець багатовікової культури, духовних та інших важливих цінностей. Народ, який пройшов довгий і складний історичний шлях. Українцям не одне століття доводилось відстоювати, боротися за власну ідентичність. В тому числі й на теренах «краси України» – Поділля – краю, де, як справедливо стверджується у народній пісні,

*«Тут одвіку наш рід
Гродився на світ, і вмирав,
Й воскресав для безсмертя
В незліченних боріннях за волю».*

Коли, образно кажучи, сонце омріяної української незалежності то обнадійливо яскравіло, підіймаючись над горизонтом, то розчинялось у мороці хаосу чергових суспільних катаклізмів, численних посталих проблем, трагічних й болісних кровопролитів.

Проте український народ, зокрема устами свого геніального поета Павла Тичини, гордо заявляє:

*«Я єсть народ, якого правди сила
Ніким звойована ще не була...»*

Як відомо, найважливішим видом людської пам'яті є пам'ять нації про своє минуле. Нам же нема чого соромитись перед світом ні за свою давнину, ні за сучасність. Адже навіть перші засади управліннясько-державної демократії з'явилися не в Західній Європі, а в наших же вічових сходках, козацьких радах... Задовго до американської не було на Заході і прогресивнішої конституції, аніж конституція гетьмана Пилипа Орлика... Не кажучи про буремне сьогодення, коли Україна стала справжнім символом мужності й стійкості.

Що стосується агресивної війни росії проти України, то вона, як і в минулі часи, сягає своїми коренями в геноцидні наміри кремлівського керівництва щодо української нації та має реваншистські плани переділу світу на зони впливу за взірцем минулих століть. Російські окупанти свідомо здійснюють агресію, воєнний злочин проти людяності, використовуючи геноцидні практики. Загарбники вбивають, піддають тортурам, позбавляють права на життя. Керівництво росії проводить шовіністичну політику і заперечує право українців не лише мати власну державу та самим визначати власну долю, а й право на існування нашого народу. Українське суспільство, опинившись в епіцентрі ворожого зіткнення, отримало глибоку рану...

Воїни-Герої найдорожчою ціною захищають рідну землю – свою Вітчизну, свої домівки, родини, демократію, свободу, незалежність. Саме зараз ми спостерігаємо народження нової патріотичної нації, консолідацію українського суспільства.

Наші ідеали, наша сила і міць базуються на вкорінених державницьких та духовно-культурних традиціях українців, усвідомленню ідентичності нашої нації, наступності та нерозривного зв'язку поколінь зі своїм генетичним корінням, об'єднанням навколо спільного блага, яким є Українська держава.

Вірю, що українці з честю витримають усі випробування, які підготувало для нас історичне ХХІ століття, що агресія росії з її ганебною ідеологією – рашизмом кануть у небуття.

Ми ж всі маємо виконувати гідно наш обов'язок перед Україною, кожен на своїй ділянці роботи, як це роблять наші славні воїни-захисники... Наша героїчна боротьба на фронті – це наш надскладний шлях до Перемоги, який ми долаємо найдорожчою ціною – ціною людських життів.

Розбудовуючи власну державу, відстоюючи її суверенітет та територіальну цілісність, слід глибоко усвідомлювати, що нині, як ніколи, особливо велике значення має масовий патріотизм її громадян, піднесення їхньої самосвідомості, відродження та збереження вітчизняної культури, традицій, духовності.

Як голова обласного краєзнавчого осередку, хочу наголосити, що виняткова роль у розв'язанні цього завдання належить краєзнавству, яке з раннього дитинства пов'язує із рідною землею, служить своєрідним містком між минулим і прийдешнім. Адже не можна уявити повноцінного духовного життя без історії міст, селищ, сіл, вікових традицій народу... Тому такими важливими видаються мудрі слова, які свого часу сказав відомий історик, уродженець Вінниччини Володимир Боніфатійович Антонович, що «дивно жити в краї і не знати ні самого краю, ні його людності». Такі ж щирі, повчальні та проникливі слова ще одного українського генія – Михайла Панасовича Стельмаха: «...З любові до рідного краю, матері-землі починається людина. Не можна не любити того, чого не знаєш. Пізнання історії свого народу й любов до нього нерозривні...»

І це – не красномовство, а одухотворена істина. Адже справжній патріотизм починається з виховання любові до рідної землі, своєї батьківщини, пізнання історії та сьогодення, чим успішно займається не одне покоління краєзнавців.

Тому в умовах кривавої, руйнівної війни росії проти України краєзнавство, без перебільшення, виступає досить важливою складовою національної ідеї, потужним чинником патріотичного виховання, культурно-освітнього життя, науково-дослідного сегменту.

Краєзнавці постійно перебувають на пульсі життя, докладають зусиль для звільнення захоплених здичавілим, людиноненависницьким ворогом українських територій.

Але найбільша наша вдячність сьгоднішнім захисникам України-фронтовикам, які вразили світ своїм патріотизмом, синівсь-

кою відданістю рідній Батьківщині, своєю мужністю, стійкістю, героїзмом. Тому, за словами запорізького поета, лауреата премії імені Степана Руданського Петра Ребра:

*«Доти буде Україна,
Доки будуть козаки!..»*

Разом до Перемоги!»

У роботі наукового форуму взяли участь вінницькі дослідники малої батьківщини. Теми їхніх доповідей: доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри філології та гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти» Олексія Струкевича *«Від «пустопорожнього мрійництва» до «діяльної громадськості»: потреба зміни освітньої парадигми»*; студентки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Наталії Тарабан *«Зародження волонтерського руху у 2014 – 2025 роках на теренах Тульчинщини: діяльність ГО «Волонтерська сотня»»*; викладача вищої категорії Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж економіки та підприємництва Західноукраїнського національного університету» Олександра Колесника *«Особливості становлення патріотичної нації в процесі розвитку молодіжного руху на Вінниччині (1991 – 2014 рр.)»*; доктора історичних наук, професора кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Юрія Степанчука *«Історичний аспект російсько-української війни»*; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнаровського, старшої наукової співробітниці Відокремленого підрозділу «Музей Мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею Тетяни Войнаровської *«Українська ідентичність у виставковій діяльності Відокремленого підрозділу «Музей Мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею при висвітленні подій сучасної російсько-української війни»*; кандидатки історичних наук, викладачки-методистки Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фа-

ховий коледж Національного університету харчових технологій Людмили Романець *««Степанівські бджілки» в долі Юлії Гаврилюк»*; викладача кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Валерія Рубана *«Сучасні напрями формування української національної та громадянської ідентичності»*; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віталія Тучинського *«Битва під Оршею 1514 р.: погляд із XXI століття»*.

3 березня 2025 р.

За матеріалами інтернет-конференції «Актуальні питання державотворення та захисту прав людини» у Хмельницькому інституті імені блаженішого Володимира, митрополита Київського і всієї України, приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» вийшов черговий збірник наукових праць. Серед авторів: Почесний краєзнавець України Руслан Зелінський та завідувач відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти» Володимир Лазаренко зі статтю «Трансформація кримінального права України в умовах російсько-української війни».

4 березня 2025 р.

Михайло Леонтійович Вдовцов – відомий на Вінниччині краєзнавець, природоохоронець. Народився 7 березня 1955 року в селі Довжок Ямпільського (нині Могилів-Подільського) району, помер 5 жовтня 2024 року у Вінниці. Працював на керівних посадах, зокрема, був заступником голови Вінницької обласної ради, генеральним директором спеціалізованого комунального підприємства «Вінницяоблагроліс», головою Могилів-Подільської районної державної адміністрації. Будучи депутатом облради 3-го, 4-го, 6-го скликань, очолював постійну комісію з питань культури, духовності та історичної спадщини. Розробив і втілював у життя проекти від-

родження пам'ятників історії та природи: Олександрівського парку графині Бенет (с. Олександрівка Тульчинського району), Гайдамацького яру історико-культурного комплексу «Буша» (с. Буша Могилів-Подільського району), під його керівництвом створено зоопарк у Вінниці. Очоловав також художньо-виробниче об'єднання «Бубнівська кераміка».

Автор краєзнавчої книги про рідне село «Романтичні овиди Кетрос», співавтор краєзнавчого дослідження «Бубнівська кераміка».

З нагоди його 70-річчя від дня народження у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито виставку-ювілей «Життя, присвячене історії й природі».

7 березня 2025 р.

У Вінниці вшанували пам'ять Тараса Шевченка – поета, художника, громадського діяча, важливої постаті для українського націєтворення. Сьогодні, напередодні дня народження Кобзаря, вінничани поклали квіти до його пам'ятника. Також вшанували героїв російсько-української війни, які, як і Шевченко, боролися за вільну, сильну, незалежну Україну.

Як зазначив під час заходу Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, «Тарас Шевченко дуже багато зробив для ідентичності українців, формування нас як нації. Україна на той час була у складі російської імперії, на жаль. Але своєю творчістю Шевченко демонстрував, що є Україна, є вільнодумний народ, і в своїх творах він це висвітлював. Думаю, що це один із прикладів лідерства та героїзму українців у нашій історії. Тому, що він дійсно пройшов досить складний життєвий шлях, утверджувався як митець і, зокрема, як свідомий українець. Це є приклад. Він заповідав нам: «Борітеся – поборете» та багато чого іншого. Завдяки ідеологічній лінії Шевченка формувалася на початку ХХ століття сама українська держава. На сьогодні це теж актуально. Коли були перші деокуповані території, всі бачили відео з Балаклії, коли наші воїни знімають з білборду російську пропаганду, а під нею фото і вірш Тараса Шевченка. Це було дуже симво-

лічно. Саме такі люди в історії українського народу надихають нас на боротьбу, на волю, героїзм, сміливість».

У церемонії покладання квітів до пам'ятників взяли участь представники влади міста та області, військові, правоохоронці, члени правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Юрій Легун та Тетяна Цвігун, небайдужі вінничани.

8 березня 2025 р.

Бершадською міською радою, Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Вінницькою філією Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, факультетом історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Вінницькою обласною організацією Наукового товариства імені Шевченка, Вінницьким книговидавництвом «Меркьюрі-Поділля» прийнято рішення про проведення на базі Центру культури та дозвілля Бершадської міської ради (м. Бершадь, вул. Юрія Коваленка, 5) 6 вересня 2025 року Всеукраїнської науково-практичної конференції, приуроченої 565-й річниці заснування м. Бершадь, 535-й річниці першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини, а також 100-річчю утворення Національної спілки краєзнавців України.

Роботу конференції заплановано за такими напрямками:

- джерела з історії та питання історіографії Південної Брацлавщини;
- історія та регіональні особливості Бершадського краю від найдавніших часів до сьогодення;
- козацтво на тернах Поділля;
- увічнення пам'ятних місць, пов'язаних з козацтвом, у контексті топоніміки та меморіально-історичної пам'яті Південної Брацлавщини;
- видатні особистості Бершадського краю.

11 березня 2025 р.

У Ялтушківському ліцеї відкрито меморіальні дошки колишнім його випускникам Віктору Навертюку, Сергію Прановичу, Олександрю Бондарю, які героїчно загинули, захищаючи рідну Україну від російських окупантів.

Вічна слава героям!

13 березня 2025 р.

У Барському ліцеї № 3 відкрили меморіальну дошку Роману Малаєву (позивний «Мамай»), який закінчив згаданий навчальний заклад у 1984 році. З початком війни у 2015 році вступив до лав Національної гвардії України, воював у складі бригади спеціального призначення «БАРС». 12 березня 2022 року загинув у боях за село Мощун, що стало одним із ключових форпостів оборони Києва. За мужність і самопожертву був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Вічна пам'ять герою, який боровся за Україну до останнього подиху!

14 березня 2025 р.

У с. Зозулинці Хмельницького району відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки учаснику російсько-української війни Анатолію Федорцю, який загинув, захищаючи територіальну цілісність України. Встановлено її на фасаді місцевої гімназії, де навчався герой.

Право відкрити меморіальний знак було надано його родині.

Присутні вшанували пам'ять загиблого земляка хвилиною мовчання. Поклали квіти до меморіального знаку.

14 березня 2025 р.

На території Барського ліцею № 2 відбулося урочисте відкриття меморіальних дошок Дмитру Садовому та Андрію Гончару

– колишнім учням навчального закладу, учасникам російсько-української війни, які героїчно загинули, захищаючи рідну землю.

Як відзначили учасники поминального заходу, полегли захисники мали мрії, плани, родини, які любили їх і чекали. Але коли Батьківщина покликала, не відступили. Вони стали щитом, прикриваючи нас від ворога, віддаючи найдорожче – своє життя. Їхні імена назавжди закарбовані в нашій пам'яті, у стінах рідної школи, у серцях близьких і друзів. Вони були не просто солдатами – вони були синами, братами, друзями, людьми з добрими серцями та чистими помислами.

Вічна пам'ять полеглим героям!

15 березня 2025 р.

У Вінницькому міському Палаці дітей та юнацтва відбулася щорічна виставка-конкурс декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Знай і люби свій рідний край. 2025». Захід об'єднав талановитих учнів міських шкіл, які представили свої найкращі творчі роботи. Виставка вкотре засвідчила високий рівень майстерності юних митців та їхнє бажання зберігати і розвивати українські традиції.

Вироби, представлені в експозиції, включали широкий спектр технік виконання. Вражаючою була кількість робіт у розділі народної ляльки, що свідчить про відродження інтересу до українських традицій.

Окреме місце на виставці посіли розписи на гільзах і тубусах від снарядів – ці роботи стали своєрідним мистецьким осмисленням сучасних реалій. Також було представлено колекцію бісерних іграшок, створених дітьми під час перебування в укриттях під час повітряних тривог.

«Щороку конкурс «Знай і люби свій рідний край» демонструє наскільки багатогранною є дитяча творчість. Цьогорічна виставка приємно вразила різноманіттям технік, креативністю та глибоким змістом робіт. Особливо цінним є те, що діти не лише відтворюють традиційні ремесла, а й осмислюють сучасні події через мистецтво», – зазначили керівники гуртків Палацу дітей і юнацтва.

16 березня 2025 р.

З нагоди життєвого ювілею, 65-річчя від дня народження, за вагомих особистих внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Цимбалюк Павлину Іванівну – вченого секретаря Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, заслужену працівницю культури України.

18 березня 2025 р.

Десята меморіальна дошка з'явилася на фасаді Липовецького ліцею. Встановлено її на честь полеглого захисника України Романа Федоренка, який на початку повномасштабної російсько-української війни поповнив ряди місцевої тероборони, а згодом – полку «Цунамі» об'єднаної бригади національної поліції України «Лють». За проявлені хоробрість і відвагу нагороджений відзнакою Президента України «За оборону України» та орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Пам'ятний знак відкрили матір Надія Костянтинівна та брат Юрій.

Вічна пам'ять герою!

20 березня 2025 р.

Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов нагороджений відзнакою Головнокомандувача Збройних Сил України Олександра Сирського «За сприяння війську» – за підтримку Вінницькою громадою сил оборони та допомогу у відбитті збройної агресії росії (загалом Вінницька громада з початку повномасштабного вторгнення фінансово підтримує 62 військові формування. На безпеку та оборону у бюджеті Вінницької громади передбачено понад 1 мільярд гривень. На даний час більш як 200 млн. грн. уже профінансовано).

22 березня 2025 р.

Пам'ятну дошку старшому солдату Ярославу Германовичу Веслополову встановили на будівлі Сутисківської школи-інтернату. Саме в цьому навчальному закладі навчався гвардієць бригади «Червона Калина».

Почесне право відкрити її надали батькові та дружині захисника України. Вони символічно зняли з неї прапор України – символ, за який, зокрема, віддав життя 24-річний гвардієць.

На відкритті меморіального знака були також бойові побратими, представники командування, однокласники, учителі загиблого героя.

Вічна йому пам'ять!

24 березня 2025 р.

У Вінниці на честь полеглого на війні поліцейського відкрили меморіальну дошку.

23-річний старший лейтенант поліції Вадим Кондратюк загинув 14 лютого 2024 року під час виконання бойового завдання на фронті. Офіцер захищав Україну на Донеччині у складі Об'єднаної штурмової бригади Національної поліції «Лють». Пам'ятний знак встановили на фасаді будинку, в якому він проживав – на вулиці Келецькій, 86.

Вшанували пам'ять оборонця рідні та друзі бійця, військові та правоохоронці.

24 березня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся урочистий захід з нагоди життєвого ювілею вченого секретаря бібліотечного закладу, невтомної дослідниці малої батьківщини, удостоєної за самовіддану працю почесного звання «Заслужений працівник культури України», Павліни Іванівни Цимбалюк. У ньому взяв участь очільник обласної краєзнавчої організації Сергій Гальчак, який вручив ювілярці Почесну Грамоту Вінницької обласної організації Національної спіл-

ки краєзнавців України, побажав їй, як і всі присутні на заході її колеги, представники обласної влади, довгих літ, щастя, добра, здоров'я, нових творчих звершень, а також мирного неба, щоб нарешті яскравим, усміхненим сонцем засяяла довгоочікувана Перемога над ворогом...

25 березня 2025 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відбулася презентація книги вінницької історикіні і краєзнавиці Лариси Семко «Наш тихий геній Леонтович». Монографія авторки нараховує 856 сторінок. Загалом складається із чотирьох розділів: «Біографія Леонтовича», «Леонтович у спогадах», «Листування» та «Леонтович у поетичному слові». Містить цікаві та невідомі широкому загалу факти з життя композитора, зокрема, про те, що відомий на весь світ «Щедрик» Леонтович творив саме у Тульчині, про його вбивство, неопубліковані раніше його листи тощо.

У презентації взяли участь Почесні краєзнавці України Борис Пентюк та Василь Яблонський, які високо оцінили презентовану працю, відзначивши своєрідний науковий подвиг невтомної талановитої дослідниці.

27 березня 2025 р.

У межах засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю» у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація довідника «Письменники Вінниччини» Андрія Стебелева. Крім автора довідника її учасниками були членкині Національної спілки краєзнавців України в. о. директора бібліотеки Галина Слотюк, завідувачка відділу краєзнавства бібліотечного закладу Оксана Антонюк, науковиця Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ірина Зелененька, редактор Видавничого дому «Моя Вінниччина», заслужений працівник культури України, письменник Михайло Каменюк, його колеги майстри художнього слова Віктор Мельник, Петро Гордійчук, Віктор Цимбал, а також студентська молодь.

28 березня 2025 р.

У столиці України, в Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася презентація серії книг «Скарби українського фольклору» видавництва «Літера ЛТД», яке понад три десятиліття створює якісну навчальну літературу для всіх рівнів освіти у нашій державі.

Складовою презентації став культурно-мистецький захід «Явдоха співає», присвячений 170-річчю від дня народження славетної подолянки, народної співачки Явдохи Зуїхи. Його учасниками були її земляки: Микола Дмитренко, науковий редактор книги «Пісні Явдохи Зуїхи» (створеної на основі записів Гната Танцюри), доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, директорка музею Гната Танцюри Гайсинської міської ради Валентина Голомоза, а також заст. директора Вінницького обласного центру народної творчості Олена Назарець та фольклорний гурт «Мороша» (кер. Юлія Власюк) Вінницького фахового коледжу мистецтв імені М. Д. Леонтовича, у виконанні якого звучали старовинні пісні, що їх співала Явдоха Зуїха.

29 березня 2025 р.

З нагоди життєвого ювілею, 55-річчя від дня народження, за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини Почесною Грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Степанчука Юрія Степановича – Почесного краєзнавця України, доктора історичних наук, професора, заступника голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заступника голови Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

31 березня 2025 р.

У Вінниці, в приміщенні Сьомого апеляційно-адміністративного суду – будинку, де в 1919 р. працював уряд Української Народної Республіки, відкрито унікальну пересувну виставку «Архіви незалежності: документи, що змінили історію».

Демонструються документи, які відображають історію від XVIII-го до початку XX ст. Виставка присвячена глибокому історичному досвіду державотворення України. Особливе значення мають артефакти, які відображають правові, культурні та політичні процеси, що формували українську ідентичність. Експозиція створена завдяки багаторічній праці дослідників і колекціонерів, зокрема родини Пилипенків та аукціонної платформи «Українська книга». Більшість представлених предметів демонструються вперше.

Серед експонатів – оригінальні законодавчі акти, що заклали основи української державності; старовинні карти, які ілюструють адміністративно-територіальний устрій України; фотосвітлини та листи діячів українського руху; видання, що формували національну ідею.

Мета виставки – показати безперервність боротьби українського народу за свободу, незалежність і право на самовизначення. Ці документи та артефакти є не лише пам'ятками минулого, а й важливими дороговказами для сучасного українського суспільства.

На цьому наголосив громадський діяч, юрист та власник колекції Володимир Пилипенко. Він також повідомив, що вона збирається вже понад десять років і продовжує поповнюватися. Однак повномасштабна війна стала серйозним випробуванням для збереження історичних матеріалів. Особливо драматичні події сталися в перші дні вторгнення, коли родині довелося евакуюватися із рідної домівки:

«Наш будинок знаходиться на Житомирській трасі в Бучанському районі і уже через три дні від початку повномасштабної війни селище фактично було окуповане. Нам при евакуації вдалося зберегти частину документів – ті, що поміщалися у машину та можна було вивезти. А всі книжки української історії та інші до-

кументи просто залишились вдома і ми не розуміли чи колись взагалі повернемось. А потім місяць окупації... І, на щастя, жоден з документів, жодна книга не постраждали, напевне через те, що ворога цікавили більш приземлені речі. Тож документи, які пережили радянську окупацію, пережили вже й рашистську окупацію».

Окрім матеріалів із колекції родини Пилипенків виставку доповнили експонати з фондів КЗ «Музей Вінниці».

У відкритті виставки взяв участь Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов.

1 квітня 2025 р.

У Тульчині на честь загиблого героя Руслана Шевчука відкрили меморіальну дошку. В заході шани та пам'яті героя-земляка взяли участь представники районної та міської влади, колеги, громадськість, родина полеглого захисника України.

На пам'ятному знаку викарбовано промовисті слова: «Наш земляк поліг смертю хоробрих, гідно виконавши свій військовий обов'язок, захищаючи незалежність і цілісність України. Він вічно житиме в наших серцях».

4 квітня 2025 р.

У центрі села Голубівка Барської громади на стелі пам'ятника «Вічна слава воїнам-односельчанам» встановили меморіальну дошку загиблому односельчанину, воїну Олегу Кофану. У церемонії відкриття взяли участь рідні, друзі, односельчани, бойові побратими полеглого воїна. Вічна йому пам'ять!

11 квітня 2025 р.

На факультеті філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського відбулася XIII Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів і молодих учених із міжнародною участю «Подільська регіональна лексикологія: стан та перспективи». Учасників конференції привітали проректор з на-

укової роботи університету, професор А. М. Коломієць, декан факультету філології й журналістики, професор І. Я. Завальнюк, а також директор Інституту української мови НАН України, професор П. Ю. Гриценко, який завітав на конференцію із науковими співробітниками відділу діалектології Інституту української мови НАН України.

Під час пленарного засідання та роботи 5-и секцій було виголошено 56 доповідей. Проблематика наукового заходу охоплювала питання лексико-семантичних особливостей подільського говору, етнолінгвістичних студій духовної культури подолян, онімного ландшафту Поділля, лінгвістики тексту письменників-подолян.

12 квітня 2025 р.

У с. Нападівка Липовецької територіальної громади відкрили меморіальну дошку військовослужбовцю бригади «Червона Калина» Олександрю Власюку, життя якого обірвалося навесні 2022 року під час оборони Київщини від російських агресорів. Пам'ятний знак встановили на будівлі школи, де навчався вірний син України. Учасниками меморіального заходу були рідні, друзі, бойові побратими гвардійця, односельчани.

14 квітня 2025 р.

На території Барського ліцею № 2 урочисто відкрили меморіальну дошку на честь випускника навчального закладу, захисника України Олександра Черниша, який героїчно загинув, обороняючи рідну землю від російських загарбників, за проявлений героїзм посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Вічна пам'ять герою!

15 квітня 2025 р.

В очолюваному членкинею правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяною Цвігун обласному центрі народної творчості відкрито традиційну виставку народного мистецтва «Великодня писанка», в експозиції якої

представлені традиційні писанки, шкрябанки, мальованки та роботи інших видів народного мистецтва на великодню тематику.

Як відомо, писанка є невід'ємною частиною великодньої традиції та культурної спадщини нашого народу. В кожному візерунку, кольорі та орнаменті закодовані прадавні знання, вірування і побажання українців. У сучасному світі писанка залишається важливим елементом національної ідентичності.

Всього в експозиції представлено понад 300 робіт 64-х майстрів народного мистецтва. Зокрема, писанки і шкрябанки членкинь Національної спілки краєзнавців України Марії Гоцуляк (м. Могилів-Подільський) та Тетяни Пірус (м. Вінниця), а також Оксани Горюдинської (м. Могилів-Подільський), Юлії Гордієнко, Наталії Клебанської (Бершадська ТГ), Лариси Муляр (Іванівська ТГ), Любові Здирко (Шаргородська ТГ), Антоніни Олімчук (с-ще Тиврів), Олександра Зибіна, Людмили Волчинець (с-ще Крижопіль), Ірини Красильникової, Олени Приходько (м. Вінниця), майстрів Гайсинської ТГ Алли Заборонюк, Альони Шпак, Катерини Лебідь, Надії Караїменко, Оксани Якубчик та Наталії Манжос; зернівки Людмили Чемерис (Джуринська ТГ).

Привертають увагу відвідувачів композиція «Писанкове дерево життя» Галини Твердоли (с. Ладижинські Хутори Гайсинської ТГ), лялька з писанками Юрія Посмітюхи (с. Лука-Мелешківська), а також картини народного малярства та живопису з великодніми сюжетами згадуваної Марії Гоцуляк, Василя Слободянюка, Володимира Купчишина, Валентини Матієнко, Олександра Пелешка, Ірини Ковальчук (м. Вінниця), Лілії Гудзь, Анастасії Луцької (Ямпільська ТГ) та інших митців, що відтворили на полотнах великодні кошики, весняне пробудження природи, родинне свято.

Свій колорит в експозицію внесли керамічна скульптура Михайла Діденка (м. Вінниця), гобелен Наталії Очеретної (м. Вінниця), декоративний розпис Наталії Луценко (м. Вінниця), фольклористика Галини Співак (Оратівська ТГ), різьблені композиції Олександра Аксамитного (Чернівецька ТГ). Традиційним доповненням стали вишиті рушники Алли Болгарської і Тетяни Поплінської з м. Ямполь, а також витинанки Дмитра Власійчука (м. Хмільник), Ліни Концевич (м. Вінниця), Руслани Членової (с-ще Браїлів).

Важливими складовими виставки стали також роботи митців КЗ «Центр культури і дозвілля» Літинської селищної ради, твори молодих майстрів, учнів художнього відділу Тульчинської дитячої музичної школи, учнів художнього відділу ВДМШ № 2.

В рамках відкриття виставки для всіх бажаючих відбувся майстер-клас з написання писанки, який провела знана вінницька писанкарка Оксана Верхово-Єднак.

Виставка «Великодня писанка» – це не лише можливість насолодитися красою українського мистецтва, а й доторкнутися до живої традиції, що об'єднує нас із предками та надихає на майбутнє.

15 квітня 2025 р.

У Вінниці встановили скульптуру Джурі – збірному образу учнів козацької старшини XVI – XVIII століть. У місті над Бугом він з'явився завдяки київському меценату Дмитру Савенку.

Перший такий пам'ятник відкрили у 2018 році в с. Лисоводи Хмельницької області, другий встановлений у м. Кам'янці-Подільському, третій – в м. Тернополі, четвертий – в м. Славуті Хмельницької області. Відтепер пам'ятник Джурі є й у Вінниці.

Під скульптурою на камені міститься промовистий напис: «Жити. Вчитись. Мріяти. Творити. Рідну землю боронити».

В урочистостях з нагоди відкриття скульптури взяли участь представники міської влади, громадськості, в т. ч. й краєзнавці, учасники першого етапу Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Цією подією присутні вшанували не лише образ козацького минулого, а й пам'ять про тих, хто не повернувся з війни, та вклонилися подвигу тих, хто продовжує виборювати незалежність України.

16 квітня 2025 р.

На Майдані Незалежності перед Вінницькою міською радою традиційно встановили 14 великих писанок – яскравий символ Великодня, що вже восьмий рік прикрашає середньомістя в рамках культурно-мистецького проєкту «Великоднє Диво». Кожна із вста-

новлених писанок по своєму унікальна – окремий артоб’єкт із власним малюнком, незвичним орнаментом, геометричною композицією та етнічними мотивами, притаманними Поділля, витвір, наповнений філософським змістом та великою любов’ю. Диво-писанки перетворили площу на справжню артгалерею просто неба, щедро дарують вінничанам та гостям міста добрий настрій.

17 квітня 2025 р.

Відбулося засідання експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини при Департаменті гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації. На ньому ухвалено рішення про включення до Місцевого переліку елементів нематеріальної культурної спадщини технології приготування традиційної страви села Красеньке Іллінецької міської громади – Паланської печені.

Паланська печеня – не просто страва, а частина історії, родинної традиції й душі Іллінецького краю. Вона увібрала у себе тепло поколінь, що передавали рецепт із рук в руки, зберігаючи автентичний смак і дух рідної землі.

Ця страва вважалася святковою та мала свої певні секрети приготування. Чому Паланська? Бо Паланкою називався великий куток села Красенького, де жили господарі-хлібороби. За переказами, саме там було козаче поселення Паланка, що межувало з селами В’язовиця та Жорнище. Саме з Паланки, від бабусі Катерини, і походить однойменна святкова страва.

18 квітня 2025 р.

Сьогодні, 18 квітня, у світі відзначають започаткований у 1983 році під егідою ЮНЕСКО Міжнародний день пам’яток і визначних місць – день, коли людство згадує про найцікавіше, що залишили попередні покоління: архітектурну, археологічну та культурну спадщину. День, коли, образно кажучи, й камені мають голос, повідують про історію минулого...

Цікавою у цьому плані є новина, що надійшла із села Слобода-Підлісівська Ямпільської громади. Тут учасники археологічної

експедиції із Кам'янця-Подільського на чолі з Павлом Нечитайлом, старшим науковим співробітником центру «Охоронна археологічна служба України», виявили скельно-печерний комплекс із давніми зображеннями – дві печери, в яких, ймовірно, колись жили ченці. Наразі археологи віднайшли у них 50 наскельних малюнків – зображень фігур вершників, ангелів, хрестів. Дослідники припускають, що виявлений скельний монастир виник у другій половині XIII століття. Крім того, частина пам'ятки може мати зв'язок із трипільською культурою.

Окрім того, на території села в урочищі «Мала стінка» археологи виявили сліди ще одного сакрального християнського комплексу. На жаль, через природні чинники він майже зруйнований.

Археологічні знахідки викликали закономірний інтерес у краєзнавців, мешканців села, які сподіваються, що невдовзі їхній населений пункт стане привабливою туристичною родзинкою Вінниччини.

* * *

Цього ж дня, 18 квітня, 1187 року була зафіксована перша літописна згадка слова «Україна». Воно з'явилося в Іпатіївському списку «Повісті минулих літ» у розповіді про смерть Переяславського князя Володимира Глібовича. А вже у XVII столітті ця географічна назва зустрічалась на численних мапах і стала широкоживаною у Західній Європі.

18 квітня 2025 р.

У м. Хмельницькому на базі місцевого кооперативного торговельно-економічного інституту відбулася II Всеукраїнська науково-практична конференція «Студенство України в умовах війни з росією». В її роботі взяли участь представники Вінниччини – Почесний краєзнавець України, головний спеціаліст Літинської селищної ради Руслан Зелінський та завідувач відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимир Лазаренко. Тема їхньої доповіді:

«Виховання почуття національної ідентичності в студентської та учнівської молоді України в умовах війни з росією».

20 квітня 2025 р.

На Могилів-Подільщині у с. Вендичани на місцевому кладовищі відбулося відкриття меморіалу пам'яті загиблим героям, які віддали своє життя за Україну в російсько-українській війні. Церемонія проходила в атмосфері глибокої скорботи та шани полеглих воїнів.

Автор скульптури – відомий скульптор, краєзнавець Микола Крижанівський.

На переконання учасників церемонії, меморіал стане місцем сили і тиші. Місцем, де застиг час. Куди можна прийти з молитвою, з болем, зі словами, які неможливо сказати вголос. Тут – серце кожного, хто плакав від втрати, і кожного, хто вдячний за життя, яке йому подарували ці нескорені душі. І хай кожен, хто сюди прийде, відчує: вони з нами. У вітрі, що шелестить у гіллях дерев. У променях сонця, що торкаються облич. У серцях, які пам'ятають.

24 квітня 2025 р.

У Вінницькій обласній філармонії імені Миколи Леонтовича відбулося VI Всеукраїнське свято народного мистецтва «Великодня писанка». Подія об'єднала майстрів, громади та шанувальників українських традицій з усієї країни.

Загалом у святі взяли участь 17 майстринь з різних регіонів України, а також представники майже 50 територіальних громад Вінницької області. Кожна громада презентувала власний великодній кошик, який передано військовослужбовцям, що проходять лікування та реабілітацію.

У рамках свята відбулися майстер-класи з писанкарства, де всі ознайомилися з традиціями різних регіонів України. Адже кожна писанка – унікальна: за орнаментом, кольорами, технікою виконання. Це ще раз підкреслює багатство і різноманіття української культурної спадщини.

25 квітня 2025 р.

Виконавчий комітет Вінницької міської ради затвердив шість переможців конкурсу на підтримку книговидання про Вінницю. Серед них підготовлені до друку книги: члена Національної спілки краєзнавців України Михайла Пашенка «Вінниця. Хронологія визначних подій» – про визначні події в історії міста над Бугом; відомих краєзнавців Світлани Творун «До кожного свята свої хлібнята» – науково-популярна праця про традиційний автентичний обрядовий хліб Вінниччини і його відродження та популяризацію у місті Вінниці, Андрія Стебелева «Художнє слово на Вінниччині» – збірка нарисів про літературний процес у Вінниці та на теренах сучасної Вінниччини від давнини до сьогодення.

25 квітня 2025 р.

26 квітня цього року – 39-а річниця аварії на Чорнобильській АЕС. Пам'ятаючи про цю трагічну дату, вінничани поклали квіти до пам'ятника жертвам Чорнобильської трагедії, вшанувавши всіх, чиє життя забрала техногенна катастрофа. У церемонії взяли участь ліквідатори аварії на ЧАЕС, представники громадських організацій, влади міста та області, а також небайдужі вінничани, в тому числі краєзнавці.

29 квітня 2025 р.

У Тростянці відбулася урочиста церемонія відкриття меморіальної дошки на честь Віталія Леонідовича Цвігуна, полеглого захисника України та колишнього працівника Тростянецького районного суду. З початком лиховісної російсько-української війни Віталій Леонідович мужньо захищав рідну землю в лавах Збройних Сил України. Загинув 2 вересня 2022 року під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Піски на Донеччині.

Вічна пам'ять герою!

29 квітня 2025 р.

Уже не один рік, а саме з 2013 р., в області успішно реалізується унікальний книжково-видавничий проєкт «Моя Вінниччина», аналогів якого поки що не має в Україні, ініціаторами якого стали Почесний краєзнавець України, багаторічний редактор журналу «Вінницький край», нині – також директор Вінницької обласної комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», Вадим Вітковський та заслужений працівник культури України, краєзнавець Михайло Каменюк (редактор серії).

Й доки у Києві говорять про написання справжньої історії України, у місті над Бугом при сприянні департаменту інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, що його нині очолює Світлана Юзвак, з 2016 року коштом обласного бюджету видано понад 110 томів історії міст і сіл Вінниччини.

Окрім цього, письменники, журналісти і краєзнавці області пишуть історію російсько-української війни – у серії «Твої люди, Вінниччино. Герої України» видано 8 книг про живих і полеглих Героїв, підготовлено до видання ще 4. Є серед них і унікальні, скажімо, про світлої пам'яті Героя України Геннадія Керничного («Вікінга»), який останніх 5 років воював у Силах Спеціальних Операцій, українському спецназі, ...на протезі!

Щоб максимально наблизити творчий проєкт до людей, згаданий вище департамент показав новий приклад інформаційної діяльності та комунікації з громадськістю – сьогодні з його ініціативи у Вінниці в адміністративній будівлі, яку вінничани називають «Книжкою», відкрито тематичний стенд «Книги Вінниччини». Із ними потенційні читачі матимуть змогу ознайомитися, відвідавши виставку. Діятиме вона постійно та оновлюватиметься новими творчими напрацюваннями вінницьких авторів.

30 квітня 2025 р.

У Хмільнику відбулася презентація меморіально-краєзнавчої книги Почесної краєзнавиці України Анжели Веремій «Право на безсмертя», виданням якої вшановано пам'ять більше ста poleg-

лих захисників України – уродженців міста та Хмельницького району. У цьому своєрідному мартиролозі безсмертя мова йде про учасників Революції Гідності, АТО/ООС, але найбільше – про тих, хто виявився болючими жертвами триваючої російсько-української війни. Кожен її рядок сповнений болю і поваги до полеглих героїв.

Високо оцінили творчий здобуток Анжели Анатоліївни присутні на заході заступник міського голови Андрій Сташко, Почесні краєзнавці України Микола Дорош, Віра Степанюк, Микола Загородній, автор передмови науковець Сергій Гальчак, відомий журналіст-краєзнавець Василь Паламарчук, книговидавець, член Національної спілки краєзнавців України Ігор Балюк, члени сімей загиблих воїнів, освітяни, мешканці міста, учнівська молодь. Усі виступаючі висловили слова щирої подяки авторці книги, безмежної вдячності мужнім захисникам України, а також власного найсокровеннішого бажання – якнайшвидшого завершення війни, неминучості перемоги над зухвалим ворогом.

* * *

Цього ж дня голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Сергій Гальчак, член Національної спілки краєзнавців України, книговидавець Ігор Балюк та Заслужений журналіст України, краєзнавець Василь Паламарчук відвідали комунальний заклад «Хмельницька публічна бібліотека» Хмельницької міської ради, де мали зустріч із бібліотечними працівниками. Сергій Гальчак подарував бібліотеці свої нові книги, а Ігор Балюк – низку друкованих видань, що вийшли останнім часом в очолюваному ним видавництві «Меркьюрі-Поділля».

1 травня 2025 р.

Рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України за вагомих внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини, а також з нагоди життєвих

ювілеїв Почесними Грамотами обласного краєзнавчого осередку нагороджено членкиню Національної спілки краєзнавців України директорку літературного музею В. О. Забаштанського Надію Слободенюк (с-ще Браїлів), Почесних краєзнавців України Анатолія Нагребецького (м. Шаргород), Валерія Войтовича (м. Могилів-Подільський).

2 травня 2025 р.

У с. Війтівцях Липовецької громади відкрили меморіальну дошку герою-земляку Івану Педоренку, який з початку повномасштабного вторгнення російських загарбників виконував завдання з оборони держави в найгарячіших точках, у складі військового формування звільняв від ворога Херсонщину, де загинув 28 лютого 2024 р. під час операції на Тендрівській косі. Брав також участь у висадці десанту на о. Зміїний. За виявлену мужність і успішне виконання бойових завдань нагороджений «Золотим Хрестом», орденом «За мужність» III ступеня.

У заході з нагоди відкриття меморіального знака взяли участь родина полеглого захисника України (сестра Ірина, брат Олександр та троє синів), народний колектив «Війтівчанка», педагоги та учнівська молодь. Діти підготували літературну композицію «Герої не вмирають» і запалили лампадки.

Відкрив пам'ятний знак герою його молодший син Артем.

2 травня 2025 р.

У селі Терешки Барської громади відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на честь загиблого захисника України Олександра Огородніка. Встановили її на будівлі Терешківської гімназії, де навчався герой.

До лав Збройних Сил України Олександр добровільно вступив у січні 2023 року. Служив механіком-водієм танка. Загинув 26 липня 2023 року поблизу с. Роботине Запорізької області. Йому назавжди буде 24 роки.

За особисту мужність, проявлену в бою з російськими окупантами, Указом Президента України посмертно нагороджений орде- ном «За мужність» III ступеня.

Вічна пам'ять героям!

3 травня 2025 р.

У селищі Сутиски Вінницького району відбулася презентація книги козацьких генералів Костянтина Мідляра та Миколи Бузинського «Козацтво Вінниччини: від минулого до сьогодення» – до- сить актуальної в лихоліття триваючої російсько-української війни. Книга містить три тематичні розділи: «Історико-документальні ма- теріали часів національно-визвольної боротьби українського наро- ду. Козацькі полковники XVI – XX століття»; «Діяльність козаць- ких громад Вінницької обласної козацької організації ім. І. Богуна. ВГО «Селянське козацтво України» в районах Вінницької облас- ті»; «Поема і вірші народного поета ВГО СКУ Вінниччини М. М. Бузинського».

Схвально відгукнулись про неї, подякували авторам за не- втомну працю присутні на заході голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, док- тор історичних наук, академік Української академії історичних на- ук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак, директор книговидавництва «Меркьюрі-Поділля», член Національної спілки краєзнавців України Ігор Балюк, відомий на Тиврівщині історик- краєзнавець Анатолій Тамтура, Заслужений художник України Петро Пипа (с. Андрушівка Вінницького району), генеральний ди- ректор Краснянського СП «Агромаш» Юрій Пономар, члени гро- мадського об'єднання «Ми – Вінничани» Тетяна та Валерій Ніко- лаєнки, козак-пісняр Павло Панченко, інші члени ВГО «Селянське козацтво України».

Перед початком заходу учасники презентації поклали квіти до портретів 33-х полеглих теперішніх захисників України на облад- наній в центрі селища Алеї Слави.

8 травня 2025 р.

З нагоди Дня пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні у Вінниці на території Меморіалу Визволення за участю представників влади, військових, членів ветеранських організацій, мешканців міста відбулося урочисте покладання квітів. Аналогічні заходи зі вшанування жертв Другої світової війни та відзначення перемоги над нацизмом відбулися також у багатьох населених пунктах області.

8 травня 2015 р.

У с. Вовчок Брацлавської громади Тульчинського району на знак пам'яті загиблих воїнів, які віддали своє життя за свободу і незалежність України, урочисто відкрили Алею Слави. Вздовж неї встановлено пам'ятні банери з іменами й світлинами полеглих воїнів. Алея стала живим символом вдячності, поваги та глибокої скорботи.

Захід зібрав чимало небайдужих: селищного голову Миколу Кобринчука, старосту Вовчоцького старостинського округу Галину Безмощук, учнів та педагогів Вовчоцької гімназії, мешканців села, усіх, хто пам'ятає та шанує героїв. Присутні вшанували пам'ять загиблих хвилиною мовчання, поклали квіти. Учні гімназії зворушили громаду патріотичними віршами, через які передали глибину скорботи та гордості.

* * *

Сьогодні, у День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, жителі села Писарівка Калинівської громади, зібралися, щоб вшанувати пам'ять земляка, який віддав життя за Україну, – у центрі села, на Алеї пам'яті, урочисто відкрили меморіальний банер на честь Ярослава Божка.

Це вже четвертий банер, який встановили на Алеї – місці, що стало символом шани, втрат і надії. У той час, коли весь світ згадує кінець Другої світової війни, зранена Україна знову втрачає своїх найкращих синів у війні за свободу і незалежність...

* * *

У селах Новоселиця та Парпурівці Вінницького району відкрили Алеї пам'яті героїв. Символічно, що обидва відкриття проведено в день, коли Україна згадує тих, чие життя забрала Друга світова війна.

Серед портретів бійців у с. Новоселиця – пам'ятна стела герою, старшому солдату бригади «Червона Калина» Олександрю Сиваку. Односельчани завжди згадуватимуть його як людину з чудовими рисами характеру – відкрити, сповнену бажанням допомагати, відповідальну, щиро люблячу матір-Україну.

Гвардієць став на її захист в часи антитерористичної операції, боронив українців під час боїв на сході держави. Після повномасштабного вторгнення російських окупантів поповнив лави бригади «Червона Калина». Був гранатометчиком. Героїчно загинув у бою біля населеного пункту Спірне Донецької області. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Ще один воїн бригади «Червона Калина», Руслан Ружицький, народився та виріс у с. Писарівка. Його портрет встановлено на облаштованій в населеному пункті Алеї пам'яті, у церемонії відкриття якої взяли участь побратими, рідні та близькі, односельчани героя.

Захищав Україну він, будучи професійним мінометчиком. Героїчно загинув в одному з боїв поблизу с. Верbove Запорізької області. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Вічна пам'ять і слава героям-гвардійцям!

* * *

У Бохоницькому ліцеї, що входить до складу Агрономічної сільської територіальної громади Вінницького району відбулася церемонія відкриття меморіальної дошки на честь загиблого випускника ліцею Артура Шепеля. На ній крім портретного зображення героя вигравіровано такі слова: «Шепель Артур Анатолійович. 21.10.1995 – 30.12.2024. Випускник 2013 року. Захищаючи суверенітет та територіальну цілісність України від російських

окупантів, героїчно загинув під час виконання бойового завдання в районі н. п. Костянтинопольське Донецької області».

Вшанувати пам'ять військовослужбовця прийшли його рідні, побратими, представники місцевої влади, вчителі, учні та мешканці с. Бохоники.

Право відкрити меморіальну дошку було надано родині загиблого. Пам'ять героя вшанували хвилиною мовчання. Військовий капелан відслужив панахиду та освятив пам'ятну дошку.

* * *

У селі Яланець Томашпільської громади на фасаді місцевого будинку культури відкрито пам'ятні дошки на честь загиблих героїв-односельчан Володимира Задою, Олександра Васалатія, Олександра Пастухова. У меморіальному заході взяли участь представники місцевої влади, вчителі та учні ліцею, громадськість села. Вони поклали квіти до меморіальних знаків, вшанували пам'ять славних синів України хвилиною мовчання.

* * *

У с. Гордіївці Гайсинського району на фасаді будівлі місцевої гімназії відкрили меморіальну дошку на честь випускника згаданого навчального закладу Володимира Поляніна, який загинув, захищаючи Україну від російських агресорів. Право відкрити її було надано братам героя Андрію та Олександрю. Після хвилини мовчання прозвучали слова шани і вдячності від заступника селищного голови Володимира Маснюка, старости округу Олександра Кузя, класної керівниці Валентини Петришиної.

Героїзм Володимира Подоляніна, як й інших мужніх захисників України, – дороговказ для майбутніх поколінь.

Вічна пам'ять героям!

9 травня 2025 р.

Сьогодні відомому на Вінниччині досліднику малої батьківщини, зокрема рідної Шаргородщини, Почесному краєзнавцю

України Анатолію Никифоровичу Нагребецькому виповнюється 80 років. З нагоди його життєвого ювілею у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку «Словом оспіваний край».

Крім того бібліотечним закладом у співпраці з Управлінням культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної адміністрації видано бібліографічний покажчик «Літописець Поділля: Життя і спадщина Анатолія Нагребецького».

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак написав до згаданого видання вступну статтю «Велич подільського краєзнавства», в якій йдеться:

«2025 рік – одна із пам'ятних дат, що назавжди закарбується на сторінках історії-літопису «краси України Поділля»: знаному в краї та далеко за його межами краєзнавцю, навчителю, громадському діячу Анатолію Никифоровичу Нагребецькому, як мовить народа мудрість, зозулі накували 80!

Його життєвий ювілей – це свято села Плебанівки, де народився, рідної Шаргородщини, таких же дорогих серцю мальовничої Вінниччини, Матері-України, оскільки шановний ювіляр – особистість неординарна, творчо обдарована, креативна, ініціативна, пройнята почуттям патріотизму та відповідальності. Особистість, діяльність якої будується на палкій любові до рідної землі, вікових традицій нашого народу, яку до глибини душі проймає біль, спричинена кривавими зазіханнями численних ворогів на суверенітет та територіальну цілісність рідної держави, особливо в теперішнє буремне лихоліття кривавої російсько-української війни.

Він – людина, яка не може миритися з неправдою та несправедливістю, яку постійно хвилює і доля простих громадян, і суспільства, що стало на нову сходинку історичного розвитку, і неповторна мальовничість батьківського краю, і солов'їний переспів у його дібровах, і невіршені соціальні проблеми, і затаєний біль, спричинений людськими вадами, непорозуміннями... Від цього йому не завжди легко та комфортно в житті, він зазнає багато ду-

шевних страждань. Але інакше жити не може... Людина світлого розуму та неспокійного серця, усім єством віддана Україні, осяяна талантом організатора, дослідника, літописця.

У свій час наш видатний земляк, письменник, академік Михайло Панасович Стельмах не без гордості та повчально писав: «Вінницька земле, Поділля! Красною України назвала тебе геніальна поетеса. Од віку чинив тут свій подвиг ратай, обробляючи ниву, прикрашаючи тебе добрим зелом, а душу – піснею. І ці тисячоліття праці – це наше багатство, бо перейшли вони в традиції, непереможну любов до тебе... З любові до рідного краю, матері-землі починається людина. Не можна любити того, чого не знаєш. Пізнання історії свого народу й любов до нього нерозривні...». В них – сутність, глибинний зміст витоків краєзнавства, отієї неповторно щирої любові до своєї малої батьківщини, що окрилювала не одне покоління подолян.

Нині краєзнавча естафета в надійних руках Анатолія Никифоровича Нагребецького!

Загалом, чи не всі прожиті роки він присвятив реалізації покликання душі та серця – науці, краєзнавству, педагогіці. Кожну хвилину, недоспані ночі віддавав і віддає улюбленій справі. Відзначаючись великим працелюбством та допитливою вдачею, повернув із небуття, відкрив для сучасників чимало яскравих мало відомих сторінок, пов'язаних з героїчним та трагічним минулим подолян, українського народу, милим серцю Поділлям, до болю дорогою Україною.

Проте чи не найбільше заявив про себе як талановитий дослідник рідної Шаргородщини, що стала не лише батьківською землею, але й колискою його долі. Заявив про себе як її невтомний літописець, як автор ґрунтовних науково-краєзнавчих праць: «Моя Плебанівка: Історико-етнографічний нарис»; «Тероризоване село»; «Ветерани Шаргородщини в роки Вітчизняної війни 1941 – 1945 рр.»; «Шлях крізь віки: Нариси історії шкіл Шаргородського району на Вінниччині»; «Калинівка Шаргородська»; «Трагедія мого краю: Етапи «великого» шляху на Шаргородщині: розкуркулення, колективізація, голодомор»; «Мій рід, моє село»; «Насіківка моя, Насіківка»; «Шаргород – єврейське містечко»; «Мальовничі мої Перепільчинці»; «Наш Деревчин» (у співавторстві з Н. М. Юниць-

кою); «Ярове – село на Кучманських шляху»; «Рахни-Лісові – яблунева перлина Поділля»; «Іменами багата земля Шаргородська»; «Політанки – життєві обрії»; «Конатківці – єдине село на планеті»; «Сторінки історії Пеньківки Мурафської (1717 – 2017)»; «Зведенівка – село на пагорбах Поділля» (у співавторстві з С. В. Свиридою); «Наш рідний край – Козлівка і Мальовниче»; «Михайлівка Мурафська – наша історія жива»; «Літопис Довжку, що на річці Мурафа» (у співавторстві з Л. С. Копайгородською); «Лозова – моя річка і рідне село»; «Шаргородщина: духовні скарбниці та люди. З історії духовних закладів району та про людей достойних»; «Плебанівська Свято-Покровська церква – духовна Святиня села»; «Католицький храм Святого Архистратига Михайла у Михайлівці Мурафській»; «Католицька святиня на Зведенівських пагорбах»; «Храм Святого Брата Альберта на землях Княжої Луки»; «Ой, роде наш красний... Сімейна хроніка роду Славінських з Плебанівка (1722 – 2022)».

Його краєзнавчі розповіді завжди цікаві, хвилюючі, відверті й щирі. У книгах ретельно описано події, які відбувалися на теренах Шаргородщини. І все це викладено розлогою, барвистою, як весняний луг, зрозумілою через простоту, українською мовою. Вона – метафорична, асоціативна, лаконічна і разом з тим – легкодоступна масовому читачеві. У цьому їх найбільша цінність. Самі ж книги – інформаційно насичені, багаті на ілюстративні матеріали, об'ємні, в середньому містять 500 і більше сторінок..

У 2021 році Анатолія Никифоровича Нагребецького занесено до «Книги рекордів України» з врученням відповідного диплома – за написання 25-и книг, присвячених одному району. В наступні роки додалися нові.

Він також автор численних публікацій краєзнавчої тематики у пресі.

Член Національної спілки краєзнавців України. Багаторічний член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. Член Національної спілки журналістів України.

За самовіддану дослідницьку, творчу працю нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «25 років Незалежності України», Почесними

Грамотами обласної та районної державних адміністрацій, відзнакою обласної журналістської організації – званням лауреата премії імені Олександра Гетьмана.

За значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини України у 2014 році удостоєний звання «Почесний краєзнавець України».

Пам'ятаючи, що книги – це кораблі думки, котрі мандрують на хвилях часу і бережно несуть свій дорогоцінний вантаж від покоління до покоління, не випускає з рук пера. Не зважаючи на солідний вік, невтомно працює над написанням чергових книг про людей і села Шаргородщини.

Побажаймо ж шановному ювіляру міцного здоров'я, творчого довголіття. Хай і наступні роки будуть наповнені світлом вагомих здобутків і нових звершень на незорій ниві краєзнавства.

Нехай й надалі його життєвим кредом буде віршова настанова Олександра Олеся: «Хто зберіг любов до краю і не зрікся роду, той ім'ям не вмере ніколи в спогадах народу».

10 травня 2025 р.

У Буші стартував проєкт з відродження Придністровського стінного розпису.

Нещодавно історико-краєзнавчий заповідник «Буша» (директорка членкиня Національної спілки краєзнавців України Ірина Захарчук) виграв грант проєкту «Професійне зростання» від ГО «Ми – Вінничани» та Благодійного фонду «МХП-Громаді» на реалізацію проєкту «Придністровський стінний розпис: традиції та модерн». Днями до заповідника з'їхалися майстри пензля з різних куточків України, які приступили до розписування сільських осель національними орнаментами, що досить важливо у наш буремний час. Так, за словами одного із ініціаторів конкурсу «Професійне зростання», народного депутата України, партнера ГО «Ми – Вінничани» Геннадія Вацака, «Придністровський стінний розпис» – це відродження нашої культури, традицій, звичаїв. Це любов до рідної землі!.. Відроджуймо українське, бо це – Наше, Рідне, Своє!..»

Білосніжні сільські хати у Буші та Дорошівці буквально «роз-цвіли»: їхні стіни прикрасили орнаментальні композиції, натхненні традиційною українською вишивкою, народною символікою та трипільською спадщиною. У виконаних розписах переплітаються стилізовані квіти, птахи, солярні знаки, рослинні мотиви й образи, що мають історичне коріння. Такі декоративні елементи не лише прикрашають оселі, але й передають культурну пам'ять поколінь, нагадуючи про силу традицій, які живуть у кожному штриху.

14 травня 2025 р.

У м. Хмельницькому, на базі місцевої гуманітарно-педагогічної академії, відбулась XV Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовні витoki Поділля: краєзнавці в історії краю», присвячена 100-річчю Національної спілки краєзнавців України. В її роботі взяла участь група краєзнавців Вінниччини. Теми їхніх доповідей: кандидата історичних наук, архівіста, Почесного краєзнавця України, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Костянтина Завальнюка, головного спеціаліста Літинської селищної ради, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського «Сергій Гальчак – видатний діяч сучасного краєзнавства»; Руслана Зелінського «Літин на сторінках «Подільських єпархіальних відомостей»; кандидата історичних наук, доцента, наукового співробітника КЗ «Музей Вінниці» Сергія Калитка «Краєзнавчі студії Анатолія Давидюка»; кандидата історичних наук, доцента, завідувача кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого «Відомий краєзнавець Поділля Валентин Пилипович Воловик»; завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти» Володимира Лазаренка «Костянтин Завальнюк – відомий краєзнавець сучасності»; кандидата історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука «Союз земельних власників і сільсь-

ких господарств Подільської губернії (кінець 1917 – 1918 рр.)»; вчителя історії і правознавства Білянської гімназії Чернівецької селищної ради Могилів-Подільського району, члена Національної спілки краєзнавців України Василя Черняка «Поділля на шпальтах часопису «Крау» наприкінці XIX ст.».

14 травня 2025 р.

Сьогодні в Україні відзначається День пам'яті українців, які рятували євреїв під час Другої світової війни. Серед праведників народів світу – 505 із Вінниччини.

До шанування пам'яті українських героїв, які в найтемніші часи проявили найсвітлішу сторону людяності, долучилися хмільничани.

Як відомо, під час нацистської окупації у Хмільнику гітлерівцями було знищено 11743-х євреїв. Однак декому з єврейського населення міста пощастило вижити. Саме завдяки людяності мешканців-українців, які, ризикуючи усім – собою, своїми дітьми, власним майбутнім, – відкривали двері своїх домівок для приречених на смерть. Причому не чекали подяк і не прагнули визнання. Просто рятували людей...

Пам'ятний захід відбувся на території Меморіалу єврейської громади. Зі словом перед його учасниками виступили голова єврейської спільноти міста Марія Колтонюк, представник громади Едуард Девідсон та директорка історичного музею міста, членкиня Національної спілки краєзнавців України Наталія Пацанівська.

Як наголосили вони, світло вчинків Праведників народів світу – вічне. Нехай воно освітлює шлях усім, хто сьогодні знову бореться за людяність.

14 травня 2025 р.

У селі Соколівка Соколівського старостинського округу Крижопільської селищної територіальної громади Тульчинського району урочисто відкрили Алею пам'яті, присвячену загиблим захисникам України. Цей пам'ятний простір став даниною мужності

воїнів, які віддали свої життя, борючись за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність нашої держави.

На Алеї розміщено портрети восьми героїв, життя яких було тісно пов'язане з Соколівкою та Левківом: Романа Миколайовича Фасуляка, Василя Антоновича Борсука, Ярослава Сергійовича Бондаря, Андрія Віталійовича Носача, Романа Степановича Подлесного, Дмитра Олеговича Продиуса, Петра Вікторовича Ігошкіна, Юрія Олександровича Костюкова. Кожен портрет пронизує душу і нагадує про гіркоту втрати для родини та громади.

На заході були присутні рідні і близькі загиблих героїв, а також місцеві жителі.

Алею пам'яті облаштовано за ініціативи та у значній мірі завдяки благодійству учасника зходу – Почесного краєзнавця України, уродженця Соколівки Василя Яблонського.

14 травня 2025 р.

У Могилеві-Подільському вшанували пам'ять загиблого воїна – сержанта Збройних сил України Ігоря Германа. На фасаді гімназії № 2, де він навчався, відкрили меморіальну дошку, – на знак шани і вдячності герою, який віддав життя за свободу України.

Загинув мужній захисник Батьківщини 22 грудня 2023 року під час виконання бойового завдання в районі населеного пункту Первомайське Донецької області. Йому було 45 років.

* * *

На фасаді Кущинецької сільської гімназії Гайсинського району відкрили пам'ятну дошку на честь загиблого захисника, випускника навчального закладу Олександра Лайка, уродженця сусіднього села Гнатівка.

Із перших днів повномасштабного вторгнення путінської росії на нашу рідну землю він став на захист Матері-України. Його життя обірвалося 15 травня 2024 року під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Новомихайлівка Покровського району Донецької області.

Вічна пам'ять героям!

15 травня 2025 р.

Сьогодні в країні відзначається незвичайне свято – День вишиванки.

Вишиванка – це не просто одяг. Це – код нації, душа поколінь, молитва, вплетена у нитки. У ній – історія, біль, надія і любов. Щороку День вишиванки нагадує нам про силу єдності, глибину традицій і велич українського духу. Це день, коли українці по всьому світу вдягають свою сорочку як символ незламності, як оберіг, як серце, що б'ється в унісон з Батьківщиною.

Вкотре День вишиванки об'єднав студентство, викладачів та гостей Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського навколо символу української ідентичності – вишитої сорочки. Захід пройшов під гаслом «Вишиванка – броня нескореного серця», зворушивши кожного присутнього своєю глибиною та щирістю.

Програма заходу була насиченою та емоційною.

Відкрив свято народний аматорський ансамбль танцю «Роза вітрів» танцем «Два кольори», вкотре довівши, що мистецтво є могутнім інструментом національного єднання.

Потім хвилиною мовчання було вшановано пам'ять героїв, які віддали своє життя за Україну.

Зі словами привітання до присутніх звернулася ректор університету Наталія Лазаренко, підкресливши важливість традицій, що формують наше суспільство і єднують покоління.

Кульмінацією торжества став яскравий університетський флешмоб «Вишиванка – броня нескореного серця».

Свято вкотре довело: поки ми вдягаємо вишиванку – ми пам'ятаємо, хто ми є. Ми – українці. Ми – вільні.

* * *

Дев'яносто вишитих сорочок, рушників та бісерних прикрас із мотивами подільських узорів звезли майстрині до Вінницького обласного центру народної творчості. Тут відбулося відкриття виставки «Вишивана доля Вінниччини», приуроченої всесвітньому Дню вишиванки.

Зокрема, на виставці представлено унікальну колекцію вишитих сорочок, виконаних у різноманітних техніках, характерних для Поділля. Це – давні автентичні зразки з приватних колекцій майстрів та сучасні роботи у виконанні Тетяни Рихліцької, Анастасії Фоміної, Ольги Каришиної (м. Вінниця), сорочки з колекції Лариси Ашурової (смт Крижопіль), Оксани Моторної (с. Багринівці Літинської територіальної громади), старовинні сорочки Східного Поділля із с. Клембівка та крутяні сорочки з колекції Дашківецького сільського клубу. А ще – сучасні вишиванки, створені у техніках «білим по білому», «низь», «гладь, майстринь Світлани Нагірняк, Алли Мруг, Алли Болгарської, Тетяни Поплінської, Марини Гринчик (м. Ямпіль), Раїси Яськової (Подільський народний університет культури, смт Літин), Людмили Голови (м. Вінниця), Марії Дяченко (Ободівська територіальна громада), роботи інших мисткинь.

Відкриваючи виставку, директорка Вінницького обласного центру народної творчості, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун щиро подякувала усім, хто популяризує цей нелегкий вид народного мистецтва.

«Сьогодні я рада тому, що є майстри, що є студії, які гуртують довкола себе ще багато людей, які займаються вишивкою. Зокрема, це ямпільський народний аматорський колектив «Солов'їні вічка», який очолює Тетяна Поплінська. Тут багато жінок різного віку, які навчаються, згадують те, що закладено генетично. Звичайно, я дякую Аллі Болгарській, яка займається з дітьми (Центр дитячої творчості). Сьогодні в нас представлені роботи і колективу, який носить звання «народний», з Ободівської територіальної громади. А наш Літинський університет культури вже багато років займається не тільки вишивкою, а й ткацтвом і багатьма іншими видами народної творчості...», – зокрема, сказала вона.

* * *

У Вінниці на Європейській площі до міжнародного Дня вишиванки влаштували виставку вишитих сорочок полеглих воїнів «Їх вдягали Герої». Створення експозиції ініціювала матір полеглого

оборонця Павла Грицана Оксана. Як зазначила вона, «сьогодні ми тут, щоб усі бачили наших дітей, їхні сорочки, які надихали наших синів. Це їхнє життя. Вишиванка загиблого сина – це наша обітниця. Ми шануємо кожного, пам'ятаємо їх, цінуємо те, що вони зробили для нас і для нашої України. Вишиванка – це їхня мужність. Кожну вишиванку родина береже як реліквію і буде берегти все життя, а потім передасть наступним поколінням».

Виставка містила 56 вишитих сорочок воїнів Вінниці та області, які віддали своє життя за Україну. Кожну вишиванку доповнював портрет полеглого героя. Символічно, що основою для експозиції стала маскувальна сітка, сплетена у ветеранському просторі руками мам і батьків полеглих захисників.

«У виставці представлені різні вишиванки: це сорочки з дитинства, з весілля, їх вишивали мами і дружини. Це ті вишиванки, які мають історію у багато поколінь. Цим заходом ми би хотіли звернути увагу містян, гостей міста на те, що за кожним втраченим життям стоїть історія. Коли у День вишиванки ми одягаємо свою сорочку, ми маємо пам'ятати, якою ціною ми це робимо, перебуваючи у відносно спокійному місті, ходимо на роботу і обіймаємо своїх дітей. Такі заходи говорять про живу пам'ять, адже вона живе стільки, скільки люди готові пам'ятати», – зауважила директорка міського ветеранського простору «Побратим» Марія Довжик.

Вінничани високо оцінили важливість такої виставки. В тому числі один із перших її відвідувачів Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов.

* * *

У селі Галайківці, що у Мурованокуриловецькій громаді, до Дня вишиванки у сільському клубі відкрили етновиставку «Магія прадавніх оберегів». В її експозиції – вишиті сорочки, рушники, намиста й обереги, які з покоління в покоління передаються у місцевих родинах. Ці речі не лише милують око, а й несуть в собі частину української душі – пам'ять, закодовану у візерунках.

Особливу атмосферу створили жінки-берегині, які принесли на виставку родинні скарби та поділилися історіями своїх родин.

Їхні спогади оживили минуле, показали наскільки міцно традиції вкорінені в щоденному житті села.

* * *

У міжнародний День вишиванки працівники очолюваного членкинею Національної спілки краєзнавців України Наталією Пацанівською Хмельницького історичного музею провели для п'ятикласників сусіднього із музеєм ліцею пізнавальний захід. Зокрема, наукова співробітниця музейного закладу Віта Горейко розповіла юним відвідувачам про багату історію української вишивки, її різновиди, традиційні техніки виготовлення та способи фарбування ниток. Учні також дізналися про символіку орнаментів та значення вишитої сорочки як оберега та знака національної ідентичності.

15 травня 2025 р.

«Шаргородщина рідна, край розмаїтий,
Ти прославився в праці, здобутком людей.
Ти обласканий сонцем і Богом зігрітий.
Я тебе величаю!

Твій вірний Орфей».

Ці щирі слова належать Анатолію Нагребецькому – уродженцю села Плебанівки, Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, члену Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члену Національної спілки журналістів України, автору більше тридцяти краєзнавчих книг з історії Шаргородщини, її населених пунктів, чие ім'я у 2021 р. занесено до Книги рекордів України (категорія «Видавництво») за видання 25-и книг про рідний край, невтомному досліднику-працелюбу, якому 9 травня виповнилось 80 років. А сьогодні в приміщенні Шаргородської міської бібліотеки для дітей відбувся урочистий захід «Мій край – моя історія жива», приурочений вшануванню славетного земляка.

Теплосеречно привітали ювіляра, відзначили його титанічну працю на ниві краєзнавства, побажали нових вагомих звершень на шляху до творчого Олімпу почесні гості: член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академік Української академії історичних наук, Заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак; член Національної спілки краєзнавців України, директор Вінницького видавництва «Меркьюрі-Поділля» Ігор Балюк; завідувачка сектору створення краєзнавчих баз даних відділу краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, укладачка виданого з нагоди 80-річчя невтомного дослідника малої батьківщини бібліографічного покажчика «Літописець Поділля: життя і спадщина Анатолія Нагребецького» Наталія Березюк, а також земляки. Зокрема, Шаргородський міський голова Володимир Барецький; секретар міської ради Катерина Кедик; уродженець с. Ярового, що на Шаргородщині, народний депутат України V, VI, VII скликань, колишній голова Вінницької обласної державної адміністрації, генерал-полковник міліції, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету Микола Джига (в режимі онлайн); директорка КО «Шаргородська центральна бібліотека» Галина Волощук; голова Шаргородської об'єднаної профспілкової організації працівників освіти Григорій Мельник; настоятель Санктурию Стратегій Господніх отець Пасхаліс; редакторка часопису «Шаргородщина» Надія Піх; начальниця відділу культури і туризму Шаргородської міської ради Тетяна Янчурська; благодійники творчості Анатолія Нагребецького приватний нотаріус Людмила Рудик, керуюча відділенням «Ощадбанку» Раїса Богацька.

Протягом дійства звучали музичні вітання. Їх подарували керівниця вокального гуртка будинку дитячої та юнацької творчості Оксана Ткач, методистка центру культури і дозвілля Любов Шевчук, учні школи мистецтв імені Миколи Леонтовича Єлизавета Бондарчук, Діана Затурська, Іларіон Богацький, Олександр Кривоконь, Марія Попович, Вероніка Огороднік.

Супроводжували захід також книжково-ілюстративна виставка «Його словом оспіваний край» та електронний слайд «Сторінками життя і творчості Анатолія Нагребецького».

Ювіляр сердечно подякував усім за теплі вітання та щирі побажання, а також заявив, що й надалі трудитиметься добросовісно, самовіддано, невтомно, що його «мета – зберегти історичну пам'ять народу».

* * *

Цього ж дня голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак та книговидавець Ігор Балюк передали КО «Шаргородська центральна бібліотека» книги: Сергій Гальчак – свої власні, що вийшли друком останнім часом, Ігор Балюк – власного авторства та друківаним видання, що теж вийшли друком останнім часом в очолюваному ним видавництві «Меркьюрі-Поділля».

16 травня 2025 р.

У селі Лукашівка Липовецької територіальної громади відкрили меморіальну дошку на честь загиблого військовослужбовця Збройних сил України Сергія Дронова. Захід присвятили річниці його загибелі. Пам'ятну дошку відкрили матір полеглого захисника України Олександра Борисівна та його дружина Ольга Миколаївна.

Вічна пам'ять і слава герою!

18 травня 2025 р.

Сьогодні, у Міжнародний день музеїв, у селі Печера Тульчинського району відкрито незвичайний музей – музей гірських порід та мінералів. Із моменту відкриття він став справжнім порталом у глибини Землі, де кожен експонат повідує власну історію, народжену тисячами років еволюції, вулканічних вибухів, кристалізації й часу. Загалом у колекції понад 130 зразків мінералів, гірських порід і викопних скарбів із різних куточків планети: від блискучо-

го піриту й загадкового амоніта – до космічного метеорита, бурштину, що зберіг тепло древніх лісів, і ніжного кварцу. Тут експонуються аметисти і топази, нефрити, лазуріти й авантюрини, геоди, друзи, флюорити, обсидіан, а також рідкісні камені з цікавими назвами: мукаїт, пурпурит, самарськіт, синканкасит, пейніт.

Музей каміння розташований у старовинному кам'яному погребі, побудованому в селі на початку минулого століття.

18 травня 2025 р.

На прохання керівництва Національної спілки краєзнавців України про вшанування на Вінниччині пам'яті полеглих у російсько-українській війні героїв голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак надіслав на адресу Спілки наступну інформацію:

«Розв'язана імперською росією зухвала, кривава війна проти суверенної України, звісно, негативно позначилася на діяльності краєзнавців Вінниччини. Проте, вони, як кажуть, не опустили руки. Не зважаючи на посталі виклики сьогодення, сповнені рішучості твердо прямувати обраним шляхом, до останнього подиху служити Матері-Україні.

Із перших днів війни Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов увійшов до складу Вінницької обласної військової адміністрації, а члени НСКУ Володимир Барцьось, Анатолій Бойта, Василь Маринич поповнили лави Збройних Сил України. Членами територіальної оборони стали Почесні краєзнавці України Микола Дорош, Анжела Веремій. Активно проявили волонтерські якості Почесні краєзнавці України Валерій Войтович, Віра Степанюк, Олександр Роговий, Юрій Степанчук, Григорій Погончик, Володимир Горлей, Микола Загородній, Анатолій Жарук, Надія Слободенюк, члени НСКУ Лариса Сенник, Оксана Антонюк, Ірина Захарчук, відомі дослідники малої батьківщини Юрій Зінько, Василь Паламарчук, Інна Завальнюк, Петро Слотюк, Володимир Воловодюк, Павло Дісяк, Анатолій Савченко, чимало інших їхніх колег. Як і всі небайдужі до долі України, краєзнавці одними із перших стали тоді у черги до лав самооборони, пунктів здачі крові, виявили готовність допомагати ви-

мушеним переселенцям продуктами харчування, речами першої необхідності, прихистком.

На жаль, не обійшлося й без жертв. У перший рік війни, зі зброєю в руках обороняючи Україну, передчасно відійшли у Вічність народний депутат України VIII-го скликання, комбатант «Леґіону Свободи», уродженець с. Рибчинці Хмільницького району, краєзнавець, меценат Олександр Марченко, засновник та директор першого на Вінниччині національного природного парку «Кармалюкове Поділля», що розкинувся на теренах Тростянецьчини та Чечельниччини, Віталій Зленко...

Не зважаючи на болісні втрати, загрози життю, краєзнавці Вінниччини й нині постійно перебувають на пульсі життя, докладають зусиль для звільнення захоплених здичавілим, людиноненавистницьким ворогом українських територій.

20 березня 2025 р. Почесний краєзнавець України, Вінницький міський голова Сергій Моргунов нагороджений відзнакою Головнокомандувача Збройних Сил України Олександра Сирського «За сприяння війську» – за підтримку Вінницькою громадою сил оборони та допомогу у відбитті збройної агресії росії (загалом Вінницька громада з початку повномасштабного вторгнення фінансово підтримує 62 військові формування. На безпеку та оборону у бюджеті Вінницької громади передбачено понад 1 мільярд гривень. На даний час більш як 200 млн. грн. уже профінансовано).

Такої ж відзнаки удостоєний відомий в області меценат, Почесний краєзнавець України Василь Подолян, який неодноразово надавав допомогу Збройним Силам України.

Відомий своєю волонтерською діяльністю Почесний краєзнавець України Олександр Дан.

Неодноразово допомагав бійцям на передовій, побувавши в найгарячіших точках війни – в Маріуполі, Водяному, Краматорську, Пісках, Мар'янці, Авдіївці та інших, Почесний краєзнавець України Василь Яблонський. 14 травня 2025 р. за його ініціативи та кошти в його рідному селі Соколівка Соколівського старостинського округу Крижопільської селищної територіальної громади Тульчинського району урочисто відкрито Алею пам'яті, присвячену загиблим односельцям-захисникам України.

Варто зазначити, що краєзнавці області у тісній співпраці з представниками влади та небайдужими громадянами, докладають чимало зусиль для увічнення подвигів героїв, меморіалізації їхніх імен. Так, у 2022 р. у Вінниці було встановлено один із перших в області Пам'ятних знаків на честь загиблих Героїв російсько-української війни, а в серпні 2023 р. у центрі міста на площі Шевченка відкрили Стіну пам'яті – меморіал, який вшановує вінничан та вінничанок, які загинули в російсько-українській війні, а також під час Революції Гідності. Нині на ній – 860 фотосвітлин та імен полян.

В 2024 р. облаштовано Алеї пам'яті в с. Котюжинці Калинівської громади, селищі Сутиски Вінницького району, на якій нині встановлено портрети 32-х загиблих захисників, у Вінниці, Хмільнику, Уланові, Козятині, Могилеві-Подільському, Бершаді. В 2025 р. – в с. Бережани Хмільницького району, с. Вовчок Тульчинського району, с. Писарівка Калинівської громади, селах Новоселиця та Парпурівці Вінницького району. Меморіал пам'яті відкрито в с. Вендчани Могилів-Подільського району, у низці населених пунктів – Пам'ятні стели.

В роки війни встановлено 206 меморіальних дошок на честь полеглих захисників України (одну в 2022 р., 73 – в 2023 р., 99 – в 2024 р., 33 – станом на 15 травня 2025 р.).

15 квітня 2025 р. у Вінниці встановили скульптуру Джурі – збірному образу учнів козацької старшини XVI – XVIII століть.

Під скульптурою на камені міститься промовистий напис: «Жити. Вчитись. Мріяти. Творити. Рідну землю боронити».

В урочистостях з нагоди відкриття скульптури взяли участь представники міської влади, громадськості, в т. ч. й краєзнавці, учасники першого етапу Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

Цією подією присутні вшанували не лише образ козацького минулого, а й пам'ять про тих, хто не повернувся з війни, та вклонилися подвигу тих, хто продовжує виборювати незалежність України.

Традиційними стали благодійні ярмарки; фестиваль польової кухні, присвячений пам'яті Тараса Сича – вінничанина, який в 2014 р. добровольцем пішов на фронт, де служив польовим куха-

рем та санітаром. Загинув під Дебальцевим; тематичні виставки в музеях; відкриття Музеїв Мужніх тощо.

Активно вшановується пам'ять полеглих героїв друкованим словом. Так, побачили світ та були презентовані:

Книга Пам'яті полеглих за Україну. Вінницька область. Книга І. 18.02.2014 – 23.02.2022. Вінничани, які загинули у боротьбі за суверенітет України: учасники Революції Гідності та російсько-української війни / за ред. і упоряд. Коляструк О. А. та ін. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2023. – 320 с.;

Журавкою плаче земля / Упорядник Коваль Богдан. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 138 с.

Книга, авторами якої є уродженці Чернівеччини Могилів-Подільського району, містить збірку нарисів та спогадів про дев'ятнадцять героїв Чернівеччини, котрі стали Янголами, захищаючи рідну землю, волю, незалежність України від російських загарбників;

Веремій Анжела. Остання висота. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. – 60 с.; іл. 8 с.

Війна – найбільший злочин проти людства, проти життя. За словами авторки, її поколінню судилося жити у мудрий вік, у якому люди навчені історією і навіть думки про війну у XXI столітті ніхто не допускає; людина приходить у світ для життя, їй потрібен мир. Та біда таки прийшла на нашу землю, спалюючи надії, любов, майбутнє.

Щоб жили інші, своє життя на вівар Вітчизни поклали найкращі. Серед них – мешканець мальовничого міста Хмільник, що на Поділлі, – Владислав Українець.

2 березня 2022 року – за особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі – Владиславу Українцю присвоєно звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка» (помертно);

Вітковський Вадим. «Владислав Українець. «Вовк» – його позивний» (Книга теж присвячена Герою України Владиславу Українцю. Її презентація відбулася 1 жовтня 2024 р. у м. Хмільнику);

Дорош Микола. – Мамо, не плач... – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. – 148 с.; іл. 6 с.

Книгу видано до сумного 60-річчя з дня народження передчасно згаслого Героя-земляка Марченка Олександра Олександровича; Дмитренко Жанна. Будьмо! Вірші, оповідання, нариси. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. – 252 с.

Книга з життєствердною назвою «Будьмо!» – це думки і почуття, продиктовані війною. У віршах, оповіданнях, документальних нарисах переплітаються трагічні і героїчні мотиви. Відважні бійці ЗСУ, Герої України, волонтери, медики, матері, які виглядають синів із фронту, – це образ незламного українського народу, що піднявся на боротьбу з жорстоким ворогом. Випадкові зустрічі, епізоди, неймовірні історії становлять контент цього видання про самовідданість і жертвовність українців, готових покласти «душу й тіло» за незалежність України.

Народний щоденник війни (24.02.2022 – 31.12.22) / Упорядниця Марійчук Катерина. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. – 392 с.

Ця незвичайна книга створена за ініціативи палкої патріотки та натхненниці видання – Катерини Марійчук (уродженки с. Вінож Мурованокуриловецького району). Від початку повномасштабного вторгнення рашистської росії в суверенну Україну вона ретельно документувала весь спектр подій, актуальних для України. Писала сама, збирала у фейсбуці тексти своїх друзів, звичайних українців, опрацьовувала численні матеріали медіа. Як підсумок – народився цей «Народний щоденник війни», місяцями – жорсткий і безкомпромісний, місяцями – ліричний і теплий. Але завжди правдивий. Бо творили його люди, для яких Україна – понад усе. У книзі представлено увесь спектр політичних поглядів суспільства, автори є мешканцями різних регіонів, різних професій, конфесій та вікових груп. Це своєрідний зріз не лише конкретної соціальної мережі, але і суспільства в цілому, яке беззастережно вистояло у кривавому протистоянні з потужним і підступним ворогом. Книга побудована за принципом щоденника, під кожною конкретною датою подано тексти, які були оприлюднено того дня у фейсбуці. Також є короткі інформаційні повідомлення, що стосуються перемог і втрат на фронті, трагічних історій з окупованих територій, значущих міжнародних подій, проблем енергетики, блекаутів, актуальних новин із життя країни. У «Народному щоденни-

ку війни» читач знайде матеріали і від знаних лідерів громадської думки, відомих блогерів чи журналістів, і від пересічних українців, кожен з яких словом і ділом наближає нашу Перемогу;

Право на безсмертя / Авторка й упорядниця Анжела Веремій.
– Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 340 с.

У книзі йдеться про 126 полеглих хмільничан;

Про героїв-захисників України йдеться у книгах Почесних краєзнавців України Анатолія Нагребецького «Лозова – моя річка і рідне село» (– Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2025. – 756 с.), Григорія Погончика «Флорине на зламі століть» (– Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2025. – 616 с.; іл. – 20 с.), у серії видань книжково-видавничого проекту «Моя Вінниччина», аналогів якого поки що не має в Україні, ініціаторами якого стали Почесний краєзнавець України, багаторічний редактор журналу «Вінницький край», нині – також директор Вінницької обласної комунальної установи «Видавничий дім «Моя Вінниччина», Вадим Вітковський та заслужений працівник культури України, краєзнавець Михайло Каменюк (редактор серії). З 2016 року коштом обласного бюджету у ній видано понад 110 томів історії міст і сіл Вінниччини.

Окрім цього, започатковано нову серію «Твої люди, Вінниччино. Герої України» – про історію російсько-української війни. Уже видано 8 книг про живих і полеглих Героїв, підготовлено до видання ще 4. Є серед них і унікальні, скажімо, про світлій пам'яті Героя України Геннадія Керничного («Вікінга»), який останніх 5 років воював у Силах Спеціальних Операцій, українському спецназі, ...на протезі!

Карбується пам'ять про полеглих захисників Матері-України і у збірниках матеріалів науково-краєзнавчих форумів:

Усна історія: теорія, практика та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 25 – 26 жовтня 2022 р., м. Вінниця / Ред. кол.: Г. М. Слотюк (гол. редкол.), П. І. Цимбалюк (упоряд.), О. Ю. Антонюк, Н. В. Березюк, С. В. Лавренюк, О. А. Пашкова, К. А. Скоморовська, А. В. Присяжнюк / Упр. культури та креативних індустрій департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, ВОУНБ ім. В. Отамановського. – Вінниця, 2023. – 300 с.;

Його позивний – «Каменяр». Збірник науково-красназничих статей, спогадів, літературних творів, присвячених світлій пам'яті полеглою у бою з російськими окупантами мужнього захисника Вітчизни, народного депутата України VIII-го скликання, комбатанта «Легіону Свободи», уродженця с. Рибчинці Хмельницького району Олександра Олександровича Марченка (14.01.1965 – 07.03.2022) / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), В. М. Паламарчук (співголова), М. Н. Дорош (відповідальний секретар), С. І. Голубенко, І. М. Дьяченко, Ю. С. Степанчук, В. Є. Стукан. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 104 с.; іл. 16 с.;

Сьома Могилів-Подільська наукова історико-красназнича конференція / Матеріали конференції, 6 – 7 жовтня 2023 р., м. Могилів-Подільський / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), О. М. Завальнюк (співголова), Ю. А. Зінько (співголова), В. В. Войтович (відповідальний секретар), Г. І. Денисик, С. М. Єсюнін, К. В. Завальнюк, Ю. С. Степанчук. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 340 с.

Подвиги героїв, вшанування їхньої пам'яті – предмет обговорення на наукових, науково-красназничих, науково-практичних конференціях, круглих столах, семінарах:

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського: Науково-практична конференція «До 10-ї річниці початку російсько-української війни та 2-ї річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну: виклики, уроки, наслідки»;

Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського:

IX-а Міжнародна науково-практична конференція «Усна історія: пізнавально-документальний потенціал і громадська архівістика»;

круглий стіл «Україна: символ незалежності та стійкості»;
літературно-мистецький захід «Українська мова – твоя перемога»;

Заклад вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського»: Другий регіональний науково-практичний семінар «Формування української ідентичності в процесі збройного протистояння російській агресії».

Краєзнавці Вінниччини також беруть активну участь в аналогічних заходах, що відбуваються у Києві, Львові, Житомирі, Хмельницькому, Кам'янець-Подільському, інших містах України.

21 травня 2025 р.

У Шаргороді відбувся традиційний обласний фестиваль національних культур «Всі ми діти твої, України!». Цьогоріч захід був присвячений Дню міжнародної злагоди і культурного розмаїття.

Під час фестивалю творчі колективи з різних громад області продемонстрували самобутність мистецтв українського, кримськотатарського, польського, грузинського, ромського, азербайджанського, чеського, єврейського та хорватського народів.

У рамках заходу були представлені світлиці з презентацією страв, що увійшли до обласного й місцевого реєстру нематеріальної культурної спадщини. Діяло містечко майстрів народної творчості Вінниччини з виставкою-продажем виробів декоративно-прикладного мистецтва – гончарства, вишивки, рогозоплетіння, соломоплетіння, різьблення по дереву, бісероплетіння.

Під час фестивалю проводився збір коштів на потреби Збройних Сил України.

22 травня 2025 р.

За вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини та з нагоди 100-річчя Національної спілки краєзнавців України рішенням правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України нагороджено Почесними Грамотами обласного краєзнавчого осередку начальницю Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ольгу Дернову, а також відомих в області дослідників малої батьківщини: Оксану Антонюк (м. Вінниця), Ігоря Балюка (м. Вінниця), Анжелу Веремій (м. Хмільник), Вадима Вітковського (м. Вінниця), Олексія Гамарника (м. Жмеринка), Володимира Горлея (м. Жмеринка), Миколу Дороша (с. Воронівці Хмельницького району), Степана

Дровозюка (м. Вінниця), Костянтина Завальнюка (м. Вінниця), Миколу Загороднього (м. Хмільник), Руслана Зелінського (смт Літин), Анатолія Лисого (м. Вінниця), Василя Паламарчука (м. Вінниця), Наталію Пацанівську (м. Хмільник), Михайла Пашенка (с. Трибухи Вінницького району), Бориса Пентюка (м. Вінниця), Тетяну Пірус (м. Вінниця), Григорія Погончика (м. Бершадь), Валерія Рекрута (м. Київ), Олександра Рогового (смт Липовець), Анатолія Сварчевського (м. Вінниця), Галину Слотюк (м. Вінниця), Віру Степанюк (с. Уланів Хмільницького району), Юрія Степанчука (м. Вінниця), Віру Ткач (смт Літин), Тетяну Цвігун (м. Вінниця), Василя Яблонського (с. Зарванці Вінницького району).

23 травня 2025 р.

Сьогодні, у День Героїв, у Жмеринці відкрили пам'ятник людині, яка стала символом мужності і вірності – Ярославу Христюку – земляку, відважному морському піхотинцю, який до останнього подиху тримав оборону Маріуполя.

На війну пішов зовсім юним – у 18 років. Але серце його було доросле, сміливе й віддане Україні. За свою службу отримав 14 нагород, зокрема, став повним кавалером орденів «За мужність». На превеликий жаль, життя вірного сина України обірвалося досить рано.

* * *

У селі Бабин Іллінецької громади відкрили Алею Пам'яті односельчанам, які загинули внаслідок збройної агресії росії проти України. Серед них: Михайло Василюк, Сергій Вовненко, Ігор Руденко, Василь Гусятинський, Микола Пасічнюк, Олег Холодило, Микола Пташнюк, Володимир Лисюк, Олександр Ємелькін, Олександр Гупало, Олександр Драмарецький. У меморіальному заході взяли участь рідні та близькі героїв-захисників, представники місцевої влади, мешканці села.

* * *

В Оратові відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на честь Владислава Козачишина – колишнього працівника суду, який загинув 5 січня 2023 року під час бойових дій біля м. Соледар Донецької області. Був командиром взоду розвідки. Посмертно нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Відкрив меморіальний знак, встановлений на фасаді будівлі суду, дядько загиблого – учасник бойових дій, воїн-інтернаціоналіст Микола Багінський. Присутні вшанували пам'ять захисника України хвилиною мовчання та покладанням квітів.

* * *

У селі Гонорівка Студенянського громади Тульчинського району відбулася зворушлива подія – урочисте відкриття меморіальних дошок героям-землякам Олександрю Соломончику та Віктору Гребенюку.

Під час урочистостей лунали патріотичні пісні, прозвучали щирі слова пам'яті, а хвилина мовчання об'єднала всіх у спільному скорботному згадуванні.

* * *

У ліцеї села Агрономічне Вінницького району відкрили меморіальні дошки на честь загиблих випускників навчального закладу Анатолія Гусейналієва та Дмитра Чепеля. Обидва загинули під час виконання бойових завдань, обороняючи незалежність та територіальну цілісність України. У церемонії відкриття взяли участь родичі загиблих, представники місцевої влади, педагогічний колектив, учні ліцею, мешканці громади. Присутні вшанували пам'ять полеглих хвилиною мовчання.

* * *

У Вінниці на території 33-го ліцею відкрили пам'ятний знак, на якому викарбувані імена 17-и воїнів-випускників навчального закладу, які героїчно загинули, захищаючи Україну від російських

загарбників. Рідні разом із учнями й педагогічним колективом вшанували пам'ять кожного, нагадуючи всім про високу ціну волі.
Вічна пам'ять і слава героям!

25 травня 2025 р.

Сьогодні Алея Героїв у с. Чернятині Жмеринського району поповнилася новими світлинами – до п'яти встановлених раніше – полеглих земляків Романа Ткачука, Андрія Франківа, Олександра Гладкого, Тараса Неміша та Василя Снігирьова, які мужньо боролися за волю та незалежність України, додалися ще дві – Володимира Бунька та Мирослава Кочерги, які також віддали свої життя за нашу свободу.

Право відкрити пам'ятні зображення було надано рідним загиблих героїв. Вічна їм пам'ять!

26 травня 2025 р.

У Височанській гімназії, філії Вапнярського ліцею № 2, Вапнярської громади Тульчинського району відкрили меморіальну дошку на честь захисника України Олексія Дудика, який 13 травня 2024 року загинув на полі бою, віддавши життя за свободу своєї країни.

На заході виступили батько і дружина Олексія, які з болем і гордістю згадували про його життя і подвиг. Староста села Віктор Качур, секретар Вапнярської селищної ради Тетяна Василенко та директор приватного сільськогосподарського підприємства «Перемога» Іван Спориш також висловили слова підтримки і пам'яті.

Особливо зворушливим став виступ маленької донечки героя, чий слова і голос нагадували про її батька і про ту любов, яка залишилася в серцях рідних і мешканців громади.

Вічна пам'ять і шана герою!

26 травня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся круглий стіл «Вінниччина

краєзнавча», приурочений до Всеукраїнського дня краєзнавства та 100-річчя з часу заснування Національної спілки краєзнавців України.

Захід мав не лише просвітницький, а й науково-символічний характер. Адже саме 28 травня 1925 року в Харкові відбулася Перша Всеукраїнська конференція, на якій було засновано Комітет краєзнавства України. Саме ця подія започаткувала інституціалізацію українського краєзнавчого руху та заклала підвалини для подальшого формування Національної спілки краєзнавців України – провідної організації, що вже століття об'єднує дослідників, науковців, освітян, музейників, архівістів і всіх тих, хто не байдужий до історії, культури, духовності й ідентичності рідного краю.

Круглий стіл став платформою для обговорення актуальних напрямів сучасного краєзнавства, зокрема дослідження локальної історії Вінниччини, збереження культурної спадщини, ролі освітніх та культурних інституцій у популяризації краєзнавчих знань. Як відзначили його учасники, краєзнавство сьогодні – важливий чинник формування національної свідомості, патріотизму, цілісної історичної картини світу. Це – живе поле діалогу між минулим і сучасним, між людиною й простором, у якому вона живе й творить.

Учасниками круглого столу були провідні краєзнавці Вінниці та області: виконуюча обов'язки директора Вінницької обласної універсальної бібліотеки імені Валентина Отамановського, членкиня Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк; учений секретар згаданого бібліотечного закладу, заслужена працівниця культури України Поліна Цимбалюк; завідувачка відділу краєзнавства ВОУНБ ім. В. Отамановського, доктор філософії, членкиня Національної спілки краєзнавців України Оксана Антонюк; член Президії Національної спілки краєзнавців України, голова правління Вінницького обласного осередку НСКУ, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академік Української академії історичних наук, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак; доктор історичних наук, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педа-

гогічний коледж», викладач історії України освітньої компанії «Persona Education», заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Юрій Степанчук; майстриня з писанкарства, етнологиня, завідувачка навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля факультету історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, членкиня Національної спілки краєзнавців України Тетяна Пірус; кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий; заступник голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, голова міжрайонного краєзнавчого об'єднання «СОБ», Почесний краєзнавець України Олександр Роговий; доцент, кандидат технічних наук, кандидат богословських наук, Почесний краєзнавець України Борис Пентюк; голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України, краєзнавець Василь Паламарчук; голова Вінницького церковно-історичного комітету, Почесний краєзнавець України Анатолій Сварчевський; директор видавництва «Меркьюрі-Поділля», фалерист, член Національної спілки краєзнавців України Ігор Балюк.

Виступаючи перед присутніми, Сергій Гальчак, зокрема, звернув їх увагу на бачення фундатором українського краєзнавства, Героєм України, академіком Петром Тимофійовичем Троньком, якому цього року виповнюється 110 років від дня народження, важливості ролі Національної спілки краєзнавців України та краєзнавства як інтегральної науки, громадського руху в житті суспільства:

«Національна спілка краєзнавців України об'єднує дослідників рідного краю, які ведуть свій славетний родовід від легендарних літописців часів Київської Русі та героїчної доби українського козацтва, яке в умовах чужоземного поневолення зуміло відродити й відстояти серед європейських народів національну державу, її історичні терени, мову її народу та, зрештою, сам народ. Кожен, хто живе історією України, знаходить у тисячолітній її долі теми і

сюжети для самостійного наукового пошуку у величезному часовому діапазоні – від трипільської культури до наших днів...

Краєзнавство є безцінною скарбницею збереження історичного досвіду багатьох поколінь, всього того найкращого, що витримало випробування часом у сфері матеріальної і духовної культури, завжди було міцним фундаментом історичної пам'яті, формою залучення широких кіл громадськості до пізнання рідного краю як складової частини багатовікової історії Батьківщини, проявом активності мас у виявленні, збереженні і примноженні історико-культурної спадщини народу. Саме через творче натхнення, безкорисливий пошук ентузіастів найбільше виявляється духовна потреба людей – інтерес до історії рідного краю, котра виховує і примножує патріотичні почуття. Тому плекати історію своєї малої батьківщини – завжди почесно і відповідально...».

Він також презентував книгу «Вінничани – Почесні краєзнавці України», в якій вміщено енциклопедичні розповіді про 34-х найвідоміших дослідників малої батьківщини-вінничан, вручив Почесні Грамоти Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України учасникам круглого столу, удостоєних нагороди за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини та з нагоди 100-річчя Національної спілки краєзнавців України.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Зі словом та любов'ю до малої батьківщини».

27 травня 2025 р.

Почесний краєзнавець України, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук Валерій Пилипович Рекрут – знаний далеко за межами Вінниччини невтомний дослідник малої батьківщини, зокрема, рідної Гайсинщини. Найбільшу популярність як серед земляків, так і колег по всій Україні, йому принесло спершу дослідження кооперативного руху на теренах Вінницької області, а згодом – детальні розвідки з питань національно-визвольного руху проти окупантів на сході Поділля, вивчення життєвого і бойового шляху найяскравіших його постатей. Серед книг даної тематики –

науково-краєзнавчі дослідження: «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми». Книга I: «Доба Української Центральної Ради (4 березня 1917 – 29 квітня 1918 рр.)»; «Нариси життя Гайсинщини. Українська революція (1917 – 1921 рр.): Події. Особи. Роздуми». Книга II: «Боротьба за державність України в роки Гетьманату та становлення Директорії УНР»; «Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том I: Ананій Волинець, Іван Миколайчук»; «Нариси життя Гайсинщини. Книга III: Видатні постаті Гайсинщини у боротьбі за державність України. Том II: Харитон Лебідь-Юрчик, Микола Литвицький, Яків Огородник»; «Отаман Іван Голуб: життя і чин» (у співавторстві з К. Завальнюком); «Непрочитані сторінки життєпису і поезики Лавра Миронюка» (у співавторстві із С. Гальчаком, К. Завальнюком).

Нині Валерій Пилипович тимчасово проживає з дітьми в Кембриджі (Англія), продовжуючи активно працювати. І за кожної нагоди приїздить на Вінниччину, щоб поклонитися батькам і друзям, які давно спочивають в рідній землі. Протягом цих відвідин йому вдається почерпнути значний масив архівних документів для майбутніх досліджень, а також зустрітися із поціновувачами його творчості не лише у Гайсині чи Вінниці, де мешкав, а й відгукнутися на запрошення тих громад, де вже давно з інтересом слідкують за його творчістю.

В останній декаді цього місяця він знову побував в Україні. Основною метою під час спілкування із друзями, колегами, науковим та краєзнавчим активом регіонів була презентація чергового потужного дослідження, яке побачило світ у кінці минулого року, «Борис Мартос. Життя та діяльність. Нариси, Документи», підготовленого у співавторстві з М. Аліманом і О. Нестулею, яке стало лауреатом конкурсу «Краще видання року» у номінації «Наукова публіцистика».

Спершу презентація даної праці відбулася у Полтаві в місцевому університеті економіки і торгівлі (20 травня). Наступного дня – в Черкасах. 23 травня – в Гайсині, потім – в Дашеві. 26 травня – у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Вінницькому кооперативному інституті,

Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського.

У Вінниці Валерій Пилипович Рекрут відвідав також видавництво «Меркьюрі-Поділля», де йому було вручено Почесну Грамоту Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України – за вагомий внесок у розвитку краєзнавства на теренах Вінниччини та з нагоди 10-річчя Національної спілки краєзнавців України.

28 травня 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак привітав краєзнавців Вінниччини із Всеукраїнським днем краєзнавства – щорічним святом, започаткованим Національною спілкою краєзнавців України. Вітаючи колег, він наголосив, що метою свята є поглиблення дослідження та популяризація історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, репрезентація практичних здобутків у цьому напрямку; залучення до вивчення та пізнання рідного краю широких верств населення; поглиблення співпраці з державними органами влади, закладами культури та освіти, науковими установами, громадськими організаціями, зацікавленими у розвитку краєзнавства, що особливо важливо нині, в умовах кривавої російсько-української війни, коли Україна героїчно відстоює свою незалежність, суверенність, гуманістичні цінності.

Також відзначив, що в складних умовах воєнного часу краєзнавці разом з українським народом здійснюють велику роботу з підтримки Збройних Сил України, проводять значну волонтерську діяльність, продовжують працювати на краєзнавчому фронті, опікуючись питаннями збереження історико-культурної спадщини, реєстрації зруйнованих та пошкоджених пам'яток української культури, безпеки музейних, бібліотечних збірок та колекцій, розширюють просвітницьку діяльність серед молоді.

Побажав колегам нових творчих здобутків та якнайшвидшої перемоги над підлим, зухвалим, людиноненависницьким ворогом.

28 травня 2025 р.

Відбулося чергове засідання Президії Національної спілки краєзнавців України.

Рішенням Президії НСКУ директорці комунального закладу «Літературний музей імені В. О. Забаштанського» (сmt Браїлів Жмеринського району) Надії Пантелеймонівній Слободенюк присвоєно звання «Почесний краєзнавець України» – за значний внесок у розвиток краєзнавчого руху, збереження національної історико-культурної спадщини та природних скарбів України..

29 травня 2025 р.

У с. Ялтушків Барського громади на фасаді місцевої гімназії урочисто відкрито меморіальну дошку відважному захиснику України Владиславу Гутіку. Тут він навчався, тут розпочався його шлях, сповнений мрій, сили духу й безмежної любові до України.

На захист рідної Батьківщини став у 2022 році. Загинув 26 серпня 2024 року поблизу Красногорівки на Донеччині. Йому було лише 22 роки.

Вічна пам'ять герою!

29 травня 2025 р.

У Зозулинецькій гімназії Самгородоцької громади відбулася зворушлива подія – урочисте відкриття меморіальної дошки випускнику 1983 року, військовослужбовцю Збройних Сил України Миколі Едуардовичу Білилівському. Захисник віддав своє життя 28 березня 2024 року під час виконання бойового завдання на Донеччині.

На церемонії зібралися учні, вчителі, бойові побратими, однокласники та представники місцевої влади. Почесне право відкрити дошку було надано родині героя. Розчулили всіх присутніх проникливі слова про батькову мужність сина героя Віталія Білилівського, який нещодавно повернувся з фронту.

Подію завершили покладанням квітів та проникливим звучанням пісні «Плине кача по Тисині».

Світла пам'ять і низький уклін герою, який віддав життя за незалежність України!

30 травня 2025 р.

Сьогодні минає рік з того дня, як у бою за Україну загинув міжній герой В'ячеслав Валерійович Залевський. На його честь на фасаді Пиковецької гімназії у Козятинській громаді, де він навчався, урочисто відкрили меморіальну дошку. Цей день став днем пам'яті, суму і вдячності за життя, яке віддав В'ячеслав за нашу країну.

В'ячеслав народився 12 грудня 1999 року у селі Пиковець. З раннього дитинства вирізнявся наполегливим характером. У семирічному віці йому поставили невтішний діагноз – глаукома, але, попри труднощі, навчався у Пиковецькій гімназії на відмінно. В'ячеслав відмовлявся вивчати російську мову, натомість із захопленням занурювався у вивчення історії України.

Вступив на історичний факультет Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Навчаючись у закладі вищої освіти, підробляв офіціантом. Усю заробітну плату витрачав на книги з історії України. Був активним учасником реконструкторського руху, волонтером, брав активну участь у фестивалях, виставкових, меморіальних та освітніх заходах.

З початком повномасштабного вторгнення рашистської росії в суверенну Україну сім днів стояв біля військкомату, намагаючись потрапити до лав Збройних Сил України. Хоч його і не взяли у військо, залишався в резерві. Пройшов курс парамедиків, а працюючи адміністратором та офіціантом у Вінниці, віддавав зароблене на підтримку друзів-військових.

8 січня 2024 року добровільно записався до однієї з бригад Національної гвардії України. «Мамо, не плач, я вибрав шлях воїна, пишайся мною», – сказав тоді рідним.

30 травня 2024 року під час виконання бойового завдання в районі населеного пункту Григорівка Бахмутського району В'ячеслав (позивний – «Хміль») загинув.

Вічна пам'ять герою!

3 червня 2025 р.

У комунальному закладі «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Літинської селищної ради відбувся круглий стіл «Вінниччина краєзнавча», приурочений 100-річчю з часу заснування Національної спілки краєзнавців України. В його роботі взяли участь голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, Почесні краєзнавці України хмільничани Анжела Веремій, Микола Загородній, Микола Дорош, Віра Степанюк, членкині Національної спілки краєзнавців України, директорка комунального закладу «Історичний музей м. Хмільник» Наталія Пацанівська, директорка комунального закладу «Краєзнавчий музей імені Устима Кармалюка» Віра Ткач, директорка комунального закладу «Літературно-меморіальний музей М. П. Стельмаха» Літинської селищної ради Оксана Голованюк, літинські краєзнавці, члени Національної спілки краєзнавців України Валерій Кривий, Зінаїда Сидорук.

У рамках заходу відбулась зацікавлена розмова про здобутки краєзнавців Вінниччини, важливість подальшого залучення широких кіл громадськості до пізнання рідного краю як складової частини багатовікової історії Батьківщини. У дружній та фаховій атмосфері обговорено нові виклики сьогодення, шляхи реалізації ініціатив та кращих практик краєзнавчої роботи, що дозволяють глибше пізнавати та зберігати історико-культурну спадщину Поділля.

«Такі зустрічі – це міст між минулим і майбутнім, де твориться сьогодення історії нашого краю», – зауважила, зокрема, у своєму виступі Наталія Пацанівська.

Ключовою тезою діалогу були мудрі слова фундатора українського краєзнавства Петра Тимофійовича Тронька про те, що плекати історію своєї малої батьківщини завжди почесно і відповідально.

Голова Вінницького обласного осередку Сергій Гальчак також презентував книгу «Вінничани – Почесні краєзнавці України», в якій вміщено енциклопедичні розповіді про 34-х найвідоміших дослідників малої батьківщини-вінничан, вручив Почесні Грамоти Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців

України учасникам круглого столу, удостоєних нагороди за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини та з нагоди 100-річчя Національної спілки краєзнавців України.

Подяку обласного краєзнавчого осередку було висловлено Літинському селищному голові Анатолію Бичку.

Захід супроводжували книжкові виставки краєзнавчих праць присутніх на круглому столі дослідників малої батьківщини, що зберігаються у фондах музею. Сергій Гальчак, Анжела Веремій, Микола Дорош поповнили їх новими своїми книгами, які вийшли друком останнім часом.

4 червня 2025 р.

У селі Василівка Іллінецької територіальної громади Вінницького району відбулося урочисте відкриття пам'ятних знаків на честь загиблих захисників України Руслана Дідика та Володимира Рябошапки. Право відкрити їх було надано батькам героїв. Учасники меморіального заходу поклали до підніжжя пам'ятних знаків квіти, вшанували пам'ять вірних синів України хвилиною мовчання.

4 червня 2025 р.

У газеті «Вінниччина» за 4 червня 2025 року у публікації під заголовком «Невтомні дослідники історії рідного краю» вміщено інформацію про вихід у світ науково-краєзнавчого видання «Вінничани – Почесні краєзнавці України», приуроченого до сторіччя Національної спілки краєзнавців України, авторства, як повідується у часописі, зnanого на Поділлі, в Україні історика, краєзнавця, архівіста, журналіста, педагога Сергія Гальчака – голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктора історичних наук, професора кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академіка Української академії історичних наук. Вміщено також розповідь про творчий доробок невтомного дослідника рідного краю,

Почесного краєзнавця України бершадщанина Григорія Погончика.

Під заголовком «Валерій Рекрут: «Кажу їм, що російська мова – це невдала спроба монголо-татар вивчити українську...»» опубліковано інтерв'ю власного кореспондента газети Миколи Кавуна з Почесним краєзнавцем України, членом правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Валерієм Рекрутом, а під заголовком «Музей – це не про речі, музей – це про людей!» – розповідь про комунальний заклад «Літературний музей імені В. О. Забаштанського», його місце та роль у житті селища Браїлів, Жмеринського району, Вінниччини, України директорки музейного закладу, Почесного краєзнавця України Надії Слободенюк.

5 червня 2025 р.

У Браїлові Жмеринської територіальної громади в комунальному закладі «Літературний музей імені В. О. Забаштанського» в рамках оголошеного Національною спілкою краєзнавців України краєзнавчого марафону, що триватиме впродовж року, відбувся черговий круглий стіл «Вінниччина краєзнавча», приурочений 100-річчю з часу заснування Національної спілки краєзнавців України та 110-річчю дня народження фундатора українського краєзнавства, Героя України, академіка Петра Тимофійовича Тронька.

Його учасниками були: член Президії НСКУ, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, академік Української академії історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак; директорка КЗ «Літературний музей імені В. О. Забаштанського», членкиня Національної спілки краєзнавців України, засновниця Жмеринського районного просвітницького клубу «Краєзнавець» Надія Слободенюк; член Національної спілки краєзнавців України, книговидавець, директор ТОВ «Меркьюрі-Поділля» (м. Вінниця) Ігор Балюк; член Національної спілки краєзнавців України, громадський діяч, голова Жмеринської міської організа-

ції добровільного культурно-просвітницького благодійного товариства «Меморіал» імені Василя Стуса, керівник «Жмеринського козацького товариства Всеукраїнської громадської організації «Українське реєстрове козацтво» Олексій Гамарник; депутат Жмеринської міської ради, відомий в Браїлові меценат, один із ініціаторів створення літературного музею імені В. О. Забаштанського Валерій Резедент; краєзнавець, підприємець, меценат, волонтер Микола Самборський; громадська активістка, депутатка селищної ради багатьох скликань, організаторка численних громадських заходів патріотичного спрямування, співавторка Герба та Прапора Браїлова, ініціаторка створення «Світлиці старожитностей» в очолюваному нею Будинку творчості школярів та юнацтва Алла Ланова; громадська активістка, волонтерка волонтерського центру «Оберіг» Ольга Литвиненко; бібліотекарка Браїлівської бібліотеки для дітей, за сумісництвом – доглядачка фондів літературного музею імені В. О. Забаштанського, Тетяна Бойчук.

Відбулася цікава, змістовна розмова про місце та роль краєзнавства в житті суспільства.

Як наголосили у своїх виступах учасники круглого столу, ніхто не ставить під сумнів, що краєзнавство, відродження історичної пам'яті відіграють основну роль у формуванні в людини почуття патріотизму та національної свідомості, як і не ставить під сумнів, що, особливо в теперішній час воєнного лихоліття, ці риси сповна повинні проймає ество наших співвітчизників.

Що саме зараз твориться новітня історія України, яку ми повинні зберегти для майбутніх поколінь. Маючи таку багатющу історію, забарвлену різними барвами, оспівану в наших піснях і оплакану сльозами мільйонів співвітчизників, ми не маємо права забувати її.

Саме Національна спілка краєзнавців України займається розвитком вітчизняного краєзнавчого руху, залученням до пізнання рідного краю широких верств населення, дослідженням та популяризацією історії, культури, мови, звичаїв і традицій українського народу, згуртуванням краєзнавців та активізацією їх роботи. І в цьому її незаперечна заслуга.

Було також висловлено низку пропозицій щодо активізації краєзнавчого руху в регіоні.

Під час роботи круглого столу відбулася презентація нових друкованих праць його учасників. Зокрема, голова Вінницького обласного осередку Сергій Гальчак презентував книгу «Вінничани – Почесні краєзнавці України», а директорка комунального «Літературний музей імені В. О. Забаштанського» Надія Слободенюк – туристичний путівник «Браїлів».

Низку краєзнавчих видань, що вийшли друком останнім часом у видавництві «Меркьюрі-Поділля», подарував браїлівчанам його директор Ігор Балюк.

Під оплески присутніх Сергій Гальчак вручив свідоцтво «Почесного краєзнавця України» Надії Пантелеймонівній Слободенюк, відзнаки Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України – учасникам круглого столу.

5 червня 2025 р.

У Трибухівському лісі, що поблизу Хмільника, відбулися поминальні заходи на честь українських повстанців, які 81 рік тому вступили в нерівний бій із загонами НКВС.

Урочистості відбулися біля символічної могили – пам'ятного хреста, встановленого на місці героїчного протистояння, що сталося 5 червня 1944 року. Саме тут, у густих лісах Поділля, під проводом сотника Шуляка українські вояки дали бій значно чисельнішому ворогу.

До вшанування долучилися працівники комунального закладу «Історичний музей м. Хмільника» на чолі із його директоркою, членкинею Національної спілки краєзнавців України Наталією Пачанівською, член Національної спілки краєзнавців України літинчанин Валерій Кривий, волонтери, представники духовенства, ветерани, учні та небайдужі мешканці громади.

6 – 7 червня 2025 р.

Почесні краєзнавці України, заступники голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України архівіст Олександр Роговий, професор Юрій Степанчук, професори Сергій Корновенко (Черкаський національний універ-

ситет імені Богдана Хмельницького), Олександр Тригуб (Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв)), Олександр Федьков (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка), Віталій Тельвак (Дрогобицький державний університет) взяли участь у Сьомих «Історіографічних студіях», які стали уже традиційними.

«Історіографічні студії» – це неформальні наукові мандрівки, метою яких є збір історичних матеріалів, експонатів та іншої науково-вартісної, культурно-пізнавальної інформації.

Цьогоріч базою «Історіографічних студій» була Вінниччина. Учасники заходу ознайомилися з історичними місцями та пам'ятками Вінниці, Вороновиці, Липовця, Немирова, Турбова, Сокільця, Печери, доторкнулися до глибин історичної спадщини цих населених пунктів, пізнали їхню географічну, соціальну й господарську специфіку. Оглянули також зразки садово-паркового мистецтва, пам'ятки археології, пам'ятні монументи, атрибути церковної та житлової архітектури, побували на місцях знаменних подій.

Незвичайними враженнями наповнила учасників зібрання подорож до Іллінецького метеоритного кратеру (Іллінецької астроблеми; з латини перекладається як зоряна рана), який утворився приблизно 420 мільйонів років тому внаслідок зіткнення із нашою планетою великого за розмірами космічного тіла – метеорита. Це найбільша астроблема в Україні, яка частково виходить на поверхню Землі. Первісний діаметр кратера становив близько 7-и км, а глибина – до 600 – 800 м. Його оголошено пам'яткою природи місцевого значення. Саме звідси наші предки впродовж кількох тисячоліть брали «сонячний камінь» для виготовлення жорен. Цікаво, що поряд, на притоках річки Сібок, розташоване село Жорнище...

Учасники наукової подорожі звернули увагу на наявність значної кількості нових пам'ятних знаків, поява яких не є випадковістю. Нинішня російсько-українська війна внесла корективи в історичну пам'ять народу. Повсюдно, поряд з увічненням пам'яті минулих визвольних змагань, з'являються пам'ятні знаки, музейні експозиції, що зберігають і вшановують сучасну героїчну боротьбу українського народу проти московського нашествия.

Вічна пам'ять і слава Героям!

Як і минулі «Історіографічні студії», цього річнi збагатили науковцiв новою фактологiчною базою, розширили iхнiй дослiдницький кругозiр, додали сил та натхнення у вивченнi багатогранної iсторiї України.

7 червня 2025 р.

Великий смуток та пекучий бiль пройняв серця вiнничан – сьогодні пiсля важкої невилiковної хвороби передчасно вiдiйшла у Вiчнiсть Катерина Иванiвна Висоцька – директорка Вiнницького обласного краєзнавчого музею, членкиня Нацiональної спiлки краєзнавцiв України, членкиня правлiння Вiнницької обласної органiзацiї НСКУ, членкиня Вiнницької фiлiї Центру дослiдження iсторiї Подiлля Інституту iсторiї України НАН України при Кам'янець-Подiльському нацiональному унiверситетi iменi Івана Огiєнка, делегатка III-го та IV з'їздiв Нацiональної спiлки краєзнавцiв України, голова правлiння громадської органiзацiї «Асоцiацiя музеiв Вiнниччини».

Народилася Катерина Иванiвна Висоцька 9 сiчня 1959 року в с. Михайлiвка Шаргородського району. У 1980 році закінчила iсторичний факультет Вiнницького державного педагогiчного iнституту. В 1983 – 1986 рр. працювала у Вiнницькому обласному краєзнавчому музеї, в 1987 – 1990 рр. – партiйному архiвi Вiнницького ОК КПУ. В 1990 р. повернулася на роботу в музей. Працювала завiдувачкою вiддiлу новiтньої iсторiї, з 1999 р. – заст. директора краєзнавчого музею з наукової роботи. З 2008 року – директорка музею.

На цiй вiдповiдальнiй посадi вирiзнялася високим професiоналiзмом, умiнням згуртувати колектив та органiзувати роботу закладу. Пiд її керiвництвом i за безпосередньої участi музеєм було реалiзовано масштабнi проєкти зi збереження та популяризацiї iсторико-культурної спадщини Подiльського краю.

Зокрема, музей щорiчно презентував близько сорока стацiонарних виставок рiзної тематики та спрямування, що висвітлювали iсторiю, народнi традицiї, багатство природи краю вiд найдавнiших часiв до сьогодення, низку пересувних виставок такого ж тематичного наповнення («Визначнi пам'ятки Вiнниччини», «Рос-

линний світ Вінницької області», «Видатні особистості Вінниччини», «Міста і містечка нашого краю в другій половині XIX – на початку XX ст.», «Вінницька трагедія (репресії у Вінниці)», «Під чорним крилом Чорнобиля», «Державотворчі традиції на Вінниччині» та ін.).

Значні зусилля Катерини Іванівни та всього колективу спрямовувалися на створення структурних підрозділів, які нині набули статусу відокремлених музейних підрозділів, а саме: «Історико-меморіальний комплекс пам'яті жертв нацизму» на території колишньої ставки А. Гітлера «Вервольф», «Музей М. Д. Леонтовича» на території с. Марківка Гайсинського району, «Музей Батозької битви» на території с. Четвертинівка Гайсинського району, «Музей Великого Українця Михайла Грушевського» на території с. Сестринівка Хмільницького району, «Вороновицький музей історії авіації та космонавтики» на території смт Вороновиця Вінницького району, «Меморіальний музей П. І. Чайковського і Н. Ф. фон Мекк» на території смт Браїлів Жмеринського району, «Музей Мужніх» на території м. Вінниці.

Широко відомий очолюваний нею музей й як науково-дослідна установа області. На його базі регулярно проводяться численні міжнародні, всеукраїнські, регіональні науково-красназничі, науково-практичні конференції, семінари, круглі столи. Продуктивно працює з багатьма музейними закладами України та зарубіжжя, зокрема Австрії та Німеччини. Його щорічно відвідують більш ніж 200 тисяч осіб.

Відомий також публікаторською діяльністю його співробітників. За авторства Катерини Іванівни та під її керівництвом впродовж останніх років побачили світ альбоми «Сім чудес Вінниччини», «Визначні пам'ятки Вінниччини», «Вінниччина туристична. Tourist in Vinnytsya region», «Незаживаюча рана Афганістану», «Вінницький обласний краєзнавчий музей. 100 років», перший том науково-популярного видання «Вінниця у спогадах (кінець XVIII – середина XX ст.)», колективна монографія «Гордіївський могильник», наукові збірники «Вінницькі Мури. Погляд крізь віки», «Міста і містечка Поділля від доби Середньовіччя до початку XX ст.» та інші. Крім того К. І. Висоцька – авторка статей в «Енциклопедії

Сучасної України», у збірниках матеріалів науково-краєзнавчих конференцій, у пресі.

За сумлінну багаторічну працю на ниві музейництва та краєзнавства удостоєна високих відзнак: почесного звання «Заслужений працівник культури України» (2015 р.), лауреатки Премії імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України (2019 р.), відзнаки «За заслуги перед Вінниччиною» (2024 р.). У 2015 році удостоєна звання «Почесний краєзнавець України».

Світла їй пам'ять!

8 червня 2025 р.

«На Ямпільщині запрацював ландшафтний заказник місцевого значення «Гора Лисківка», – про це повідомила перша заступниця начальника Вінницької обласної військової адміністрації Наталя Заболотна. – Це місце, де збереглась жива історія Поділля: від трипільської культури – до барельєфів дохристиянського храму, козацького кладовища, вежі 17 століття, Гайдамацького Яру та унікального історико-культурного заповідника «Буша».

Йдеться не просто про пейзаж, а про пам'ять, культурну спадщину, про унікальну природу, про воду – і про саму суть українського Поділля. Ми разом – громада, науковці, краєзнавці, активісти, екологи, обласна рада, народні депутати, обласна військова адміністрація – змогли відстояти цю землю».

Краєзнавці-активісти, місцеві мешканці сподіваються, що ландшафтний заказник «Гора Лисківка» стане туристичним магнітом Поділля. У планах ентузіастів – розвиток етнотуризму, освітні маршрути, екологічна просвіта.

Одними із перших заказник «Гора Лисківка» відвідали звільнені з російського полону українські військові, які наразі відновлюються в госпіталях Вінниччини.

9 червня 2025 р.

У комунальному закладі «Кукулянська гімназія» Студенянської територіальної громади Тульчинського району урочисто від-

крили меморіальну дошку на честь загиблого воїна російсько-української війни Дениса Олеговича Гобжили.

З фасаду рідної школи тепер назавжди дивитиметься на майбутні покоління учнів її випускник. Ще нещодавно Денис сидів за партами, будував плани на життя й мріяв про майбутнє. У 2020 році, керуючись покликом серця, він підписав контракт і став до лав Збройних Сил України, обравши шлях захисника Батьківщини. 8 червня 2023 року в районі населеного пункту Іванівці Донецької області його життя обірвалося у бою.

На церемонії відкриття рідні, друзі, педагоги, побратими й представники громади схилили голови на знак вшанування пам'яті Дениса та всіх полеглих за свободу й незалежність України. Меморіальну дошку освятили духовні наставники, а юні гімназисти поклали квіти й запалили лампадки.

10 червня 2025 р.

Сьогодні на фасаді Рожнятівського ліцею Томашпільської громади відкрили меморіальні дошки Степану Вакарчуку та Даніїлу Берману, які віддали своє життя, захищаючи Україну від російської агресії. Захід відбувся за участі родичів, друзів, однокласників зовсім молодих героїв (Даніїлу було 22 роки, Степану – 31), керівництва громади, вчителів та учнів.

Вічна пам'ять і шана відважним захисникам Батьківщини!

11 червня 2025 р.

У селі Корделівка Калинівської територіальної громади відбувся унікальний регіональний фестиваль «Обереговий хрест заплітаємо – Перемогу закликаємо!», одним із організатором якого був очолюваний членкинею правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяною Цвігун обласний центр народної творчості. Цей культурно-мистецький захід зібрав учасників не лише з Калинівщини, а й з навколишніх територіальних громад, об'єднавши їх навколо важливої мети – збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини.

Центральним символом фестивалю став обереговий хрест – давній сакральний знак, що уособлює захист, силу роду, єдність громади та віру в Перемогу. Учасники заходу мали унікальну нагоду доторкнутися до витоків народних традицій, власноруч виготовляти хрести-обереги за автентичними техніками, переданими від покоління до покоління.

Присутні ознайомилися з елементами нематеріальної культурної спадщини, характерними для цього регіону: обрядовими піснями, що традиційно виконуються під час Зелених свят; давніми ремеслами, зокрема, мистецтвом створення хрестів-оберегів; традиційною кухнею – учасники та гості фестивалю мали змогу скуштувати автентичні українські страви, приготовлені за давніми рецептами, які громади представили як частину своєї гастрономічної спадщини.

Окрасою заходу стали виступи фольклорних колективів, які занурили присутніх у колоритну атмосферу народної пісні, танцю та живої традиції. Тематичні етнолокації, майстер-класи, презентації, частування та жива комунікація між громадами сприяли культурному збагаченню.

Фестиваль «Обереговий хрест заплітаємо – Перемогу закликаємо» став не лише святом культурної ідентичності, а й важливим майданчиком для обміну досвідом, зміцнення громад та передачі духовних цінностей наступним поколінням. Його проведення засвідчило глибоку потребу у відродженні і плеканні традицій, що формують національну свідомість і зміцнюють єдність у складний для країни час.

12 червня 2025 р.

У Калинівській громаді урочисто відкрили дошку загиблому герою.

На подвір'ї гімназії села Мирне зібралися представники влади, місцеві жителі, рідні, друзі, учні та вчителі, щоб вшанувати пам'ять відважного захисника України Олександра Іванова, якому назавжди залишиться двадцять три роки.

Олександр Іванов народився в багатодітній родині, в якій виховувалося семеро дітей. Він був найстаршим серед братів та сес-

тер, тому з дитинства став надійною допомогою та підтримкою батьків.

Юнак закінчив 9 класів Мирненської загальноосвітньої школи та вступив на навчання у Тульчинську загальноосвітню школу-ліцей, по закінченню якого вперше підписав контракт у 2017 році, а у 2018 році був у зоні АТО в місті Часів Яр і прослужив до 2022 року. Був відважним захисником України. Загинув смертю героя в червні того ж року.

Добрими словами згадували учасники зібрання полеглого героя, який за своє коротке життя зумів залишити про себе світлий спомин.

14 червня 2025 р.

Село Зятківці, що на Гайсинщині, – батьківщина відомого фольклориста, етнографа, краєзнавця Гната Трохимовича Танцюри, який понад сорок років свого життя присвятив невтомному дослідженню рідного краю. У полі зору талановитого науковця були різні жанри українського фольклору, та найбільше цікавили пісні. У 1950 році він упорядкував і передав в Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнології АН УРСР 2385 пісень, близько 300 казок, 1536 прислів'їв та приказок, 615 загадок, 200 творів дитячого фольклору, чимало інших матеріалів, зібраних на Вінниччині. У наступні роки фонд його записів значно поповнився. Дуже плідною була 12-річна праця вченого з талановитою народною співачкою Я. М. Сивак (Зуїхою). Дослідження народних традицій та звичаїв також склали основу творчості краєзнавця.

Сьогодні з нагоди 124-ї річниці з дня народження Г. Т. Танцюри в Зятківцях відбувся традиційний фольклорний фестиваль, в якому взяли участь 16 народних аматорських фольклорно-етнографічних колективів Вінниччини.

Учасників заходу тепло привітали тимчасово виконуюча обов'язки директора Департаменту гуманітарної політики Вінницької ОВА Тетяна Каменщук, начальниця Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ольга Дернова, депутатка Вінницької обласної ради, голова профспілки працівників куль-

тури Тетяна Побережець, директорка Вінницького обласного центру народної творчості, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун, учений-фольклорист, доктор філологічних наук, професор Микола Дмитренко, заступник Гайсинського міського голови Сергій Несвятий, начальник відділу культури, молоді і спорту Гайсинської міської ради, заслужений працівник культури України Микола Ричков.

Переможцем фестивального конкурсу став народний аматорський фольклорно-етнографічний ансамбль «Веселка» Талалаївського сільського будинку культури Погребищенської громади, нагороджений перехідним призом та дипломом – за збереження фольклорної спадщини рідного краю.

У рамках фестивалю відбулася також презентація першого та єдиного в Гайсинському районі музею етнографії, фольклору, народних ремесел.

16 червня 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак надіслав Голові Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнту подання про відзначення високою нагородою спілки відомого в Україні науковця, доктора історичних наук, професора Донецького національного університету імені Василя Стуса Олександра Микитовича Бута з нагоди його життєвого ювілею – 85-річчя від дня народження.

17 червня 2025 р.

Вийшов друком черговий випуск наукового журналу «Краєзнавство» (1 (128)'2025), в якому вміщено наукову статтю «Гідроніми Вінниці: історія й сьогодення формування» відомого краєзнавця, доктора географічних наук, професора кафедри географії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Гудзевича. У ній здійснено гідронімічний аналіз водних артерій м. Вінниці. Зокрема, на основі широкого спектру джерельної бази подано етимологічні пояснення про

походження їхніх назв та їх зміни упродовж багатомісячного використання місцевим населенням – від найдавнішого періоду першої згадки до нашого часу.

Праця викликала інтерес у широкого кола дослідників малої батьківщини.

18 червня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбувся круглий стіл «Фольклорні скарби Поділля». Захід присвячено унікальним аспектам подільського фольклору. Особливу увагу було приділено легендам таємничого Тульчина – одного із культурних центрів Поділля, народним легендам Хмільника, Коханівки, Іванівки, що формували світогляд мешканців цих населених пунктів, багатій весільній обрядовості Вінниччини. Обговорено також питання збереження та популяризації нематеріальної спадщини регіону, шляхи її інтеграції в сучасний культурний простір.

Учасниками круглого столу були студенти Донецького національного університету імені Василя Стуса на чолі із докторкою філологічних наук, професоркою, завідувачкою кафедри теорії та історії української і світової літератури Вірою Просаловою, докторкою філософії, доценткою цього ж закладу вищої освіти Оленою Гаврилюк, а також директорка Вінницького обласного центру народної творчості, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун та провідна методистка центру Тетяна Гарбулінська.

19 червня 2025 р.

Щороку наш народ вшановує пам'ять мільйонів українців, життя яких обірвала Друга світова війна. Наш священний обов'язок – навіки зберегти пам'ять про тих, хто відстояв перемогу у той жахливий час. Це особливо актуально нині, коли триває така ж кровопролитна війна імперської росії проти України, в якій кращі сини і доньки українського народу зі зброєю в руках мужньо захищають наші кордони, нашу свободу, наш власний вибір. Коли

чи не кожен із нас особливо гостро усвідомлює ціну свободи, миру та безпеки...

До Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні та 84-річчя з початку подій Другої світової війни на теренах Вінниччини у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку-пам'ять «Трагічний світанок», основу якої складають праці місцевих науковців та краєзнавців.

20 червня 2025 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського на кафедрі журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю відбулася зворушлива презентація книги пам'яті «Янголи Маріуполя». Ідея створення книги належить її укладачці Вікторії Калмиковій – матері загиблого «азовця» з позивним «Вахр». Це видання – не просто книга, а свідчення, документ епохи, пам'яті та безмежної любові до тих, хто віддав життя за Україну. «Янголи Маріуполя» – це історії чотирнадцяти героїв з Вінниччини, які загинули під час оборони міста, що стало символом української стійкості у 2022 році.

Особливе місце у книзі займають постаті, пов'язані з університетом. Один із героїв книги – Дмитро Яременко, студент спеціальності «Журналістика», борець полку «Азов». У листопада 2023 року він загинув на Луганщині. Йому було лише вісімнадцять... Дмитро мріяв знімати кіно, писати тексти, творити нову Україну – але віддав життя за нашу свободу.

Ще один герой, згаданий у книзі, – Ярослав Мороз, випускник історичного факультету. Він загинув у березні 2022 року в боях за Маріуполь. Його ім'я – серед тих, кого ми маємо берегти у пам'яті вічно.

Презентація книги стала не просто заходом – це була глибока емоційна подія, жива розмова про тих, хто вже не з нами. Про полеглих героїв зі сльозами на очах згадували батьки, викладачі, студенти. Це була не лише данина минулому, а й нагадування про наш обов'язок перед тими, хто загинув заради майбутнього. Їхні

історії – не просто сторінки книги, це частина нашої душі. Свобода має ціну...

21 червня 2025 р.

У Вінниці на території обласного центру культури «Щедрик» відбувся ювілейний, п'ятнадцятий, благодійний фестиваль звичаєвої культури «Живий вогонь». Під час заходу проводились майстер-класи з гончарства й ткацтва. Були представлені вироби майстрів народної творчості. Працювали тематичні локації, де демонструвався вишкіл козацького гарту.

Фестиваль поєднав традиції з сучасністю. Відвідувачі могли зблизька побачити обладнання мобільних вогневих груп, які цілодобово охороняють небо від ворожих дронів, поспілкуватись з військовими, побачити уламки знищених ворожих ракет та ознайомитись із правилами мінної безпеки.

Перед учасниками заходу виступили українські патріотичні гурти, зокрема й ті, хто вуличними концертами збирає сотні тисяч гривень для закупівлі необхідного обладнання захисникам України. Один із них – гурт «Смерека» з Піщанки. Так, за три роки повномасштабної війни колектив дав близько 400 концертів і зібрав майже 5 мільйонів гривень. На ці кошти вдалося придбати десятки дронів, автівок та РЕБів.

Цьогоріч на фестивалі збирали кошти на авто для батальйону безпілотних систем «Перун» (в/ч 4647, 42 ОМБ).

Кульмінацією фестивалю стало вогняне шоу та запалення живого вогню, який є символом життя й перемоги.

Організатором заходу вже в п'ятнадцяте виступило Крайове товариство «Вінницький козацький полк імені Івана Богуна» (отаман полку Володимир Воловодюк).

22 червня 2025 р.

У селі Новоживотів Оратівської громади відбулося відкриття Алеї Пам'яті і Слави. Захід приурочено до Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.

Алею відкрили на 1215-й день повномасштабної війни, на знак пошани семи мешканців села, які загинули, виконуючи бойові завдання в зоні бойових дій. Зокрема, на Алеї розміщено портрети Олександра Миколайовича Онуфрійчука, Олександра Олександровича Ладного, Миколи Анатолійовича Кравцова, Анатолія Миколайовича Пасічнюка, Ігоря Анатолійовича Мозгового, Дениса Юрійовича Богатирьова, Олександра Олеговича Мостовенка.

Вічна пам'ять героям!

23 червня 2025 р.

У селі Війтівці Липовецької громади відкрили меморіальну дошку на честь загиблого військовослужбовця Миколи Олексійовича Гаврилюка.

Народився захисник України у Війтівцях у багатодітній родині. Після закінчення 9 класів місцевої школи здобув професію тракториста-машиніста. Працював у сільському господарстві. У квітні минулого року поповнив лави Збройних Сил України. Служив стрільцем-снайпером у складі штурмового підрозділу. Загинув 26 червня 2024 року у бою біля населеного пункту Сокіл Донецької області.

Право відкрити меморіальну дошку було надано його сину Віталію.

Вшанували пам'ять загиблого героя представники місцевої влади, колектив Іваньківської гімназії, учасники фольклорного колективу «Війтівчанка».

Це третя пам'ятна дошка у Війтівцях, встановлена на честь загиблих земляків – відважних захисників України, її територіальної цілісності та суверенітету.

Вічна їм пам'ять!

24 червня 2025 р.

У Тульчині відбувся V-й обласний фестиваль народної творчості імені Костя Широцького «Кроковее колесо».

Як відомо, видатний науковець, провітник, етнограф Кость Широцький народився 1886 р. в с. Вільшанка-Бершадська на Кірово-

воградщині, а завершив свій життєвий шлях у 1919 р. в с. Білоусівка на Тульчинщині, проживши всього 33 роки. Закінчив Тульчинське духовне училище, у 1906 р. – Кам'янець-Подільську духовну семінарію, згодом – історико-філологічний факультет Петербурзького університету. Працював приват-доцентом цього університету, з 1917 р. – професором Київського університету, з 1918 р. – Кам'янець-Подільського українського університету, заснованого гетьманським урядом П. Скоропадського. Досліджував мистецтво, культуру, історію, побут, звичаї, фольклор України й Поділля IX – початку XX ст. Учасник 7-и подільських етнографічних експедицій (1909 – 1914 рр.). Опублікував понад 140 праць, серед яких важливе наукове значення мають «Очерки по истории декоративного искусства Украины», «Подільські колядки та щедрівки», «На руїнах Бакоти», «Церковні стародруки» та ін. У його творчості відображені традиції фольклорно-етнографічної школи Подільської духовної семінарії середини XIX – початку XX ст., які закладали такі відомі діячі української культури, як М. Симашкевич, С. Руданський, А. Свидницький, М. Леонтович та ін.

Головна фестивальна локація розгорнулась на площі імені Миколи Леонтовича, де відвідувачів зустрічав благодійний гастрономічний ярмарок та виставка-продаж виробів декоративно-прикладного мистецтва. Усі охочі мали можливість зробити донат і отримати унікальні вироби ручної роботи.

Експозиції представляли працівники закладів культури, старостинські округи громади та місцеві майстри декоративно-прикладного мистецтва. Важливою частиною фестивалю стала демонстрація елементів нематеріальної культурної спадщини, які входять до обласного переліку: «Тиманівська каша – засипна капуста» і «Мистецтво орнаментального розпису та виготовлення крищинецької миски».

Святкову атмосферу наповнила також яскрава концертна програма «Закрутись, колесо, піснюю і танцем» за участю творчих колективів Центру культури і дозвілля, сільських філій, Тульчинського фахового коледжу культури, Тульчинської та Кирнасівської дитячих музичних шкіл. Особливим гостем став народний аматорський фольклорний колектив «Жива вода» Заозернянського сільського будинку культури Ладжинської громади.

На святі були присутні й почесні гості: начальниця управління культури Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ольга Дернова, директорка Вінницького обласного центру народної творчості, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун та Тульчинський міський голова Валерій Весняний.

У рамках фестивалю відбувся також круглий стіл «Кость Широцький – мистецтвознавець, фольклорист, краєзнавець Поділля».

26 червня 2025 р.

У селі Кисляк Карбівського старостинського округу Гайсинської громади відбулась зворушлива церемонія – на фасаді місцевого закладу освіти відкрили меморіальні дошки на честь трьох воїнів, які загинули, боронячи незалежність України. Вшанували пам'ять Олександра Нікішина, Юрія Березняка та Віктора Якименка. На заході були присутні рідні загиблих героїв, бойові побратими, представники місцевої влади, школярі, вчителі, священнослужителі та громадськість. Присутні вшанували пам'ять захисників хвилиною мовчання, поклали квіти та низько схилили голови в знак вдячності й скорботи.

27 червня 2025 р.

Напередодні Дня Конституції України у Вінницькій обласній військовій адміністрації відбулася урочиста церемонія вручення високих державних нагород. Зокрема, вшановано тих, хто щоденною працею зміцнює країну в умовах війни: медиків, аграріїв, підприємців, діячів культури, освітян, волонтерів, представників сил безпеки та оборони. Серед нагороджених Грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом – педагог, літератор, громадський діяч, невтомний дослідник малої батьківщини, Почесний краєзнавець України Володимир Савович Горлей (с. Северинівка Жмеринського району).

Вітаємо!

28 червня 2025 р.

У Вінниці відбувся пам'ятний захід з нагоди Дня Конституції України. У 29-у річницю ухвалення Основного Закону представники обласної та міської влади, військові, громадські діячі, краєзнавці, мешканці громади зібралися на площі Шевченка біля пам'ятного знака Героям небесної Сотні та російсько-української війни, а також Стели пам'яті полеглих воїнів, щоб вшанувати подвиг тих, хто, виконуючи свій конституційний обов'язок, віддав життя за свободу та незалежність держави.

Захід розпочався хвилиною мовчання, після якої його учасники вшанували пам'ять про оборонців покладанням квітів. Чи не кожен інтерпретував у своїй свідомості, що День Конституції – це не лише нагадування про державний документ, а насамперед – про тих, хто ці положення втілював у життя ціною власного. Це день вдячності тим, хто сьогодні на фронті й в тилу щоденно бореться за право України бути вільною. І саме тому Конституція України нині – не лише Основний Закон, а символ боротьби, гідності й незламності.

З нагоди Дня Конституції України учасники заходу здійснили також делеговане покладання квітів до місць, що зберігають пам'ять про боротьбу українців за незалежність у різні епохи. Серед них – скульптурна композиція «Дерево свободи», меморіальна дошка першому Уряду Української Народної Республіки, бюст Михайла Грушевського, пам'ятник Симону Петлюрі та дошка Дмитру Марковичу – діячу УНР, який очолював Міністерство юстиції та був активним учасником державотворчих процесів. Делеговане покладання квітів відбулось і до стели пам'яті, Алеї слави, місць поховання героїв, полеглих за мирне майбутнє України у російсько-українській війні.

28 червня 2025 р.

У Вінниці в Центральному парку імені Миколи Леонтовича відбувся традиційний Х-й благодійний захід – Фестиваль польової кухні, присвячений пам'яті Тараса Сича – вінничанина, активного учасника Революції Гідності, який у 2024 році пішов доброволь-

цем на фронт, де служив польовим кухарем та санітаром батальйону «Київська Русь»; загинув 13 лютого 2015 року під ворожим мінометним вогнем біля міста Дебальцеве. Цьогоріч фестиваль присвячений також Дню Конституції України та пам'яті героїв російсько-української війни.

Як зазначив його координатор – директор міського Палацу мистецтв Євген Майданик, «це патріотичний фестиваль, який проводиться, щоб згадати про тих, хто віддав найцінніше, що є у людини, своє життя, за нашу свободу та незалежність, та підтримати тих, хто зараз боронить Україну. Програма фестивалю завжди включає кулінарну частину, майстер-класи та спільні ініціативи. Мета таких проєктів – виховання свідомого громадянина, який розуміє свої обов'язки перед суспільством і готовий захищати країну у разі потреби. Вони спрямовані на розвиток інтересу до правдивої історії України, знайомство з бойовими традиціями та героїчними сторінками минулого і сучасності».

За його словами, щороку у фестивалі беруть участь близько 20-и громадських, волонтерських організацій, а також військових частин, навчальних закладів і творчих колективів Вінницької територіальної громади. Вони готують свої фірмові страви, які можна скуштувати, зробивши благодійний внесок.

Сьогодні у межах фесту працювали понад 30 кулінарних локацій. Усіх, хто придбав за донат (від 200 гривень) фестивальну тарілку, стравами пригощали безкоштовно. Також безкоштовно пригощали членів родин загиблих захисників, позаяк для них фестивальні тарілки придбали благодійники. Зібрані під час фестивалю кошти підуть на підтримку Збройних Сил України та на потреби поранених військових.

Як стало відомо, під час фестивалю на підтримку Збройних Сил України зібрано 127 тисяч гривень.

Захід супроводжувала також велика концертна програма за участі військового ансамблю «Крила України», творчих колективів Вінницької обласної філармонії імені Миколи Леонтовича та міського Палацу мистецтв «Зоря».

2 липня 2025 р.

У селі Серебринці Вендичанської громади Могилів-Подільського району біля місцевої школи урочисто відкрили Алею Слави. На меморіальних плитах викарбувано шість імен відважних захисників України: Сергія Гвоздівського, Віталія Печериці, Віталія Рибака, Костянтина Райкуна, Євгенія Жукова, Тимура Думбадзе.

3 липня 2025 р.

У селі Яланець Яланецького старостинського округу Томашпільської територіальної громади урочисто відкрили Алею Слави – місце пам'яті воїнів Збройних Сил України, які героїчно загинули у російсько-українській війні.

Пам'ятні знаки встановлено на честь полеглих захисників України Віктора Саванчука, Романа Кушніра, Олександра Зініва, Григорія Куржоса, Володимира Задої, Олександра Васалатія, Олександра Ульяновського, Олексія Большакова, Олександра Пастухова та Олега Матросова.

На церемонії відкриття були присутні представники місцевої влади, друзі, освітяни, учні місцевого ліцею, мешканці громади та земляки. Урочистості стали емоційним і зворушливим проявом вдячності героям та підтримки їхніх родин.

* * *

На фасаді ліцею № 6 у Гайсині відкрили чотири меморіальні дошки на честь захисників, які загинули за незалежність і територіальну цілісність України, Євгенія Танцюри, Ігоря Нестерука, Олександра Кобенка та Юрія Собка – випускників цього навчального закладу, які відтепер назавжди вписані в історію громади.

У мітингу-реквіемі взяли участь родини полеглих, представники влади, громадськості, духовенства та молодь. Після хвилини мовчання учасники поклали квіти до дошок.

Вічна пам'ять і слава героям України!

5 липня 2025 р.

У селі Росоша Липовецької міської громади запрацювала музейна кімната. Ініціатором її створення стала мешканка населеного пункту Олена Бесараба, яка, захопившись етнологією, історією рідного краю, збирила понад 300 експонатів місцевих старожитностей, що стали основою фондової колекції. З цікавістю їх оглянули перші відвідувачі музейного осередку.

7 липня 2025 р.

У Вінницькому обласному центрі народної творчості відбулася презентація унікальної книги майстрині ручної вишивки з Бершадщини Оксани Шуляр «Вишиті сорочки Вінниччини», у якій представлено схеми вишивання 35-и сорочок із різних куточків області початку та середини ХХ століття.

Збірка є результатом багаторічної праці вишивальниці: Оксана Шуляр чималу частину життя присвятила вивченню особливостей вишитих сорочок рідного краю та відновленню старовинних узорів у схемах.

Майстриня вишивки активно відроджує традиції подільської вишивки. У 2017 році вона втілила у життя свій просвітницький проєкт «Відродження східно-подільської сорочки в Бершадському районі». Оксана Шуляр збирала інформацію та опановувала техніки вишивки, а згодом почала проводити безоплатні майстер-класи в міському будинку дитячої творчості, в закладах культури міста, за кордоном.

Усі вишиті сорочки, що представлені на світлинах у книзі, створені майстринею власноруч – від вивчення крою та узорів до вишивки.

Учасники заходу мали можливість не лише ознайомитися з цим унікальним виданням, а й поспілкуватися з авторкою, яка поділилася історіями створення кожної сорочки.

Під час презентації голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак вручив Почесну Грамоту членціні правління обласного осередку НСКУ, директорці обласного центру народної творчості Тетяні

Цвігун – за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини та з нагоди 100-річчя Національної спілки краєзнавців України.

7 липня 2025 р.

На фасаді Козятинського відділення поліції встановлено та урочисто відкрито меморіальну дошку на честь полеглого захисника України уродженця Козятина Володимира Івановича Волинця.

Після повномасштабного вторгнення російських загарбників в Україну він без вагань пішов боронити рідну державу. Служив у лавах Національної гвардії України. Загинув 9 липня 2024 року під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Пойма на Херсонщині. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Пам'ятну дошку відкрили дружина Ірина, син Сергій та внук.

Під час заходу відбулося освячення меморіального знака, покладання до нього квітів. Звучали слова шани, подяки герою, його рідним, а також щемливі слова скорботи.

8 липня 2025 р.

У селі Клекотина Мурафської сільської територіальної громади відбулася Перша Всеукраїнська конференція «Мурафа – колицка українського козацтва», під час роботи якої всебічно обговорено тему «Кошовий отаман з Мурафи – Іван Сірко». Захід приурочено 420-й річниці з дня народження легендарного героя.

Участь у ньому взяли голова Вінницької обласної ради В'ячеслав Соколовий, Мурафський сільський голова Олег Літвіненко, заступник голови Мерешанської міської громади Харківської області Руслан Дейнека, Шаргородський міський голова Володимир Барецький, секретар Шаргородської міської ради Катерина Кедик, голова Джуринської сільської ради Галина Попсуй, науковці, краєзнавці, представники духовенства та громадськості, а також бійці 92-ї окремої штурмової бригади імені кошового отамана Івана Сірка.

Перед початком роботи конференції присутні поклали квіти на Алеї Слави, вшанували пам'ять полеглих захисників і захисниць також хвилиною мовчання.

Відкриваючи науково-краєзнавчий форум, Мурафський сільський голова Олег Літвіненко привітав його учасників.

- Ми всі дуже хвилювалися, – зокрема, сказав він. – По-перше, у нашій громаді вперше проводиться Всеукраїнська конференція, пов'язана з історією нашого краю і, загалом, з історією України. По-друге, до нас приїхали видатні науковці – надзвичайно представницька делегація. Сьогодні йтиметься про нашого славетного земляка – кошового отамана Івана Сірка. Ми почуємо багато цікавого, дізнаємося про досі невідомі нам факти його життя та боротьби. Вірю, що ця конференція стане першим кроком у нашій громаді для подальшої краєзнавчої роботи та вшанування козацького полковника Івана Сірка. Бажаю всім плідної роботи!

Голова обласної ради В'ячеслав Соколовий наголосив, що Іван Сірко – захисник України та легенда українського народу, його постать овіяна багатьма таємницями й загадками.

- Сьогодні на конференції зібралися шановні історики, відомі дослідники славетної козацької доби. Всіх об'єднала тема «Кошовий отаман з Мурафи – Іван Сірко». В пантеоні української слави постать кошового отамана Війська Запорозького Івана Дмитровича Сірка посідає особливе місце, – зазначив він. – Діяльність Івана Сірка випала на чи не найтяжчий час в історії України, коли Україну розривали з усіх боків. Він був одним з найбільших патріотів рідної землі, одним з найславетніших кошових отаманів. Маємо знати свою історію. Вивчати та досліджувати її, бо вона робить нас більш стійкими і згуртованими перед усіма викликами.

На науково-краєзнавчій конференції говорили про козацтво на Східному Поділлі, походження Івана Сірка, його діяльність та вплив на історію й сьогодення, історичну роль Мурафи за козацької доби.

Зокрема, було заслухано низку доповідей: ректора комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», доктора історичних наук, професора Степана Дровозюка *«Мурафа у соціально-економічних відносинах другої половини XVIII ст. (за матеріалами Вінницького гродського суду)»*; модера-

тора заходу, мешканця с. Мурафа, краєзнавця Леоніда Гладиша *«Мурафа – край, який створював країну»*; завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктора історичних наук, професора Івана Романюка *««Нужда закон міняє»: зовнішньо-політичні вектори кошового отамана Війська Запорозького Івана Сірка»*; завідувача кафедри філології та гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», доктора історичних наук, професора Олексія Струкевича *«Іван Сірко – політик чи народний лідер?»*; доктора історичних наук, професора Київського університету імені Бориса Грінченка Віталія Щербака *«Взаємовідносини Запорожжя і Гетьманщини за часів Івана Сірка»*; заступника голови Мереф'янської громади Харківської області Руслана Дейнеки *«Іван Сірко в історії Мерефи: Відзначення постаті через пам'ятники та видання»*; члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Анатолія Нагребецького *«Мій край – любима Шаргородщина»*; головного спеціаліста Літинської селищної ради, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського та завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», краєзнавця Володимира Лазаренка *«Полковий устрій на теренах сучасної Вінниччини за Гетьманщини»*; завідувача кафедри суспільно-гуманітарних наук Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, кандидата історичних наук, доцента, Почесного краєзнавця України Анатолія Лисого *«Мурафа на сторінках книги «Приходи і церкви Подільської єпархії» Ю. Сіцінського»*; скульптора, письменника, громадського діяча, краєзнавця Миколи Крижанівського *««Важка артилерія майданів» (Роль монументального мистецтва у формуванні громадської позиції)»*; члена асоціації діячів естрадного мистецтва України, військовослужбовця Віталія Кирницького *«Звитяги українського козацтва, як складова національно-патріотичного виховання сучасної молоді»*; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академіка Української академії історичних наук, члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної орга-

нізації Національної спілки краєзнавців України, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, очільника Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, Заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сергія Гальчака *«Невмируща ратна слава, живий дух українського козацтва»*.

Було заслухано виступи військовослужбовців 92-ї окремої штурмової бригади імені кошового отамана Івана Сірка Дмитра Ткачова та Сергія Скока. Від Міжрегіонального координаційного гуманітарного штабу для бійців бригади їм було передано комплект дронів.

Учасники конференції також здійснили захоплюючу екскурсію у Мурафський костел Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії – пам'ятку архітектури, започатковану ще в далекому 1627 році.

9 липня

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відкрито меморіальну дошку на честь Артема Іванішина – поліцейського Об'єднаної штурмової бригади «Лють», активного громадського діяча, патріота та героя, який загинув у бою за рідну Україну. Сталося це 14 лютого 2024 року поблизу Бахмута під час виконання бойового завдання. Йому на завжди буде 24 роки.

Хоч Артем Володимирович і не був студентом закладу вищої освіти, його життя тісно пов'язане з університетом. Він активно взаємодівав з молоддю, організовував численні заходи за участі студентів. Для багатьох він став прикладом громадянської мужності, відповідальності, патріотизму, безмежної любові до Батьківщини.

У заході взяли участь представники університету, місцевої влади, Національної поліції, бойові побратими, його друзі та рідні.

12 липня 2025 р.

З нагоди вручення Премії імені академіка Петра Тронька відбулося засідання Президії Національної спілки краєзнавців України.

Виступаючи перед присутніми, її очільник Олександр Реєнт, наголосив, що Премія імені академіка Петра Тронька – це не просто вшанування пам'яті видатного українського державного діяча, вченого та ініціатора сучасного краєзнавчого руху, а й висока відзнака за вагомий внесок у збереження, дослідження й популяризацію місцевої історії, культури, пам'яток та традицій українського народу. Він підкреслив, що цьогорічні лауреати не лише гідно продовжують справу Петра Тимофійовича, а й є яскравим втіленням головної мети Премії – підтримки самовідданої праці краєзнавців, які на місцевому рівні формують історичну пам'ять, утверджують національну ідентичність і сприяють громадянському розвитку суспільства.

Серед удостоєних цієї високої відзнаки Почесний краєзнавець України, автор близько тридцяти книг про населені пункти рідної Шаргородщини Анатолій Нагребецький.

У роботі Президії взяв участь член Президії, голова правління Вінницької обласної організації НСКУ Сергій Гальчак, який вручив Голові Спілки Олександру Реєнту власні книги краєзнавчої тематики, що вийшли друком в 2025 році, а генеральному директору Національного музею історії України у Другій світовій війні, де відбувся захід, Юрію Савчуку, – монографічні праці «Східні робітники Поділля у Третньому рейху», «Слово і багнетом. Журналісти Вінниччини у Другій світовій війні», «Поділля в роки Другої світової війни (1939 – 1945)», «Визволення Вінниччини від нацистських загарбників».

14 липня 2025 р.

Сьогодні, у третю річницю вінницької трагедії, на місці влучання ворожих російських ракет – площі Перемоги, відбулося покладання квітів до пам'ятного знака «Жертвам ракетних ударів по Вінниці».

Участь у вшануванні їх пам'яті взяли народна депутатка України Ірина Борзова, перша заступниця начальника ОВА Наталя Заболотна, голова обласної ради В'ячеслав Соколовий, Вінницький міський голова, Почесний краєзнавець України Сергій Моргунов, родини загиблих, постраждали, представники громадськості, а також делегація з Ліберецького краю Чеської Республіки на чолі з Мартіном Путою – гетьманом Ліберецького краю.

До пам'ятного знака присутні принесли квіти та дитячі іграшки, а в небо випустили чорні кульки – символи болю та непоправної втрати.

Тоді, 14 липня 2022 року, 29 життів було обірвано в одну мить. Серед них – троє маленьких дітей: 4-річна Ліза, 7-річний Максим, 8-річний Кирило. Травми різного ступеня отримали 202 людини. Руйнувань зазнали більше 50-и будинків, згоріло 40 автомобілів. Повністю зруйновано Будинок офіцерів та Будинок побуту, де на першому поверсі була розташована медична клініка.

Смерть рашистам-«асвабадітелям»!

15 липня 2025 р.

Сьогодні ми святкуємо не лише хрещення Київської Русі, а й вшановуємо безперервність нашої державної традиції, адже сьогодні День Української Державності – свято, що підкреслює спадкоємність нашої нації ще з часів Київської Русі. День, коли ми вшановуємо історичне минуле рідної України, осмислюємо її роль в історії світу, у збереженні та розвитку культури, мови, духовності, інших доленосних цінностей. День, коли ще раз нагадуємо собі, що наша держава – це результат тисячолітньої боротьби, а не політична випадковість. Цей день – також ще один символ єдності нас, українців.

З нагоди відзначення важливого державного свята у Вінниці на Замковій горі підняли найбільший в області прапор України. Виконати цю урочисту церемонію було надано учаснику російсько-української війни, Герою України, майору Сергію Харченку.

Окрім того, відбулось делеговане покладання квітів до меморіальних дошок та пам'ятників борцям за незалежність України різних часів, пам'ятного знаку Небесній Сотні та загиблим Героям

російсько-української війни, до місць поховання полеглих Захисників і Захисниць.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї до 1037-ї річниці Хрещення України-Русі відкрили виставку ікон із фондової колекції закладу.

Урочистості відбулися у багатьох населених пунктах області. У Козятині вшанували пам'ять голови Центральної Ради Української Народної Республіки Михайла Грушевського, у Хмільнику відбулося покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку – на знак поваги до національного генія, духовного проповідника українців. У селищі Піщанка урочисто відкрили Алею Слави, присвячену загиблим захисникам України, – цей пам'ятний простір створено для того, аби зберегти в серцях нащадків імена тих, хто став прикладом мужності, відваги й незламності духу у боротьбі за свободу та незалежність нашої держави.

День Державності – це ще одна нагода згадати, що сучасна Україна тримається на глибоких історичних коріннях, а захищають її нині ті, хто продовжує справу Шевченка, Грушевського та інших борців за свободу.

18 липня 2025 р.

Сто років тому, а саме 18 липня 2025 р., у Могилеві-Подільському народився Микола Буянов. Під час Другої світової війни у неповні 19 років він здійснив героїчний подвиг: ціною власного життя прикрив відхід партизанів італійського руху Опору з оточення. За це йому присвоєно звання Героя Італії та посмертно нагороджено золотою медаллю «За війську доблесть». На його подвигу виховувалися цілі покоління могилівчан.

У заході зі вшанування пам'яті Героя-земляка взяли участь міський голова Геннадій Глухманюк, член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Валерій Войтович, краєзнавець Микола Крижанівський, ветерани міста.

19 липня 2025 р.

У селі Глинську Калинівської громади урочисто відкрили Алею Слави в пам'ять про односельців, які загинули в російсько-українській війні: Дениса Поліщука, Володимира Галайка, Валерія Мазура, Анатолія Наконечного, Василя Кравчука та Володимира Кравчука. В урочистостях взяли участь представники влади, друзі, побратими, односельці, усі, хто знав і пам'ятає героїв.

25 липня 2025 р.

У селищі Залізничне Козятинської громади відбулася зворушлива та символічна подія – відкриття меморіальної дошки на честь загиблого воїна Збройних Сил України Юрія Івановича Щербака.

Меморіальний знак встановлено на фасаді будинку, в якому мешкав герой. Він віддав своє життя за свободу України, мужньо захищаючи рідну землю на фронті російсько-української війни.

На церемонії вшанування пам'яті були присутні рідні загиблого, його побратими, представники влади, учні місцевої школи, сусіди та мешканці громади. Особливо зворушливим моментом стало відкриття дошки – цю почесну місію доручили дружині захисника.

Присутні вшанували героя також хвилиною мовчання. В серцях усіх Юрій Іванович Щербак залишився мужнім, незламним патріотом.

26 липня 2025 р.

Під час робочої зустрічі, що відбулася в стінах видавництва «Меркьюрі-Поділля», голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак від імені Президії спілки вручив високу відзнаку НСКУ – премію імені академіка Петра Тронька Почесному краєзнавцю України, члену правління Вінницького обласного краєзнавчого осередку, автору близько тридцяти книг про населені пункти рідної Шаргородщини Анатолію Нагребецькому.

27 липня 2025 р.

У селі Костянтинівка Турбівської територіальної громади відбулося відкриття Алеї Слави – пам'ятного місця на честь героїв, які загинули у боротьбі за незалежність України. У заході взяли участь родини загиблих, мешканці громади, учні та представники духовенства.

Вшановуючи пам'ять воїнів, серед імен яких Максим Дзись, Олександр Більський, Микола Лещук, Микола Чернець, Валентин Марчук, Сергій Суслопаров, Вадим Годонюк, Роман Нагайський, Віталій Пидосич, Олексій Мартинюк, Сергій Гунько та Сергій Стрижак, присутні відзначили їхній внесок у захист країни.

Світла пам'ять героям!

28 липня 2025 р.

У селі Бригідівка Барської громади відкрили Алею Слави, присвячену воїнам-односельчанам, які віддали життя за Україну: Богдану Кочневському, Олександру Радецькому, Олегу Кочневському.

Створення Алеї Слави – важливий крок до збереження історичної пам'яті про подвиги захисників України. Вона покликана не лише вшановувати загиблих, а й передати наступним поколінням розуміння ціни свободи, яку героїчно відстоюють на полях битв кращі сини нашої держави.

28 липня 2025 р.

У Гущинцях Іванівської сільської громади Хмельницького району вшанували пам'ять полеглих односельців – захисників України – у центрі села відкрили меморіальну стелу. Відтепер із неї споглядають дев'ять закарбованих у граніті облич хоробрих, відважних українців, які віддали своє життя за волю та незалежність рідної держави.

Вічна їм пам'ять!

28 липня 2025 р.

Сьогодні село Щітки Вінницького району стало центром етнографічного свята «Заплетемо рогозу». Цей захід присвячений збереженню та популяризації унікального мистецтва плетіння з рогози, яке є визнаним елементом нематеріальної культурної спадщини та занесене до Національного переліку.

Фестиваль зібрав не лише поціновувачів рогозоплетіння, але й інших носіїв безцінної української спадщини. Серед них фольклорні колективи «Брикса» та «Русалоньки», які відтворили старовинні обряди «Проводи русалок» та «Обжинки».

На заході панувала атмосфера творчості й навчання. Всі бажачі могли взяти участь у майстер-класах з плетіння рогози, доторкнутися еством до цього ремесла.

Також на фестивалі функціонував жвавий ярмарок майстрів народного мистецтва, де були представлені унікальні вироби з Вінниччини, різних куточків України. Музичним дарунком для гостей став виступ відомого етнофолькгурту «Гуляйгород», а також талановитих місцевих артистів, які додали святу особливого колориту.

Окрім культурної складової, значну увагу було приділено волонтерству та підтримці Збройних Сил України. Протягом заходу активно проводився збір коштів на потреби ЗСУ, що вкотре продемонструвало єдність та незламність українського народу.

29 липня 2025 р.

У с. Сабарівка Оратівської громади урочисто відкрито меморіальні дошки на честь загиблих у російсько-українській війні героїв-земляків Ярослава Курасова, Ігоря Бургеля та Ярослава Унгуряна. Під час заходу присутні віддали шану полеглим воїнам, згадали їхній життєвий шлях та бойові подвиги, поклали квіти.

31 липня 2025 р.

У с. Великі Крушлинці Вінницької громади відбулося обрядове дійство, спрямоване на збереження елементів нематеріальної

культурної спадщини – традиційного обжинкового обряду, під час якого його учасники відтворили етапи збору врожаю: збирали колоски, формували копи, співали жнивварські пісні, а також із зібраних цілющих трав, квітів, злакових культур виготовляли квіти-маковійчики, дідухи. На їхню адресу пролунало чимало слів вдячності від мешканців громади.

1 серпня 2025 р.

У Хмільницькому районному Будинку культури відбулися урочистості з нагоди 40-річчя народної аматорської кіностудії «Гіпаніс». За цей відрізок часу її митцями створено майже пів сотні унікальних документальних стрічок. Половина з них – краєзнавчі: «Хмільницький літопис», «Ріка його долі», «Високе небо Анатолія Афанасенка», «Із берега розстріляних світів», «Синя Вода», «Життя – це правда, вишита нитками», «Мотиви, зчитані з Небес», «Втрачений рай», «Магія гончарного круга», «Хмільницький самородок», «Сон старої фортеці», «Хмільницький край», «Хмільнику 660», «Палац Ксідо» та ін.

Учасниками урочистостей, крім теперішнього творчого колективу на чолі з Олександром Пясецьким, представників влади та громадськості, були відомі дослідники малої батьківщини, безпосередньо причетні до створення унікальних шедеврів народної аматорської кіностудії: її керівник у 2006 – 2017 рр., режисер, Почесний краєзнавець України Микола Загородній, сценаристки Почесний краєзнавець України Віра Степанюк, членкиня Національної спілки краєзнавців України Оксана Михалиця, а також Почесні краєзнавці України Микола Дорош, Анатолій Сварчевський, члени НСКУ Ігор Балюк, Наталія Пацанівська, методистка Вінницького обласного центру народної творчості Жанна Дмитренко, Почесний краєзнавець України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, який під оплески присутніх вручив Миколі Загородньому Почесну Грамоту Вінницького обласного краєзнавчого осередку.

Захід супроводжували три мистецькі виставки, присвячені видатним митцям Олександру Чорному та Миколі Загородньому, які стояли біля витоків кіностудії.

Перша виставкова експозиція презентує добірку унікальних фотосвітлині Олександра Чорного, зроблених ним у 1985 – 2005 роках, тематика яких різноманітна – жіноча краса, сила духу, портрети старшого покоління, зворушливі образи природи. Друга і третя експозиції – роботи Миколи Загороднього: виставка живопису «Мистецтво – це моє життя» та фотовиставка «Дивосвіт Поділля». Вони відображають неповтору красу Подільського краю, український дух, а також тонке сприйняття світу митцем.

З нагоди ювілейної дати відділом культури і туризму Хмельницької міської ради, комунальних закладів Хмельницької міської ради «Будинок культури» та «Хмельницька публічна бібліотека» видано бібліографічний краєзнавчий покажчик «Випробування часом».

6 серпня 2025 р.

У с. Гарячківка Городківської територіальної громади Тульчинського району відбулося урочисте відкриття Алеї Слави – символічного місця пам'яті, присвяченого одинадцяти землякам, які віддали життя за незалежність України.

Присутні вшанували їхню пам'ять хвилиною мовчання та поклали квіти до пам'ятних знаків.

7 серпня 2025 р.

На фасаді Іванівського ліцею Хмельницького району встановили меморіальну дошку на честь її випускника Віталія Бондара, який загинув, захищаючи рідну землю, наше майбутнє, наше мирне небо.

Почесне право відкрити її було надане матері, тітці, рідній сестрі та шестирічній донечці героя Поліні. Його рідні, друзі, бойові побратими, вчителі, учні та мешканці громади схилили голови в шані перед мужністю та жертовністю воїна.

Це вже дев'ята меморіальна дошка в Іванові, встановлена на честь жителів села, які віддали життя за незалежність України.

9 серпня 2025 р.

У центрі села Малі Крушлинці Вінницької громади урочисто відкрили Алею Слави. На ній розміщено 11 банерів-портретів героїв – полеглих під час російсько-української війни односельців: Вадима Галети, Ігоря Кречотеня, Віктора Гаврилюка, Валентина Жили, Олександра Дячишина, Івана Круцюка, Дмитра Петрунчака, Олександра Сороки, Михайла Шастуна, Романа Ярошенка, Дмитра Мацюка.

На відкриття Алеї Слави прийшли десятки місцевих мешканців, представники влади, військовослужбовці, рідні та близькі полеглих захисників Батьківщини.

Вічна їм пам'ять!

13 серпня 2025 р.

До 25-річчя з часу заснування Державного історико-культурного заповідника «Буша» у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку «Буша – магнетична сила духовності».

Державний історико-культурний заповідник «Буша» – визначна пам'ятка національного масштабу. Створений він на основі комплексу об'єктів культурної спадщини (2000 р.). На його території розміщено декілька пам'яток національного значення: скельний храм II – V – XVI ст., підземні ходи та оборонна фортеця XVI – XVII ст., міська ратуша XVI ст., а також багаточисельні сліди поселень трипільської, скіфської, пеньківської та давньоруської археологічних культур, середньовічне кладовище, Гайдамацький яр.

Своїх гостей заповідник зустрічає найбільшим в Європі музеєм історичних скульптур просто неба, де щорічно відбуваються міжнародні пленери скульпторів-каменотесів.

У самому центрі села розташований музей етнографії (2004 р.). Експонатами є предмети побуту селян із навколишніх сіл. Також на місці верхнього городища розміщено старе козацьке кла-

довище XVIII – XIX ст. з масивними кам'яними хрестами різноманітних форм.

Символом Буші та її візитівкою стала кам'яна вежа, яка є одним з найпопулярніших об'єктів на території заповідника. Вона є частиною стародавньої оборонної системи, якою був оточений населений пункт.

Бушанська земля стала прикладом того, як на території однієї місцевості можна вивчати не лише історію нашого народу, а й доторкнутися до витворів мистецтва – прадавнього, забутого та сучасного.

Впродовж останніх років Державний історико-культурний заповідник успішно очолює членкиня Національної спілки краєзнавців України Ірина Захарчук.

18 серпня 2025 р.

У Тульчині відкрили Алею Надії – особливе місце, куди можуть приходити сім'ї Захисників, які вважаються безвісти зниклими. Меморіальний захід став голосом сердець тих, хто щодня живе між болем і очікуванням. Родини зниклих поділилися історіями про своїх найрідніших, розповіли про гіркоту невідомості й водночас – про непохитну віру в повернення...

19 серпня 2025 р.

Село Клембівка Ямпільської громади відоме своєю давньою школою вишивальниць, чії роботи прославилися далеко за межами України. Тутешні майстри з покоління в покоління зберігають і примножують культурну спадщину, створюючи одяг, прикраси, килими та інші вироби з унікальними орнаментами-оберегами. Сьогодні тут відбувся XIV Міжнародний мистецький фестиваль «Мамину сорочку пригорну до серця», який зібрав понад сотню народних майстрів з різних куточків Вінниччини. Захід об'єднав шанувальників традиційної вишивки та народних ремесел.

У рамках фестивалю відбулося урочисте відкриття Центру художніх промислів, який стане творчим простором для майстрів та осередком збереження культурної спадщини Поділля.

20 серпня 2025 р.

У с. Снітків Мурованокуриловецької громади відбулося урочисте відкриття Алеї Пам'яті, створеної на честь земляків, які віддали життя у війні з російським агресором, захищаючи незалежність і територіальну цілісність України. На стендах Алеї – світлини Сергія Генделяка, Олексія Цимбалюка, Олександра Вознюка та Миколи Родіна. Це – молоді обличчя, сповнені мрій і надій, які обірвала війна. Кожен із них залишив світлу пам'ять, приклад мужності та любові до України. Присутні зі сльозами на очах схилили голови в хвилині мовчання, віддаючи шану полеглим.

21 серпня 2025 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відзначили головні державні свята – День Державного Прапора України та День Незалежності України, що стали символами незламності, свободи та єдності нашого народу.

Свято об'єднало студентів, викладачів і гостей університету навколо спільної ідеї: вшанувати пам'ять героїв, які віддали життя за незалежність, та висловити безмежну вдячність сучасним захисникам України. Урочисте підняття синьо-жовтого стягу й виконання державного гімну прозвучали як клятва вірності рідній землі, а патріотичні виступи студентів та творчі номери додали заходу особливої душевності й натхнення.

«Для нашого університету важливо не лише передавати знання, а й виховувати справжніх патріотів, які розуміють ціну свободи і незалежності», – наголосила ректор, професор Наталія Лазаренко. Під час виступу вона також поділилася цікавими спогадами про особисту участь у Революції на граніті.

21 серпня 2025 р.

У Вінницькому обласному краєзнавчому музеї відкрито документально-публіцистичну виставку «Українські шістдесятники: вісники Незалежності», приурочену темі українського супротиву

радянській комуністичній державі з її злочинним режимом. Серед знакових постатей шістдесятників: письменники Іван Драч, Василь Симоненко, Ліна Костенко, Василь Стус, Валерій Шевчук, Євген Гуцало, художники Алла Горська, Віктор Зарецький, режисер Лесь Танюк, кінорежисери Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко, перекладачі Григорій Кочур, Микола Лукаш та ін.

Життєвий і творчий шлях багатьох із них пов'язаний із Вінничиною. Серед них, зокрема, поет-шістдесятник Микола Холодний, матеріали якого вперше представлені широкому загалу (світлина, документи, листи, вірші), чотири роки перебував «на засланні» у Вінниці (1972 – 1976) під наглядом КДБ.

Увазі відвідувачів музею пропонуються також твори письменників-шістдесятників Василя Стуса, Михайлини Коцюбинської, Миколи Вінграновського. Родзинкою виставки є малюнки геніального Сергія Параджанова, які були створені митцем під час відбування ним безпідставного покарання у Стрижавській виправній колонії в 1970-х рр.

Виставка триватиме до 28 вересня.

21 серпня 2025 р.

В очолюваному Заслуженою працівницею культури України, членкинею правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяною Цвігун обласному центрі народної творчості відкрито виставку образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «З Україною в серці», присвячену 34-й річниці Незалежності України.

В її експозиції представлено широкий спектр традиційних видів народного мистецтва – картини майстрів народного малярства, живопису, різби по дереву, декоративного розпису та фольклористики, вишиті рушники і панно, гончарні вироби, народні прикраси, традиційні ляльки-мотанки тощо. Всього експонується близько ста робіт 34-х народних майстрів та майстринь Вінниччини, які сповнили душу перших відвідувачів естетичною насолодою, можливістю збагнути невичерпність багатства народного мистецтва рідного краю і, що з Україною в серці – ми непереможні!

22 серпня 2025 р.

Сьогодні на черговій сесії облради депутати визнали місто Шаргород історико-культурним центром духовності та злагоди Вінниччини. Увага до нього виявилась не випадковістю – 21 та 22 серпня у Шаргороді відзначають 440-у річницю з дня його заснування. Місто відоме тісним поєднанням польської, української та єврейської культур, а також славиться унікальним культурним спадком, де тісно переплелися релігійні та національні традиції. Серед відомих його пам'яток: костел Святого Флоріана XVI ст., Свято-Миколаївський чоловічий монастир XVII – XIX ст., синагога XVI ст. У 2007 р. рішенням № 449 14-ї сесії Вінницької обласної ради 5 скликання «Історико-культурний центр духовності та злагоди» було визнано одним із семи чудес Вінниччини.

22 серпня 2025 р.

У с. Пилипи-Борівські Томашпільської громади урочисто відкрито пам'ятну дошку на честь загиблого воїна-земляка Вадима Миколайовича Проворотова, який віддав життя за свободу та незалежність України. Меморіальний знак встановлено на фасаді місцевого ліцею, де навчався герой. Право відкрити його було надано найріднішим – батькові Миколі Васильовичу, дружині Наталі та синам Матвію й Макару.

Присутні вшанували пам'ять захисника України хвилиною мовчання, поклали квіти та переглянули літературну композицію, підготовлену учнями ліцею.

22 серпня 2025 р.

У с. Чернявка Оратівської громади відбулося відкриття Алеї Пам'яті, присвяченої військовослужбовцям із цього населеного пункту, які загинули у війні за незалежність і територіальну цілісність України.

На Алеї увічнено імена восьми воїнів: братів Миколи і Михайла Гончаруків, Володимира Мельника, Василя Федченка, Рома-

на Осадчого, Максима Підлипного, Юрія Бузікова та Олександра Огородника.

Пам'ять воїнів вшанували хвилиною мовчання, покладанням квітів та молитвою. Алея Пам'яті покликана зберегти імена загиблих для нинішніх та майбутніх поколінь.

22 серпня 2025 р.

На території Ладжинської ТЕС відкрили Алею Слави загиблих захисників-енергетиків, створену на знак вшанування пам'яті працівників станції, які стали на захист України та віддали свої життя за свободу і незалежність. На Алеї увічнено імена шести героїв: Воловоденка Ігоря Івановича, складача поїздів паливно-транспортного цеху (загинув на Луганщині, посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня); Вакуленка Миколи Олександровича, машиніста-обхідника турбінного устаткування (загинув біля Новомиколаївки, прикривши побратима, відзначений низкою державних нагород, серед яких орден «За мужність» III ступеня (посмертно)); Цвігуна Павла Васильовича, машиніста крана (загинув на Донеччині, посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня); Степаненка Сергія Івановича, електромонтера ТЕС (учасник боїв за Херсонщину та Донеччину, загинув під с. Невельське); Ошкодера Анатолія Анатолійовича, машиніста крана (загинув на Донеччині, посмертно нагороджений медаллю «За оборону Бахмута»); Ровишина Вячеслава Васильовича, начальника зміни котло-турбінного відділення (загинув на Донеччині, посмертно нагороджений відзнакою Президента України «За оборону України»).

Світла пам'ять і шана полеглим героям!

23 серпня 2025 р.

У Вінниці в День Державного Прапора на Замковій горі урочисто підняли найбільший стяг області, що став символом і гордості за Україну та її майбутнє, об'єднавши людей різних поколінь і професій у спільному прагненні до миру й розвитку. Право підняти Державний прапор України надали Серафіму Шевчуку, сину

загиблого героя – Шевчука Руслана Францовича, молодшого сержанта.

Захід відбувся за участі військовослужбовців, представників влади, зокрема, Вінницького міського голови, Почесного краєзнавця України Сергія Моргунова, громади.

Цього ж дня відбулась акція в підтримку військовополонених та зниклих безвісти, після якої учасники провели ходу вулицями міста зі 100-метровим прапором України.

Сотні учасників мирної акції несли прапор України та світліни воїнів, на яких чекають, виконуючи гімн України та патріотичні пісні.

Першою в колоні учасників йшла мама полеглого воїна, Героя України Назарія Гринцевича – Маріана Колос з донькою та маленькими дітками.

(Назарій Гринцевич долучився до «Азову» як тільки досяг повноліття. Своє 19-ліття зустрів на «Азовсталі», захищаючи Маріуполь. Потрапив у полон, але не здався. Коли повернувся з полону, продовжив воювати. Молодший лейтенант. Загинув у бою 7 травня 2024 р., за кілька тижнів після того, як йому виповнився 21 рік. 8 липня 2025 р. посмертно удостоєний звання Героя України).

23 серпня 2025 р.

У с. Лозувата Липовецької громади біля пам'ятника воїнам-односельчанам, які загинули під час Другої світової війни, відкрито меморіальні дошки на честь теперішніх героїв – загиблих захисників України Богдана Олексійовича Юри та Олександра Олександровича Глухенького.

Вічна пам'ять героям!

24 серпня 2025 р.

У День Незалежності у Вінниці вшанували пам'ять захисників і захисниць, які віддали життя у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Керівництво області й міста, депутати облради, військові, працівники поліції та ДСНС, керівники обласних комунальних закла-

дів та громадськість, в т. ч. й дослідники малої батьківщини, на площі Тараса Шевченка поклали квіти до пам'ятного знаку «Небесній Сотні та загиблим героям російсько-української війни».

Як відзначили учасники заходу, День Незалежності України – це не лише державне свято, а й символ незалежності та боротьби нашого народу за право жити у вільній, демократичній та правовій державі. В умовах війни воно набуває особливого змісту – єднає українців у прагненні захистити свою землю.

Цього ж дня у Спасо-Преображенському соборі ПЦУ духовенство, віряни, представники влади й народні депутати провели спільну молитву за Україну. По її завершенні хор виконав духовний гімн України «Боже Великий Єдиний...», а диякон проголосив «Многії літа» Українській Державі, її народу.

24 серпня 2025 р.

У День Незалежності України у Вапнярській гімназії-філії Вапнярського ліцею № 2 Тульчинського району відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на честь Олександра Сергійовича Лазовського, колишнього учня навчального закладу, капітана Повітряних сил та бортового техника вертольота Мі-8, який віддав життя за Україну. Сталося це у березні 2022 року під час бойового вильоту, коли екіпажем було знищено значну кількість військової техніки ворога.

Як зазначили учасники пам'ятного заходу, ця дошка стане символом для майбутніх поколінь учнів, нагадуючи, що справжня любов до Батьківщини вимірюється не словами, а вчинками. Герої не вмирають – пам'ять про Олександра Лазовського житиме в серцях мешканців громади та всіх, хто цінує свободу України.

А в селах Богданівка та Улянівка цього ж району урочисто відкрито Алеї Слави – на знак вшанування пам'яті полеглих односельчан – захисників рідної України.

28 серпня 2025 р.

В ошатному будинку культури села Мончинці Калинівської територіальної громади Хмільницького району відбулася презен-

тація книги Степана Колесника «Мончинці» – чергового видання серії «Моя Вінниччина».

Видатний майстер художнього та публіцистичного слова, лауреат Національної Шевченківської премії Степан Павлович Колесник тривалий час працював над книгою про своє рідне село. За життя він не встиг впорядкувати зібрані матеріали, документальні новели та роздуми. Цю важливу роботу здійснила його учениця, журналістка з Київщини Оксана Одінцева, яка після смерті письменника збирала й упорядкувала його архіви та рукописи. Саме завдяки її зусиллям побачила світ книга надзвичайної духовної сили й пам'яті.

Учасниками презентації були жителі села, культурна інтелігенція громади, молодь, а також відомі гості. Про значення творчої спадщини С. Колесника говорили Калинівський міський голова Василь Поліщук, начальниця відділу культури Калинівської громади Тетяна Фалієва, староста Неля Пивовар, письменники та видавці книги Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський та поет Михайло Каменюк, поетеса Любов Здирко, науковець, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, журналістка Оксана Одінцева, краєзнавець Григорій Кулівар та інші.

Виступаючі пригадували яскраві сторінки життя і творчості видатного земляка, ділилися особистими спогадами та фактами з його біографії. Висловлювалися пропозиції щодо увічнення пам'яті Степана Колесника в рідному краї.

Справжньою окрасою заходу став виступ уславленого ансамблю «Калина» під керівництвом Антоніни Петрушевич. Прозвучали пісні, сповнені віри в Перемогу та велич України.

Присутні мали змогу переглянути документальний фільм за сценарієм С. Колесника «Солдатські вдови», який свого часу демонструвався навіть у стінах Організації Об'єднаних Націй. Його актуальність, як і всієї творчості Степана Колесника, не втрачає сили й сьогодні, коли війна завдає нових втрат українським рідинам.

Презентація книги залишила глибокий слід у серцях сучасників, адже стала свідченням того, що навіть найменше село може бути джерелом великих особистостей і великих справ.

29 серпня 2025 р.

Сьогодні, у День пам'яті захисників України, у Торканівському старостинському окрузі Ободівської сільської громади Гайсинського району відкрили меморіальний стенд, присвячений воїнам із села Торканівка, які віддали життя за свободу та незалежність рідної держави. Односельчани поклали до нього квіти, вшановуючи пам'ять полеглих героїв.

* * *

У пам'ять про полеглих героїв у вінницьких ліцеях № 8, 20, 30 і 35 відкрили стели пам'яті, на яких викарбувані імена тих, хто навчався тут, а нині віддав життя, відстоюючи територіальну цілісність України від російських окупантів.

3 вересня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського відбулася презентація книги «Микола Битинський в документах епохи», упорядниками якої є відомі науковці-краєзнавці Костянтин Завальнюк, Руслан Зелінський, Олександр Кравчук, Юрій Легун, Валерій Рекрут.

Презентоване видання, власне, – збірник документів та матеріалів, почерпнутих, насамперед, із фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України та Державного архіву Вінницької області, а також оприлюднених публікацій з українських емігрантських часописів, які дозволяють уточнити й розширити відомості про життя та діяльність відомого українського геральдиста, художника-графіка, поета, прозаїка, громадського діяча, підполковника Армії УНР, уродженця м. Літин Літинського повіту Подільської губернії Миколи Оверковича Битинського (1893 – 1972). Окрім цього, значна увага у книзі приділяється творчій спадщині славетного подолянина – людини неабиякого літературного, мистецького та наукового дарування. Зокрема, у ній представлені його відомі та маловідомі поетичні твори,

наукові та науково-популярні розвідки з військової історії України, геральдики, фалеристики, лексикології, історії мистецтва тощо.

Значне місце у виданні також займає листування М. Битинського зі своїми друзями, колегами, знайомими та різними установами (загалом представлено 140 різних листів).

Велике зацікавлення у читачів викликає також підбірка світлин, чимало з яких друкуються уперше.

Видання розраховане на професійних істориків, архівістів, краєзнавців, викладачів та студентів, а також усіх, кому небайдужа історія України.

Відкрила захід вступним словом членкиня Національної спілки краєзнавців України, в. о. директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського Галина Слотюк.

Високо оцінив інформаційно-змістове наповнення видання, невтомність його упорядників модератор заходу, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академік Української академії історичних наук, заслужений працівник культури України, Почесний краєзнавець України, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, який надав слово присутнім творцям видання, кандидатам історичних наук, Почесним краєзнавцям України Костянтину Завальнюку та Валерію Рекруту.

Виступаючи перед присутніми, вони відкрили чимало невідомих широкому загалу сторінок життя та творчості Миколи Оверковича, його синівської відданості рідній Україні, невтомності, патріотизму, непересічного творчого таланту. Повідали про нього як про видатну особистість, гордість та велич Подільського краю.

На унікальність видання, його актуальність, наукову цінність звернули увагу завідувач відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти» Володимир Лазаренко, завідувачка науково-дослідницького відділу новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариса Семенко, директор комунального закладу «Музей Вінниці», член НСКУ Олександр Федоришен.

Учасниками презентації були й інші науковці, історики, краєзнавці, викладачі, бібліотечні працівники, зокрема, Почесні краєзнавці України Олександр Роговий та Анатолій Сварчевський, заслужена працівниця культури України Поліна Цимбалюк, заслужений журналіст України Василь Паламарчук та ін.

Захід супроводжувала книжкова виставка «З сузір'я лицарів – Микола Битинський», підготовлена працівниками відділу краєзнавства бібліотеки.

4 вересня 2025 р.

Сьогодні виповнилося рівно 40 років з дня трагічної загибелі в карцері тюремного табору особливого режиму (с. Кучине Пермської області) політв'язня, поета, прозаїка, перекладача, мислителя, літературознавця, правозахисника, дисидента, члена Української Гельсінської групи, борця за незалежність України, Героя України подолянина Василя Семеновича Стуса.

Чотири десятиліття тому його закатували, але не перемогли. Він повернувся до народу у Слові, у Пам'яті, у Свободі! Нині його вірші підтримують стійкість українців та бойовий дух наших захисників, закликають до свободи й боротьби та додають віри в Перемогу!

На знак вшанування безсмертного земляка на його малій батьківщині – в с. Рахнівка Гайсинського району місцевою громадою встановлено кам'яний пам'ятник із витесаним обличчям славетного сина України. Відтепер він стоятиме в парку, який посаджено також на знак вшанування пам'яті незламного борця-шістдесятника.

Цього ж дня біля його пам'ятника в обласному центрі стусознавиця, кандидатка філологічних наук, доцентка Донецького національного університету імені Василя Стуса Ольга Пудіна провела літературну екскурсію «Пам'ять, гідність і любов. Василь Стус у часі та просторі Вінниці». Участь у ній взяли студенти згаданого закладу вищої освіти та працівники Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, які поклали квіти до пам'ятника письменника та вшанували його пам'ять. Після цього вони стали учасниками вересневих Стусівсь-

ких читань «І в смерті з рідним краєм поріднюсь...», що традиційно проводяться у Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського.

На початку заходу в. о. директора бібліотеки, членкиня Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк разом із начальницею управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ольгою Дерновою запалили свічку пам'яті Василя Стуса й усіх українців, які віддали життя за свою Батьківщину, та вшанували їх хвилиною мовчання.

Крім них, згадуваної Ольги Пудіної, у читаннях взяли участь головний спеціаліст Першого міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Олексій Серветнік, літературознавиця, кандидатка філологічних наук, доцентка Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ірина Зелененька, голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України, Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський, історик, краєзнавець, завідувач відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимир Лазаренко та ін.

Для всіх поціновувачів творчості митця в залі було представлено книжкову виставку-вшанування «Істинний син Поділля», яку підготували фахівці відділу краєзнавства.

Василь Стус навічно залишиться у серцях українців як Великий Син українського народу. Його ім'я увійшло до літопису історії нескореної, монолітної української нації.

6 вересня 2025 р.

У Центрі культури та дозвілля Бершадської міської ради відбулася Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини», ініціаторами якої виступили Бершадська міська рада, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, Вінницька філія Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського, Вінницька обласна організація Наукового товариства імені Шевченка, комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти».

Науково-краєзнавчий форум приурочено 565-й річниці заснування м. Бершадь та 535-й річниці першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини. Це – не лише знакові дати для Бершаді, а й вагомі сторінки історії України.

Розпочався захід із представлення у холі Центру культури та дозвілля Бершадської міської ради виставок традиційної народної культури регіону, презентації традиційних страв Бершадщини, виступів аматорських творчих колективів, у т. ч. дитячих, урочистого відкриття біля ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод» на місці давньої оборонної споруди XV століття пам'ятного знака «Бершадська фортеця».

Відкрити його було доручено голові правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, академіку Української академії історичних наук, заслуженому працівнику культури України, Почесному краєзнавцю України Сергію Гальчаку.

Мешканці міста, учасники та гості конференції вшанували пам'ять загиблих героїв хвилиною мовчання, покладанням квітів.

Учасників конференції привітали народний депутат України Микола Кучер, заступник Бершадського міського голови, голова організаційного комітету конференції Олександр Нечитайло.

Під час пленарного засідання (модератори: Почесні краєзнавці України Сергій Гальчак та Григорій Погончик) було заслухано доповіді: краєзнавця, вчителя Бершадського ліцею № 1 імені Анатолія Матвієнка Мирослава Щербини «Поява та становлення Бершаді в контексті Українського фронтиру наприкінці XV – на початку XVII століть»; кандидата історичних наук, архівіста I категорії відділу інформації Державного архіву Вінницької області, члена Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Костянтина Завальнюка «Бершадь в історичних дослідженнях польських науковців XIX ст.»; кандидата

історичних наук, доцента кафедри всесвітньої історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олександра Кравчука «З історії Бершадського краю XIV – XVII ст.»; дослідника історичної спадщини Бершадщини Павла Дісяка «Перша згадка про козаків 1487 – 1489 років» та «Бершадська фортеця в період раннього українського козацтва»; педагога, Почесного краєзнавця України, лауреата премії Верховної Ради України Григорія Погончика «Гортаючи відомі й невідомі сторінки історії Бершаді, Бершадського краю (*Рецензія на книгу Павла Дісяка «Раннє українське козацтво. Бершадська фортеця»*)» та «Виникнення раннього українського козацтва на теренах Бершадщини. Бершадська сотня»; краєзнавця, учителя, члена Національної спілки журналістів України Олександра Дьоміна «Козацька сотня в селі Романівка Бершадського району»; завідувача відділу українознавства комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Володимира Лазаренка, головного спеціаліста Літинської селищної ради, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського «Полковий устрій на теренах сучасної Вінниччини за Гетьманщини»; члена Національної спілки письменників України, краєзнавця, члена історичного клубу «Гіпаніс» Петра Войта «Ладіжин (Лодяжин) в історії козацтва»; журналіста, члена Національної спілки краєзнавців України Олексія Павличука «Гайворонщина – край козацький»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри філології та гуманітарних наук комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» Олексія Струкевича «Ставлення козацької старшини до московських монарха та урядовців»; доктора історичних наук, професора Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академіка Української академії історичних наук, члена Президії Національної спілки краєзнавців України, голови правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, керівника Вінницької філії Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, очільника Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка, заслуженого працівника культури України, Почесного краєзнавця України Сер-

гія Гальчака «Фундатор державного архіву козацько-гетьманської України»; доктора історичних наук, професора, ректора комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», члена Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка Степана Дровозюка «Павло Бершадський і Леско Гузь – останні бершадські козаки?»; доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, члена Вінницького обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка Івана Романюка, доктора історичних наук, професора, декана факультету історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Олега Мельничука «Східне Поділля як місце народження козацьких полковників періоду Національної революції середини XVII ст.: версії та дискусії».

Було також заслухано повідомлення Почесного краєзнавця України Анатолія Сварчевського (м. Вінниця) та члена Національної спілки художників України, уродженця с. Вовчок Бершадської міської територіальної громади Василя Корчинського, а також ознайомлено присутніх із науковим дослідженням «Коли і як виникло українське козацтво» колишнього археолога, краєзнавця, кандидата історичних наук, доцента Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Павла Хавлюка (1925 – 2001).

Під час пленарного засідання С. Гальчак вручив грамоти Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, якими нагороджені:

за сприяння в підготовці й проведенні Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини»:

Нечитайло Олександр Григорович – заступник Бершадського міського голови, голова організаційного комітету;

Гаврилюк Наталія Сергіївна – начальниця відділу культури, молоді, туризму та охорони культурної спадщини Бершадщини.

За встановлення пам'ятного знаку «Бершадська фортеця», матеріальну підтримку проведення конференції:

Попук Валентин Олександрович – голова правління ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод».

За встановлення пам'ятного знаку «Бершадська фортеця» та спонсорську допомогу в підготовці й проведенні Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції у Бершаді 6 вересня 2025 року:

трудоий колектив ПрАТ «Бершадський електротехнічний завод».

За активну участь у підготовці та проведенні Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини»:

Дісяк Павло Олексійович – дослідник історичної спадщини Бершадщини;

Погончик Григорій Олексійович – Почесний краєзнавець України, дослідник історичної спадщини Бершадщини;

працівники культури Бершадської міської територіальної громади;

Корчинський Василь Леонтійович – член Національної спілки художників України.

За вивчення невідомих сторінок з історії Бершадщини:

Дьомін Олександр Олександрович – краєзнавець, член Національної спілки краєзнавців України.

За активну участь в краєзнавчій роботі на теренах Бершадщини:

Павличук Олексій Андрійович – член Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, член Кіровоградської обласної організації НСКУ.

За дослідження історичної спадщини Бершадщини:

Щербина Мирослав В'ячеславович – краєзнавець, учитель історії Бершадського ліцею № 1 імені Анатолія Матвієнка.

За результатами конференції видано збірник матеріалів *«Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини», приурочена 565-й річниці заснування м. Бершадь і 535-й річниці першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини / Матеріали конференції, 6 вересня 2025 р., м. Бершадь / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), С. І. Дровоюз (співголова), І. М. Романюк (співголова), Г. О. Погончик (відпо-*

відальний секретар), К. В. Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 156 с.; іл. 4 с.».

6 вересня 2025 р.

Сьогодні у Києві Вінниччина гідно представила свій унікальний культурний спадок на III Всеукраїнському фестивалі «Жива культура – живий світ». У розгорнутих експозиціях презентувалися автентичні вироби народних умільців, що включають шістнадцять елементів нематеріальної культурної спадщини, внесених до Національного та обласного переліків НКС, та яскраво повідують про багатство подільських традицій. Зокрема, це:

- «Традиція орнаментального розпису бубнівської кераміки» (Тулчинський фаховий коледж культури);

- «Традиційна жіноча вишита сорочка з квіткою с. Клембівки Ямпільського району Вінницької області» (ГО Етномайстерня «Коло»);

- «Технологія виготовлення «воскових» вінків на Вінниччині» (ГО Етномайстерня «Коло», Іллінецька ТГ);

- «Традиційний обрядовий хліб Вінниччини» (с. Байківка Іванівської ТГ);

- «Традиція рогозоплетіння сіл Щітки, Писарівка» (Вінницька ТГ);

- «Ткацькі практики сіл Буша та Дорошівка» (адміністрація державного історико-культурного заповідника «Буша»);

- «Створення та побутування витинанки на Вінниччині» (Могилів-Подільська ТГ);

- «Техніка вишивки «Крутяна сорочка» (с. Дашківці Якушинецької ТГ);

- «Дідух. Технологія виплітання» (с. Мирне Калинівської ТГ);

- «Традиція орнаментального розпису барської кераміки» (ГО «Народний музей барської кераміки»);

- «Традиційне ткацтво села Жван» (Мурованокуриловецька ТГ);

- «Традиції соломоплетіння» (Крижопільська ТГ);

- «Традиція ткацтва саржевих поясів Ямпільщини» (Ямпільська ТГ);

- «Подільський декоративний розпис на Вінниччині» (Вінницький обласний центр народної творчості);
- «М'якохідські мальовані килими» (Джулинська ТГ);
- «Мистецтво орнаментального розпису та виготовлення кришинецької миски» (Тульчинська ТГ).

Варто також зазначити, що до збереження та популяризації елементів нематеріальної культурної спадщини Вінниччини у значній мірі причетні членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, заслужена працівниця культури України, директорка обласного центру народної творчості Тетяна Цвігун, членкині Національної спілки краєзнавців України, очільниці (у різні роки) Могилів-Подільського будинку народної творчості Оксана Городинська та Марія Гоцуляк, членкиня Національної спілки краєзнавців України, директорка державного історико-культурного заповідника «Буша» Ірина Захарчук та інші.

9 вересня 2025 р.

У Капустянському ліцеї Тростянецької селищної ради відбулася важлива подія – урочисте відкриття меморіальної дошки на честь випускника закладу, захисника України Михайла Насадюка, який віддав своє життя за свободу та незалежність нашої держави.

На заході були присутні рідні та близькі героя, учні й педагоги, представники місцевої влади та громадськості. Світлу пам'ять Михайла вшанували хвилиною мовчання.

Меморіальна дошка стане символом вдячності та нагадування для молодого покоління про мужність і жертвовність українських воїнів.

10 вересня 2025 р.

У Тростянецькому ліцеї Гайсинського району відкрили пам'ятну дошку випускнику-герою Віталію Тертичному. Поряд із нею – раніше встановлені меморіальні знаки на честь полеглих у російсько-українській війні випускників – Ярослава Комара, Романа

Огородника, Анатолія Прокопенка, Сергія Камишиного, В'ячеслава Шматька, Романа Мельника.

Герої живуть у пам'яті рідних, друзів, усієї громади.

11 вересня 2025 р.

У річницю загибелі українського воїна Мирослава Подшумляка в селі Жигалівка Іванівської громади Хмельницького району відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки на його честь. На ній, зокрема, вкарбовано у вічність слова: «Подшумляк Мирослав Анатолійович. ...З вірою в перемогу самовіддано боронив українську землю та давав відсіч ненависному ворогові щодня, виборюючи мир для кожного з нас. Помер після тяжких поранень на Херсонщині. Нагороджений посмертно орденом «За мужність» III ступеня і Комбатантським Хрестом.

Слава Україні! Героям слава!».

У скорботному заході взяли участь бойові побратими Мирослава, його рідні, односельчани, представники місцевої влади та духовенства. Пам'ятний знак відкрила матір героя.

14 вересня 2025 р.

У селі Гавришівка Вінницької громади відкрито Алею, присвячену полеглим та безвісти зниклим героям. На ній розміщено 10 банерів з портретами земляків, що віддали своє життя в боротьбі за волю та незалежність України з початку війни росії проти України з 2014 року (Олександра Петровича Захарчука, Володимира Черкасова, Сергія Матусевича, Олега Грошценка, Олега Августюка, Дмитра Петрунчака, Володимира Марунчака, Василя Воронюка, Дмитра Мацюка, Владислава Бойчука) та чотири портрети безвісти зниклих воїнів, на яких вдома ще чекають рідні (Олександра Кравчука, Олександра Хомюка, Олександра Володимировича Захарчука, Миколи Козарчука).

Пам'ять про мужніх героїв живе в серцях їхніх односельчан, усіх небайдужих мешканців Вінниччини.

14 вересня 2025 р.

Сьогодні Вінниці виповнюється 622 роки. В рамках заходів, приурочених Дню міста, відбувся традиційний книжковий фестиваль Vin Book Fest, на якому, зокрема, презентовано книги переможців першого міського конкурсу на підтримку книговидання про Вінницю. Серед них краєзнавчі праці члена Національної спілки краєзнавців України Михайла Пащенко «Вінниця. Хронологія визначних подій», дослідників малої батьківщини Світлани Творун, Олександри Шевчук «До кожного свята свої хлібенята», Андрія Стебелева «Художнє слово на Вінниччині», Олександра Шемета «Пісня – культурний код Вінниччини».

17 вересня 2025 р.

У Барському ліцеї № 2 відбулася пам'ятна подія – на фасаді навчального закладу встановили та урочисто відкрили меморіальну дошку на честь його випускника Івана Криштофа, який героїчно віддав життя за Україну. Загинув він 29 липня 2024 року під час виконання бойового завдання поблизу Синьківки Куп'янського району Харківської області. Йому було лише 26 років. За проявлений героїзм нагороджений орденами «За мужність» II та III ступенів, медаллю «За службу Україні».

17 вересня 2025 р.

Три меморіальні дошки на честь полеглих у російсько-українській війні захисників України Сергія Бистрова, Юрія Костюка та Вадима Читанова відкрили у Гайсині – на фасаді місцевого закладу загальної середньої освіти № 1, де у свій час навчалися майбутні військовослужбовці.

Вічна шана і пам'ять героям!

17 вересня 2025 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського урочисто відзначили 161-у річницю від

дня народження Великого Сонцепоклонника – митця, чиє ім'я носить університет із 1998 року.

Захід розпочався хвилиною мовчання у пам'ять про героїв, які віддали життя за свободу й незалежність України. Особливі слова вдячності пролунали на адресу захисників і захисниць, завдяки мужності яких ми сьогодні можемо продовжувати плекати культурні й освітні традиції, закладені славетним подолянцем.

З вітальним словом до присутніх звернулася ректор Наталія Лазаренко, яка наголосила на невмирущому значенні творчості Коцюбинського для української ідентичності. Про життєвий і літературний шлях письменника розповіла відома фахівчиня у сфері літературного краєзнавства, заступниця декана з наукової роботи факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вікторія Ткаченко.

Упродовж свята лунали уривки творів Великого Сонцепоклонника, сповнені світла і глибокої любові до України.

Завершальним і символічним акордом стало покладання квітів до погруддя пам'ятника Михайлу Коцюбинському – прояв щирої вдячності та глибокої шани видатного письменника, чиє слово залишається джерелом сили, натхнення й віри у світле майбутнє України.

18 вересня 2025 р.

У публічній бібліотеці Тульчинської міської ради в рамках святкування Дня міста відбувся тематичний краєзнавчий захід «Тульчин: місце, де звучить минуле», присвячений історії та культурі відомого в усьому світі населеного пункту. Його учасниками стали мешканці Тульчина – люди різного віку, не байжужі до історії рідного міста, Подільського краю.

Досить цікавим виявився виступ невтомної дослідниці малої батьківщини Віри Вігуржинської, яка разом із учасниками поринула у багатоголосе минуле Тульчина.

Значну увагу було приділено палацу Потоцьких – одній із головних пам'яток міста, а також Миколі Леонтовичу, відомому композитору, чия творчість принесла славу Тульчину далеко за межами Вінниччини.

Окремий акцент зроблено на жіночому внеску в історію міста. Хоч імен збереглося небагато, ролі жінок були значущими: Жозефіна та Софія Потоцькі, Глікерія Коцюбинська, Клавдія та Галина Леонтовичі, лікарка-педіатр Галина Могилевська та ін.

Цікавими спогадами про визначних тульчинців поділилася також Галина Лозінська.

19 вересня 2025 р.

На фасаді Барського ліцею № 2 відкрили меморіальну дошку Тадеушу Матвієнку – випускнику школи, захиснику України, який віддав своє життя у боротьбі за свободу.

Загинув 22 червня 2023 року під час запеклих боїв за село Роботине Запорізької області. Йому було лише 29 років. Майже рік рідні жили надією, що він у полоні й повернеться, але навесні 2024 року стало відомо про його загибель.

Вірний син України Тадеуш Матвієнко назавжди залишиться у пам'яті Барської громади.

24 вересня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського в межах засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю» відбулася презентація книги Костянтина Мідляра, першого заступника Верховного отамана ВГО «Селянське козацтво України», генерала козацтва, та Миколи Бузинського, заступника обласного отамана з ідеологічної роботи, генерал-полковника, «Козацтво Вінниччини: від минулого до сьогодення. Історія козацтва, статті, поезія». У заході взяли участь студенти, викладачі, краєзнавці, науковці, зокрема, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, академік Української академії історичних наук, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак, член Національної спілки краєзнавців України, книговидавець Ігор Балюк, голова Всеукраїнської громадської організації «Міжнародна рада старійшин українського

козацтва», доктор економічних наук, професор, редактор часопису «Козацька Україна єдина» (м. Київ) Леонід Шморгун, які схвально відгукнулись про презентовану працю, та інші.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Козацтво Вінниччини: від минулого до сьогодення», яку підготували фахівці відділу краєзнавства бібліотеки.

Модерувала захід завідувачка сектору створення краєзнавчих баз даних Наталія Березюк.

25 вересня 2025 р.

Комунальний заклад «Краєзнавчий музей ім. У. Кармалюка» Літинської селищної ради (директорка, членкиня Національної спілки краєзнавців України, лауреатка Премії імені Героя України Михайла Сікорського Віра Ткач) відзначає своє 45-річчя. З нагоди ювілейної дати у ньому відкрито тематичну виставку «Минуле і сьогодення Літина».

Одним із перших її відвідувачів став голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, який привітав колектив музею із ювілеєм, побажав йому нових звершень у професійній діяльності, а також вручив Прочесну Грамоту обласного краєзнавчого осередку – за його вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Літинщини.

26 вересня 2025 р.

Сьогодні в селі Іванівці (Козятинська громада) урочисто відкрито Алею Пам'яті Героїв. Цей простір створено, аби вшанувати воїнів, які віддали життя за незалежність і цілісність нашої держави.

На Алеї увічнено імена восьми мужніх земляків: Василя Осіпчука, Сергія Мішина, Василя Пирогова, Сергія Бігуна, Артема Москаля, Сергія Федорчука, Сергія Дем'янюка, Олександра Лавренюка.

Право відкрити Алею було надане родинам загиблих. Цей момент став символом єдності, болю та гордості водночас. Присутні

вшанували пам'ять полеглих хвилиною мовчання та поклали квіти до меморіалу.

Відтепер Алея Пам'яті буде не лише місцем скорботи, а й щоденним нагадуванням про обов'язок берегти Україну та бути гідними подвигу героїв.

29 вересня 2025 р.

У с. Четвертинівка Гростянецької громади відкрито меморіальну дошку на честь полеглого захисника України, колишнього випускника місцевої загальноосвітньої школи I – III ступенів Вячеслава Ровишина. Почесне право відкрити її було надане дружині Людмилі Петрівній та сину Андрію.

Крім портрета славетного сина України та дат його життєвого шляху на ній викарбувано промовисті слова:

«Я загинув за Україну, щоб вона жила у віках,

Моя кров – це присяга сина,

Мій подвиг – безсмертя в серцях.

Я загинув за Україну, за небесну її блакить,

Щоб у вільному рідному краю

Кожна мрія могла ожить.

Старший солдат, майстер обслуги мінометної батареї 1 механізованої бригади імені Чорних Запорожців. Загинув у бою на Донеччині. Нагороджений відзнакою Президента України «За оборону України».

І кожен українець мусить знати Героїв, що тримають небеса,

Що творять ту історію сучасну. Вони боролися за правду до кінця!

І буде мир, і буде спокій у кожному домі та родині!

Лунатиме хвала у небеса високі: «Слава Героям, слава Україні!!!»

ГЕРОЇ НЕ ВМИРАЮТЬ!»

Завершився захід, учасниками якого були рідні героя, представники влади, духовенства, педагоги, учні та мешканці громади, хвилиною мовчання, покладанням квітів.

30 вересня 2025 р.

У Студенянській громаді Тульчинського району вшанували пам'ять захисника України Романа Паладія, жителя села Студена, який загинув 30 вересня 2024 року в районі населеного пункту Казанка Миколіївської області, посмертно нагородженого орденом «За мужність» III ступеня. На фасаді місцевого ліцею, де навчався герой, відкрили меморіальну дошку.

1 жовтня 2025 р.

У селі Дзигівка Ямпільської громади урочисто відкрили пам'ятник козакові Дзизі, який, за народними переказами, оселившись на мальовничому березі річки Коритної, заснував село. У ньому й досі живуть його прямі нащадки, які нині мають прізвища Дзиговські.

Під час заходу Ямпільський міський голова Сергій Гаджук наголосив, що встановлення пам'ятника козацькому засновникові є важливою подією не лише для Дзигівки, а й всієї громади:

«Ми маємо бути гідними нащадками тих, хто творив історію нашого краю. Козак Дзига став символом незламності й сили духу, а сьогодні він об'єднав громаду у спільній справі. Дякую кожному, хто долучився до встановлення пам'ятника та благоустрою території. Разом ми показуємо приклад єдності й любові до своєї малої батьківщини».

1 жовтня 2025 р.

У селі Чепелі Хмільницького району відбулася презентація книги Почесних краєзнавців України Миколи Дороша та Віри Степанюк «Звитяжець», присвяченої героїзму полеглого захисника України, уродженця села Тараса Сеніка. На її сторінках воїн-герой оживає у спогадах рідних, друзів, бойових побратимів.

Як зазначили учасники заходу Почесні краєзнавці України Анжела Веремій, Микола Загородній, мешканці села, поява книги – це потреба людської пам'яті. Пам'яті серця про незабутній непроминальний біль живих, їх тугу й сум за втраченим, а також на-

гадування усім нам про тих, хто заплатив найдорожчу ціну за мирне буття на вільній землі.

Вони також подякували авторам за професійно виконане видання.

1 жовтня 2025 р.

Сьогодні у вінницьких ліцях № 5, 10, 16, 23 та 31 відкрили пам'ятні знаки, на яких викарбувані імена загиблих випускників-героїв, які віддали своє життя за свободу і мир нашої України. Кожне ім'я – це історія мужності, відваги і безмежної любові до рідної землі.

* * *

У День захисників і захисниць України у Калинівській громаді відбулася важлива подія – відкриття у селі Нова Гребля Алеї Слави на честь земляків, які віддали своє життя за незалежність і свободу України. На урочистості зібралися родини загиблих, небайдужі односельці та молодь громади, щоб вшанувати пам'ять героїв: Олександра Гончарука, Сергія Байдалюка, Олександра Бутенка, Олександра Рябоконя, Дмитра Гончарука, Степана Гладкого, Дмитра Котенка, Руслана Куцого, Сергія Протасова, Анатолія Крайніка.

* * *

У День захисників і захисниць України в селі Микулинці Якушинецької громади Вінницького району відкрито Алею Слави – на знак вшанування пам'яті односельців, які загинули у російсько-українській війні, – Бориса Романова, Юрія Сініченка, Богдана Стадника, Віталія Римара, Вадима Кулика, Богдана Куцого, Сергія Ільчука, Миколи Поберезького, Івана Білика.

* * *

У селі Хижинці Вінницького району відбулося урочисте відкриття Алеї Слави та вшанування пам'яті загиблих воїнів-односельчан, які віддали своє життя за територіальну цілісність, свободу та незалежність України. Присутні на заході низько вклонилися батькам і рідним героїв, висловили їм слова вдячності за виховання синів-патріотів.

* * *

На фасаді Гнатківського академічного ліцею Тульчинської громади урочисто відкрили пам'ятну дошку старшому солдату Сергію Мельнику, який став на захист Батьківщини з початком повномасштабного вторгнення рашистів. Його життя обірвалось 19 жовтня 2024 року під час виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Ізмайлівка Покровського району Донецької області.

У заході взяли участь родина, друзі полеглого, керівництво громади, духовенство, учні та вчителі навчального закладу.

* * *

У Мурованих Курилівцях на фасаді приміщення суду відкрили меморіальну дошку в знак світлої пам'яті помічника судді Олега Ткачука, який загинув, захищаючи від російських окупантів рідну Україну.

У заході взяли участь працівники суду, представники громадськості, поліції, служби територіального центру комплектування, рідні загиблого.

* * *

Алею Слави сьогодні відкрито в селі Махаринці Козятинської громади. На ній увічнено імена дев'яти мужніх воїнів-земляків, які стали на захист рідної держави та віддали за неї своє життя: Броніслава Жмуцького, Юрія Фоміна, Анатолія Загребельного, Віталія Жуківського, Олександра Трачука, Павла Буцєрога, Миколи Рябцова, Андрія Панчука, Сергія Кособуцького.

Їхні серця билися в унісон із Серцем Батьківщини. Вічна слава полеглим героям!

2 жовтня 2025 р.

У цьому році засновано Всеукраїнську літературно-мистецьку премію імені Анатолія Свидницького – нашого земляка, українського письменника, фольклориста, етнографа, краєзнавця Поділля, громадського діяча, просвітителя ХІХ століття, активного популяризатора творів Т. Г. Шевченка. Її першою лауреаткою стала хмільничанка, авторка десятків книг, статей, наукових і краєзнавчих праць Анжела Веремій, раніше удостоєна звання «Почесний краєзнавець України».

Вітаємо Анжелу Анатоліївну з високим визнанням її багаторічної праці на літературній та краєзнавчій ниві!

2 жовтня 2025 р.

У с. Гармаки Жмеринського району відбулося урочисте відкриття меморіальної стели Героям-захисникам України. На гранітних плитах викарбовані імена уродженців Гармаківської громади, які віддали своє життя за свободу і незалежність рідної держави. Це не лише військові у формі, це – батьки, сини, брати, друзі, які мали свої мрії та плани, але свідомо обрали шлях захисників Батьківщини від російських агресорів. Вічна їм пам'ять!

3 жовтня 2025 р.

У с. Гнатівка Кушинецького старостинського округу Гайсинського району відкрито меморіальну дошку солдату Збройних Сил України Олександру Ульяновичу. Встановлено її на фасаді місцевого сільського клубу.

Борець 34-го батальйону територіальної оборони «Батьківщина», ким був Олександр Володимирович, загинув 25 лютого 2024 року під час виконання бойового завдання у Куп'янському районі Харківської області. Йому було 50 років.

Світла пам'ять герою!

3 жовтня 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак в режимі онлайн взяв участь у засіданні круглого столу «Історія з людським обличчям: спогади про Юрія Телячого», організованого Хмельницьким кооперативним торговельно-економічним інститутом та приуроченого вшануванню пам'яті колишнього ректора, президента цього вузу, відомого в Україні науковця та педагога, голови Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, поділився спогадами про колегу, ще раз висловив щирі співчуття рідним та викладачам закладу вищої освіти, де працював Юрій Васильович.

5 жовтня 2025 р.

У селі Голендри Калинівської територіальної громади Хмельницького району відбулося відкриття меморіальної дошки захиснику України Віктору Петлінському, який віддав своє життя за свободу і незалежність нашої держави. Право відкрити її було надано синам загиблого – Олександрю та Костянтину.

Присутні вшанували пам'ять героя хвилиною мовчання та поклали квіти до меморіального знака.

5 жовтня 2025 р.

На фасаді Тульчинського ліцею № 2 з'явилась меморіальна дошка з портретом Руслана Баштового – старшого сержанта 14-ї бригади оперативного призначення Національної гвардії України імені Івана Богуна «Червона калина», який героїчно загинув 3 квітня 2025 року під час боїв на Покровському напрямку Донецької області. З холодного граніту відтепер вічно дивитимуться на школярів очі доброї, усміхненої людини, яка поповнила ряди Небесного легіону. Право відкрити її надали батьку та сестрі героя.

Після зворушливих промов учасники заходу схилили голови перед світлою пам'яттю мужнього захисника Батьківщини, вшанували його хвилиною мовчання, поклали квіти до меморіальної

дошки, відкриття якої стало символом вічної вдячності за мужність вірного сина України.

6 жовтня 2025 р.

У селі Карбівка Могилів-Подільської міської територіальної громади відкрили меморіальну дошку на знак вшанування пам'яті Олександра Войтюка. Облаштували її на фасаді школи, де навчався оборонець України, який пішов захищати рідну землю з перших днів повномасштабного вторгнення російських окупантів. Пройшов не одне пекло війни. Загинув у бою з ворогом у серпні 2024 року на Херсонщині.

6 жовтня 2025 р.

На честь полеглих колишніх учнів Шпиківського ліцею (Тулчинський район) на фасаді навчального закладу відкрили меморіальні дошки.

У різний час вони стали його випускниками. Поринули у доросле життя. Мріяли, будували плани, просто жили. З початком повномасштабного вторгнення російських агресорів стали на захист України та віддали своє життя за неї. Відтепер десять облич із гранітних плит дивитимуться на молоде покоління: Блідченка Вадима Олексійовича, Шевчука Василя Миколайовича, Покиньчереда Сергія Володимировича, Покиньчереда Віктора Васильовича, Вірника Андрія Михайловича, Бойченка Сергія Михайловича, Лобасенка Ігоря Юрійовича, Поливаного Віталія Григоровича, Канева Миколи Миколайовича, Ковальського Василя Євгенійовича.

7 жовтня 2025 р.

У Тростянці Гайсинського району відкриттям меморіальної дошки вшанували пам'ять героя – захисника України Юрія Гаврищука. Встановили її на фасаді Відділення екстренної медичної допомоги, де він працював до повномасштабного вторгнення російських окупантів.

З початком війни Юрій Олександрович без вагань став до лав Збройних Сил України. 29 травня 2024 року, виконуючи бойове завдання біля населеного пункту Сокіл Донецької області, отримав важке поранення. Попри зусилля лікарів, через місяць його серце зупинилося. Усі, хто знав славного сина України, згадують його як людину з великим серцем, мужнього воїна, справжнього патріота.

Вічна пам'ять і шана герою!

7 жовтня 2025 р.

У с. Івонівка Могилів-Подільської громади відкрили меморіальну дошку на честь загиблого захисника України Юрія Пантелеєва. Урочистий захід зібрав рідних, друзів, представників місцевої влади, освітян, учнів та жителів села. Присутні вшанували пам'ять героя хвилиною мовчання, схиливши голови у знак вдячності та скорботи. До підніжжя меморіальної дошки також лягли живі квіти – символ шани до людини, яка віддала своє життя за свободу рідної землі.

7 жовтня 2025 р.

У Гайсині на площі Миру відбулася зворушлива подія – відкриття символічного «Дерева надії». Цей пам'ятний знак присвячений українським воїнам, які вважаються зниклими безвісти за особливих обставин або перебувають у російському полоні.

Попри дощову погоду, біля інсталяції зібралися родини захисників, представники місцевої влади, духовенства, звільнені з полону герої, журналісти, небайдужі мешканці громади. Під час церемонії присутні пов'язували символічні стрічки та чіпляли замочки до «Дерева надії» – у пам'ять про тих, чій долі залишаються невідомими.

Особливо зворушливим став момент, коли рідні прикріплювали стрічки з іменами своїх синів, чоловіків, батьків і братів. Кожна стрічка – це історія, сповнена болю, любові та віри у повернення найдорожчих.

7 жовтня 2025 р.

Сумна звістка надійшла із фронту. На Дніпропетровщині у бою з ворогом загинув син члена Національної спілки краєзнавців України, автора численних краєзнавчих праць про рідну Вінниччину, місто над Бугом Михайла Миколайовича Пащенко Роман.

Світла йому пам'ять!

8 жовтня 2025 р.

На 74-у році життя відійшла у вічність Неля Євгеніївна Рибак – засновниця музею «Черевичок» у місті Хмільнику, Почесна громадянка міста, людина, яка стала справжнім символом любові до краси, історії й рідної землі, яку знали й шанували далеко за межами Вінниччини. Її «Черевичок» – це унікальний музей, адже його колекція є найбільшою в Європі і єдиною в Україні. Наразі в ньому зберігається понад 11 тисяч черевичків (унікальних художньо-мистецьких виробів) із 70 країн світу.

Своє життя Неля Євгеніївна присвятила збереженню пам'яті, любові до рідного краю, пошуку краси у звичайному і повсякденному. Її музей став родзинкою Хмільника та духовним осередком, куди приходили школярі, митці, хмільничани та гості міста.

Світла і вічна їй пам'ять!

8 жовтня 2025 р.

На базі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського в режимах онлайн та офлайн відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Особистість Володимира Свідзінського в контексті національної культурної ідентичності», приурочена 140-річчю від дня народження славетного подолянина.

Володимир Юхимович Свідзінський народився 1885 року в с. Маянів колишнього Тиврівського (тепер Вінницького) району. Поет, перекладач, етнограф, архівіст, журналіст, жертва доби Розстріляного Відродження. Закінчив Тиврівську духовну бурсу, а також Кам'янець-Подільську духовну семінарію (в 1908 р.) і Київ-

ський комерційний інститут. Працював у Вінниці економістом. Узяв участь в організованому земством вивченні народних промислів Поділля. У виданій згодом книзі «Кустарные промыслы Подольской губернии» (1916 р.) йому належав нарис про ткацтво. Учасник Першої світової війни. В 20-і рр. працював архіваріусом у Кам'янець-Подільському, в редакціях місцевих газет. Тут видав першу збірку «Ліричні поезії» (1922 р.). В поезіях, спеціальних працях з етнографії звертався до народознавчих джерел Поділля.

У 1925 – 1941 рр. мешкав у Харкові, де працював літературним редактором журналу «Червоний шлях» (з 1936 року – «Літературний журнал»), а також у Техвидаві.

27 вересня 1941 року арештований органами НКВС.

У пред'явленій йому постанові на арешт зазначалось, що «Свідзинський В. Е. в прошлом служил при Петлюре в министерстве прессы, резко антисоветски настроен против мероприятий партии и правительства. Систематически ведет антисоветскую агитацию, восхваляя германскую армию и ожидая ее прихода».

18 жовтня 1941 року разом із іншими невірниками загинув мученицькою смертю в с. Старий Салтиків Харківської області.

Про обставини його загибелі йдеться у документальній книзі відомого українця із Канади Яра Славутича «Розстріляна муза»:

«...Схоплений енкаведистами, [В. Ю. Свідзінський] у великому гурті українців під арештом відходив на схід. Поблизу Харкова, спинившись на нічліг, охоронці колони загнали заарештованих у якусь велику будівлю, а вранці, щоб позбутися тягару і швидше втекти від німців, що наступали на п'яти, облили бензином наповнену людьми дерев'яну будівлю і запалили. Так 1941 року загинув, спалений живцем, один із найбільш обдарованих представників високого мистецтва української поезії».

Відкрили конференцію вітальним словом начальниця управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації Ольга Дернова та завідувачка кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, кандидатка філологічних наук, доцентка Алла Віннічук.

Учасниками наукового форуму були також відомі вінницькі краєзнавці: голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, доктор історичних наук, академік Української академії історичних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Почесний краєзнавець України *Сергій Гальчак*, який виступив із доповіддю «Із когорти лицарів слова, волі і духу»; член правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України, кандидат історичних наук, головний спеціаліст відділу інформації Державного архіву Вінницької області *Костянтин Завальнюк* (доповідь «Володимир Свідзінський – один із основоположників архівної справи на Поділлі»); членкиня Національної спілки краєзнавців України, докторка філософії *Оксана Антонюк* (доповідь «Віддзеркалення постаті Володимира Свідзінського у покажчику «Література про Вінницьку область (1957 – 2002): бібліографічно-літературний аспект»).

Були також заслухані доповіді докторки філологічних наук, професорки *Елеонори Соловей* (м. Кам'янець-Подільський) «Особливості фольклоризмів у поезиці Володимира Свідзінського»; кандидата філологічних наук, наукового співробітника Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України *Вадима Василенка* «Профетика як естетичний код поезії Володимира Свідзінського «В полум'ї був спервовіку...»»; докторки філологічних наук, професорки кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса *Віри Просалової* «Володимир Свідзінський і Павло Тичина: два поети – дві долі»; доктора філологічних наук, професора кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, військовослужбовця Збройних Сил України *Олега Раричького* «Василь Стус в естетичному полі Володимира Свідзінського: пошук мистецького ідеалу»; кандидатки філологічних наук, доцентки кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *Ірини Зелененької* «Сюрреалізм чи герметична контемпліяція: до особливостей поезії Володимира Свідзінського»; кандидата філологічних

наук, доцента кафедри української мови, теорії та історії української і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса *Олега Соловєя* «Поезія як спосіб існування: Володимир Сіцінський і Василь Стус»; кандидатки філологічних наук, завідувачки навчальної лабораторії «Центр стусознавства» цього закладу вищої освіти *Ольги Пуніної* «Володимир Свідзінський і кримінальна справа Василя Стуса № 47».

Теми інших доповідей та повідомлень: докторки педагогічних наук, кандидатки філологічних наук, професорки кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі *Ганни Токмань* «Лірика Володимира Свідзінського в діалозі з екзистенціальною філософією»; доктора історичних наук, головного наукового співробітника відділу новітньої історії Поділля Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка *Анатолія Трембіцького* «Володимир Свідзінський – поет нездоланного духу»; кандидатки філологічних наук, доцентки, завідувачки кафедри української літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського *Алли Віннічук* «Феномен поезотворчості Володимира Свідзінського крізь призму рецепції естетики»; інших працівників цієї ж кафедри: кандидаток філологічних наук *Ніни Поляруш* «Жанрове багатство лірики Володимира Свідзінського», *Вікторії Ткаченко* «Мотиви дитинства у ліриці Володимира Свідзінського», кандидатки педагогічних наук *Надії Солонюк* «Поезія Володимира Свідзінського й автобіографічні мотиви», кандидата філологічних наук, доцента *Віктора Крупки* «Мотиви ностальгії в поезії Володимира Свідзінського», старшої викладачки *Оксани Пойди* «Самотність. Труд. Мовчання»: проектно-дослідження поетичної світобудови Володимира Свідзінського на уроці літератури рідного краю в 11 класі»; кандидатки філологічних наук, доцентки кафедри української філології та історії Харківського національного економічного університету імені Сємена Кузнеця *Ірини Сметани* «Семантика та функції словообразу лис в поетичній мові В. Свідзінського»; викладачки вищої категорії, викладачки-методистки Тульчинського фахового коледжу

культури *Ніни Моторної* «Повага до святості слова Володимира Свідзінського: вшанування пам'яті митця».

На завершення конференції провідний бібліограф відділу наукової інформатики та бібліографії Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського *Ольга Кізян* презентувала біобібліографічний покажчик «Поетичний світ Володимира Свідзінського», який вийшов друком до ювілею славетного земляка.

Модерувала захід заступниця директора з наукової роботи та інформатизації ВОУНБ імені Валентина Отамановського *Тетяна Мазур*.

9 жовтня 2025 р.

У ліцеї № 1 м. Могилева-Подільського відбувся мітинг-реквієм, присвячений відкриттю п'яти меморіальних дошок героям-випускникам навчального закладу: Олександрю Гоцуляку, Сергію Дем'янюку, Миколі Думанському, Олександрю Табурчаку, Володимиру Червінському, які віддали своє життя у боротьбі за свободу та незалежність України.

9 жовтня 2025 р.

У Немирівській публічній бібліотеці відбулася зустріч із місцевою краєзнавицею та дослідницею історії Немирова Галиною Шенк. Під час заходу його учасники ознайомилися з історією міста, її розвитком та важливими подіями минулого.

10 жовтня 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України С. Д. Гальчак звернувся до Голови Національної спілки краєзнавців України О. П. Реєнта з листом такого змісту:

«З нагоди життєвого ювілею, 70-річчя від дня народження (*12 жовтня 2025 р.*), за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства на теренах держави, зокрема, Вінниччини, прошу відзна-

чити **Почесною Грамотою** Національної спілки краєзнавців України

Погончика Григорія Олексійовича

– Почесного краєзнавця України, колишнього багаторічного директора (1988 – 1921) Бершадської ЗОШ I – III ступенів № 1.

Колегам, широкому колу громадськості він відомий не лише як талановитий керівник, умілий організатор, а й невтомний літописець малої батьківщини.

Продуктивно співпрацює з міжнародними організаціями з питань Голокосту. Переможець V-го міжнародного конкурсу «Уроки Голодомору та Голокосту – уроки толерантності» – за створення відеофільму «Голокост на Бершадщині». Учасник багатьох міжнародних конференцій, зокрема у США, Ізраїлі, Польщі, Молдові. Відшукав на Бершадщині понад 100 могил масових розстрілів євреїв у роки Другої світової війни. Завдяки його клопотанню на місцях масових поховань жертв нацизму за кошти іноземних організацій встановлено п'ять пам'ятних знаків. У співавторстві з дослідником Голокосту Ізі Кацапом видав книгу «Кровоточащая рана. Голокост в Транснистрии 1941 – 1944» («Bleeding wound. Holocaust in Transnistria in 1941 – 1944»); книга перевидавалась англійською мовою у США та Нідерландах). Американський інститут Голокосту відзначив діяльність Г. О. Погончика двома спеціальними грамотами, безкоштовними поїздками в США та Ізраїль.

З-під його пера вийшли друком також інші цікаві науково-краєзнавчі праці, зокрема, «Любов душі моєї – Баланівка» (у *співавторстві з Галиною Невеличко*), «Дорога до храму», «Шкільна родина» (сторінки життя Бершадської ЗОШ I – III ст. № 1)», «Із творчої скарбниці вчителів Бершадської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1», «Село в краю Бершадським... (Михайлівка, Романівка, Яструбівка: історія та долі)», «Голодомор 1932 – 1933 років на Бершадщині (спогади очевидців)», «Бершадщина: з минулого у майбутнє», «Поташня – серцю рідний край» (у *співавторстві з Ніною Воробйовою*), «Серце гріє Серебрія: нариси з історії села та життя мешканців Серебрії» (у *співавторстві з Віктором Погончиком*), «Джерело знань. Бібліотеки Бершадщини», «На передньому краї», «Флорине на зламі століть», «У жорнях сталінських репресій (Бершадщина)».

Автор методичного посібника, який у 2016 р. посів I-е місце в обласному конкурсі «Кращий краєзнавчий посібник» (у номінації «Навчально-методичний посібник для вчителя з історії рідного краю»).

Автор численних краєзнавчих публікацій у пресі.

Підготував відеофільми «Російсько-українська війна (АТО)», «Визволення Бершадщини від німецько-фашистських загарбників», «Розгром фашистської Німеччини. День пам'яті й примирення».

14 жовтня 2025 р.

У гімназії села Нападівка Калинівської громади відбулися урочистості з нагоди відкриття меморіальних дошок землякам, які загинули смертю героїв у боротьбі за цілісність та незалежність України, Станіславу Бажурі та Михайлу Гончаруку. Вшанували пам'ять відважних захисників України представники влади, рідні, друзі, педагогічний та учнівський колективи навчального закладу.

14 жовтня 2025 р.

У Дубовомахаринецькій гімназії Самгородоцької громади Хмільницького району відкрили меморіальні дошки на честь двох героїв-випускників – Івана Білоуса та Василя Журавля, які віддали своє життя за свободу та незалежність України.

Вічна їм пам'ять!

15 жовтня 2025 р.

У Барському ліцеї № 4 відбулося відкриття меморіальної дошки випускнику Олександру Злотковському, учаснику російсько-української війни, який героїчно віддав життя, захищаючи незалежність України. Загинув 30 серпня 2024 року, виконуючи бойове завдання біля населеного пункту Білогорівка на Луганщині.

Вічна слава герою!

15 жовтня 2025 р.

У Козятинському ліцеї № 9 урочисто відкрили меморіальну дошку на честь випускника навчального закладу Артема Москаля, який загинув три роки тому, обороняючи незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Право відкрити меморіальний знак було надано матері героя Олені Полонській, а також його молодшим братам Дмитру та Тимуру.

Присутні вшанували пам'ять героя хвилиною мовчання, покладали квіти та схилили голови в глибокій шані його подвигу.

15 жовтня 2025 р.

У Слободі-Шлишковецькій Могилів-Подільської громади на фасаді місцевого ліцею відкрили пам'ятні дошки на честь загиблих воїнів Володимира Швеця та Максима Рудя. Обидва чоловіки стали на захист України ще під час АТО, а після початку повномасштабного вторгнення російських окупантів знову взяли до рук зброю.

Володимир Швець – сапер і інструктор, який не раз, ризикуючи життям, рятував побратимів. Посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Максим Рудь – воїн Національної гвардії. Його пам'ятають як справжнього патріота.

Їхній подвиг назавжди залишиться у серцях земляків.

17 жовтня 2025 р.

У центрі села Комаргород Томашпільської громади відбулося урочисте відкриття Алеї пам'яті «Вони загинули за Україну». Меморіальний простір створили на честь воїнів-земляків, які загинули під час російсько-української війни: Сергія Пилиповича Борденюка, Сергія Миколайовича Бойка, Олександра Володимировича Загороднюка, Валерія Васильовича Мельника, Руслана Григоровича Копиченського, Сергія Івановича Смоляка. Через війну Комаргород став другою домівкою для харків'янина Миколи Васильови-

ча Северина, який також знайшов тут вічний спокій. Під час церемонії звучали щирі слова пам'яті та молитви. Присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять полеглих, поклали запалені лампадки та букети осінніх квітів до підніжжя кожної світлини.

18 жовтня 2025 р.

У місті Бар на стіні ліцею № 3, де навчався захисник України, відкрили пам'ятний знак Михайлу Бойку, який віддав своє життя за свободу і незалежність нашої держави. Присутні на відкритті відзначили, що Михайло Бойко – приклад справжнього патріота. Його подвиг назавжди залишиться в пам'яті вдячних поколінь.

18 жовтня 2025 р.

Почесною Грамотою Національної спілки краєзнавців України за вагомі досягнення у галузі краєзнавства, дослідження й збереження пам'яток матеріальної та духовної культури України нагороджено Погончика Григорія Олексійовича – Почесного краєзнавця України, автора численних науково-краєзнавчих праць.

Вітаємо!

20 жовтня 2025 р.

У селі Кукавка Вендичанської територіальної громади Могилів-Подільського району відкрили Алею Слави – меморіальний простір, присвячений увічненню пам'яті загиблих захисників України. На ній розміщено інформаційні банери зі світлинами та іменами чотирьох жителів села, які загинули під час бойових дій: Віктора Долінського, Юрія Бриндюка, Андрія Барабаша, Івана Бриндюка.

В урочистому відкритті взяли участь родини полеглих, представники органів місцевого самоврядування, учні та жителі старостинського округу. Присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих.

22 жовтня 2025 р.

У селі Мигалівці Жмеринської громади відбулася урочиста подія – відкриття меморіальних дошок на честь полеглих захисників України Віталія Павича та Олександра Журавля. Вшанувати пам'ять героїв прийшли їхні рідні, побратими, представники місцевої влади, педагогічний колектив, учні та жителі громади. Цей день став символом глибокої вдячності і поваги до тих, хто віддав життя за свободу і незалежність України.

22 жовтня 2025 р.

Вінницька обласна бібліотека для дітей та юнацтва імені Івана Франка провела online-конкурс відеороликів «Яскраві пазли Вінницького краю». Він об'єднав юних дослідників, краєзнавців, шанувальників історії, які через власні відео відкривали неповторність Вінниччини.

На конкурс надійшли роботи учасників із Крижопільської, Хмільницької, Самгородоцької, Ободівської, Ямпільської, Тростянецької, Оратівської, Бершадської, Томашпільської територіальних громад області.

По завершенню конкурсу визначено його переможців.

23 жовтня 2025 р.

У селі Морозівка Уланівської громади Хмільницького району відкрили пам'ятну дошку Віктору Степановичу Тимощуку, який віддав життя, захищаючи незалежність, територіальну цілісність і суверенітет України. Цього ж дня у селі Чеснівка тієї ж громади відбулося відкриття пам'ятної дошки Миколі Миколайовичу Федоченку, який також героїчно загинув, боронячи нашу державу від російських агресорів. Вічна слава та шана захисникам України!

24 жовтня 2025 р.

Сьогодні Вінниця попрощалася із загиблим захисником України Костянтином Маліновським – сином директора фахового ко-

леджу передвищої освіти – структурного підрозділу комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», краєзнавця, організатора численних краєзнавчих заходів, зокрема, цьогорічного Всеукраїнського науково-практичного семінару «Формування української ідентичності в процесі збройного протистояння російській агресії», Юрія Леонідовича Маліновського.

Життя воїна обірвалося 18 жовтня 2025 року поблизу селища Покровське Дніпропетровської області. Йому було лише тридцять років.

Вічна пам'ять герою!

24 жовтня 2025 р.

У Вінниці відбулося урочисте відкриття 77-ї обласної виставки образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Традиційно її організував обласний центр народної творчості (директорка, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна Цвігун). В експозиції представлено понад 300 робіт 93-х майстрів та юних умільців Вінниччини.

24 жовтня 2025 р.

У Калинівці Хмельницького району відбувся VII-й щорічний фестиваль подільських громад «Відродимо село – розквітне Україна», ініційований комунальною установою «Видавничий Дім «Моя Вінниччина» у рамках історико-видавничого проекту «Моя Вінниччина» (1000 книг про 1000 сіл), підтриманий вінницькою обласною владою, та став потужним плацдармом пошуково-краєзнавчої діяльності як професійних літераторів, журналістів, науковців, так і «народних літописців».

У рамках фестивалю презентовано нові видання дослідників малої батьківщини: Почесного краєзнавця України Миколи Дороша «Воронівці: сповідь», лауреата Національної Шевченківської премії Степана Колесника, який, на жаль, відійшов у Вічність, «Мончинці», редактора серії «Моя Вінниччина», письменника Ми-

хайла Каменюка та краєзнавця Володимира Іжевського «Над Собом пісня дзвінко лине», Почесного краєзнавця України Бориса Пентюка «Славетні подоляни з духовного стану».

Директорка департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, заступниця голови редколегії серії «Моя Вінниччина» Світлана Юзвак та начальниця відділу культури і туризму Калинівської міської ради Тетяна Фалієва подякували дослідникам за їх вагомий внесок у збереження культури, історії рідного краю.

Модерував захід директор комунальної установи «Видавничий Дім «Моя Вінниччина», Почесний краєзнавець України Вадим Вітковський.

Супроводжувала дійство книжкова виставка «Вінниччина. Тисяча історій, тисяча сіл», а народний гурт «Калина» Центру культури і дозвілля Калинівської міської ради та творчий колектив з с. Качківки додали учасникам фестивалю ліричного настрою.

28 жовтня 2025 р.

В Оратові відбулося відкриття Алеї Слави захисників-земляків, які загинули під час російсько-української війни, обороняючи незалежність України. На ній розміщено стенди із світлинами полеглих героїв: Олександра Короля, Богдана Купця, Сергія Літвінка, Анатолія Романова та Володимира Трушакова.

Відкриття Алеї приурочено також Дню звільнення України від нацизму у роки Другої світової війни.

Учасники меморіального заходу вшанували пам'ять полеглих хвилиною мовчання та поминальною молитвою, після чого поклали квіти до світлин героїв.

29 жовтня 2025 р.

У селі Пагурці Уланівської територіальної громади Хмельницького району відкрили меморіальну дошку на честь загиблого захисника України від російських загарбників, героя-земляка Віктора Лаврика.

Вічна йому пам'ять!

29 жовтня 2025 р.

У Вінниці презентували унікальне видання – докторську дисертацію Валентина Отамановського «Міста Правобережної України другої половини XVII – XVIII століть: панорама соціально-економічних трансформацій», рукопис якої ніколи раніше не публікувався і навіть вважався втраченим.

Спершу презентація відбулася в обласній універсальній науковій бібліотеці, яка носить його ім'я, а через кілька годин – у комунальному закладі «Вінницький молодіжний центр «Квадрат».

Обидві презентації пройшли за участі всієї творчої команди та партнерів проекту: упорядника, автора перекладу, передмови та приміток, провідного наукового співробітника Музею Вінниці, доктора історичних наук, професора Арсена Зінченка, видавця, кандидата філософських наук, співробітника Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Олександра Савчука, директора Державного архіву Вінницької області, члена правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професора Юрія Легуна. Модератором заходів був ініціатор видання, директор Музею Вінниці, член Національної спілки краєзнавців України Олександр Федоришен.

Найбільш багатолюдною була презентація у комунальному закладі «Вінницький молодіжний центр «Квадрат».

Виступаючи перед присутніми, Арсен Зінченко зазначив, що робота над рукописом була складною: машинописний текст частково погано розпізнавався та містив багато ідеологічних кліше та штампів, які автор вимушено вживав в умовах радянського ідеологічного тиску. Водночас Отамановський опрацював понад 70 актових і магістратських книг, більшість яких були знищені в роки Другої світової війни. Саме тому дослідження стало не лише історичною працею, а й важливим джерелом з історії міського життя Правобережної України.

Видавець Олександр Савчук з міста Харкова підкреслив, що книга є не лише науковою працею, а й безцінним джерельним матеріалом, адже повертає читачам мікроісторію реальних людей мешканців Вінниці та інших міст Правобережжя. Також розповідає про їхню повсякденність, судові справи, суспільні та побутові

конфлікти. Значна частина документів, на яких ґрунтується дослідження, нині втрачена у вирі Другої світової війни. Ще один важливий символізм книги – єднання Вінниці і Харкова, де провів останнє десятиліття і отримав останній спочинок видатний історик.

Модератор зустрічі Олександр Федоришен відзначив, що дослідження великого регіону, яке охоплює соціально-економічну історію міст Правобережжя, робить монографію Валентина Отамановського унікальною. Підготовку видання було здійснено за сприяння Вінницького міського голови, Почесного краєзнавця України Сергія Моргунова.

Схвально відгукнулася про видання заступниця Вінницького міського голови Галина Якубович, яка наголосила на важливості збереження культурної пам'яті та приверненні уваги до історичних джерел, адже саме в них – відповіді на виклики сьогодення. Вона подякувала всій команді реалізованого проекту за ґрунтовну працю, що збагатила історичний простір громади.

Учасниками презентації були також Почесні краєзнавці України Сергій Гальчак, Вікторія Колесник, Анатолій Лисий, Василь Яблонський, науковці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, небайдужі вінничани та гості міста.

31 жовтня 2025 р.

На території Барського ліцею № 4 відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки Сергію Гуцалу – випускнику закладу, воїну Національної гвардії України, який загинув, захищаючи Україну від російської агресії.

Цього ж дня у селі Карпівка Могилів-Подільського району відкрили меморіальні дошки героям-землякам Юрію Ткачуку та Василю Феоктістову. Обидва віддали своє життя, щоб їхні діти, рідні, усі ми жили у вільній і мирній країні.

Вічна пам'ять героям!

4 листопада 2025 р.

У Юрківському ліцеї Шпиківської територіальної громади Тульчинського району відбулося урочисте відкриття меморіальних дошок на честь випускників навчального закладу, які загинули, захищаючи незалежність та територіальну цілісність України: Дмитра Соболева, Олександра Данилка, Василя Мельника, Ярослава Софіїна, Миколи Дімітріядіса, Валерія Яковишена, Віталія Бернадія, Сергія Кваші, Василя Коваленка, Михайла Олійника.

5 листопада 2025 р.

У селі Хоменки Жмеринського району урочисто відкрили Меморіал пам'яті загиблим захисникам України, мешканцям Хоменківського старостату, які віддали життя за незалежність і свободу рідної держави. Серед увічнених у пам'яті героїв: Рустам Сургушов, Вадим Муляр, Володимир Брацлавський, Олександр Вдовиченко, Юрій Чумак, Віктор Копайгородський, Руслан Антимунок, Олександр Франко, Дмитро Гриньов.

Вічна їм пам'ять і слава!

7 листопада 2025 р.

У селі Зозулинці Уланівської територіальної громади Хмельницького району відбулося відкриття пам'ятного знака захиснику України Володимиру Новаку, який у 20 років загинув, обороняючи незалежність і суверенітет нашої держави, саме 7 листопада два роки тому. Посмертно удостоєний ордена «За мужність» III ступеня. Урочистий захід зібрав рідних, друзів, побратимів, представників громади та педагогів Зозулинецької школи, у якій навчався воїн. Присутні вшанували пам'ять оборонця України хвилиною мовчання та поклали квіти до меморіального знака.

Цього ж дня у селі Пустовойти Хмельницького району відкрили пам'ятну дошку захиснику України Олегу Машталеру, який віддав життя за свободу і незалежність нашої держави.

«Це не лише знак скорботи, а й символ вдячності за мужність, патріотизм і любов до Батьківщини. Світла пам'ять про нашого

героя назавжди житиме в серцях громади», – наголосили учасники заходу.

7 листопада 2025 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відбулася XXXVII Вінницька Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження». Її організатори: Міністерство освіти і науки України, Департамент гуманітарної політики, Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Вінницької обласної військової адміністрації, факультет історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Перший міжрегіональний територіальний відділ Українського інституту національної пам'яті, Державний архів Вінницької області, Вінницький обласний краєзнавчий музей, Вінницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України, КЗ «Музей Вінниці», ГО «Подільська спадщина», ГО «Вінницьке історичне товариство».

Відкрив науковий форум його модератор, декан факультету історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доктор історичних наук, професор Олег Мельничук, який привітав науковців та краєзнавців, побажав їм успішної роботи.

З вітальним словом до учасників наукового зібрання також звернулися доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Алла Коломієць, кандидат філософських наук, начальниця Управління забезпечення реалізації політики національної пам'яті в регіонах та підвідомчих установ Українського інституту національної пам'яті Олена Охрімчук, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, старша наукова співробітниця лабораторії психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Тетяна Ка-

менщук. Виступаючі відзначили, що завдяки небайдужості, ініціативності, сумлінню істориків, викладачів, науковців Вінниччини в регіоні на високому рівні проводиться робота зі вшанування української історії і, зокрема, місцевої історії, опрацьовується тематика боротьби за незалежність і соборність України та військової звитяги захисників рідної землі, зокрема під час триваючої кривавої російсько-української війни.

Учасники заходу хвилиною мовчання вшанували пам'ять полеглих героїв – мужніх оборонців Матері-України.

Під час пленарного засідання заслухано доповіді: Тетяни Каменщук «Управлінські аспекти розвитку галузі освіти на Вінниччині в умовах війни: державна політика та механізми її реалізації на місцевому рівні», директора Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського, членкині Національної спілки краєзнавців України Галини Слотюк «Громадська архівістика в дії: досвід реалізації проекту «Голоси живої історії» у ВОУНБ ім. В. Отамановського». Заслухано виступи, в яких акцент було зроблено на презентацію нових видань, кандидата історичних наук, заступника директора Музею Вінниці з наукової роботи Сергія Гули «Нові видання Музею Вінниці: Отамановський В. Міста Правобережної України другої половини XVII – XVIII століть: панорама соціально-економічних трансформацій : Монографія»; кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Віктора Косаківського, кандидата історичних наук, наукового співробітника інституту передісторії та ранньої історії Університету у м. Кіль (Німеччина) та Інституту археології НАН України Віталія Рудя «Коллективна монографія про результати міжнародних досліджень Кукутень-Трипілля: «FROM ROS TO PRUT: TRANSFORMATIONS OF TRYPILLIA SETTLEMENTS».

Було презентовано також інші видання: завідувачки науково-дослідницького відділу новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею Лариси Семко «Наш тихий геній Леонтович»; доктора історичних наук, професора, завідувачки кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисцип-

лін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Ольги Коляструк «Католицькі релігійні меншини в Польщі і Україні: порівняльні студії», а також авторів-упорядників бібліографічних праць кандидата історичних наук, доцента кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Анатолія Войнаровського, учителя історії та правознавства Білянської гімназії Чернівецького району, члена Національної спілки краєзнавців України Василя Черняка «Вінницькі обласні (Всеукраїнські) історико-краєзнавчі конференції (1972 – 2024 рр.): бібліографічний покажчик змісту»; головного спеціаліста Літинської селищної ради Вінницького району, Почесного краєзнавця України Руслана Зелінського «Краєзнавчі конференції Вінниччини. Покажчик історико-краєзнавчих конференцій Вінницької області».

Низку доповідей та повідомлень було заслухано, в т. ч. в режимі онлайн, під час роботи тематичних секцій. Зокрема:

у секції *«Давня, середньовічна та модерна історія Поділля»* (модератор: кандидат історичних наук, доцент Олександр Криворучко); Віталія Рудя, Віктора Косаківського «Хавлюк П. І. – дослідник пам'яток археології Вінниччини (до 100-річчя від дня народження)», «Археологічні дослідження смт Брацлава на Вінниччині»; Валерія Мазурика «Окремі сторінки життя та археологічних досліджень Павла Хавлюка»; Миколи Ліщуна «Земля уличів у дослідженнях П. І. Хавлюка»; Миколи Білика «Дослідження пам'яток археології П. І. Хавлюком на території Іллінецької територіальної громади Вінницького району Вінницької області»; Володимира Волощука «До історії вивчення пам'яток археології Крижопільської і Городківської територіальних громад»; Тараса Репінського «Історія дослідження багатощарового поселення Борисівка»; Ільї Березюка «Поділля під владою Великого Князівства Литовського, Руського і жемантійського»; Олександра Криворучка «Формування образу єврея доби Хмельниччини в козацьких літописах (матеріали з історії Поділля)», Олега Мельничука, Тетяни Мельничук «Фільваркове господарство села Мельниківець у другій половині XIX – початку XX ст.»; Руслана Зелінського «Літин-

ські парламентарі на початку ХХ століття»; Інни Коваль «Життя і діяльність графа Гейдена».

У секції «Подільська земля в роки Першої світової війни та Української революції 1917 – 1921 рр.» (модератор: доктор історичних наук, професор Іван Романюк): Дмитра Зозулі «Німецька армія у боях на р. Серет, 6 – 17 вересня 1915 р.»; Віталія Гандзюка «Подільські часописи доби Центральної Ради: топологічний аспект»; Надії Петрової «Правоохоронна система Гетьманату: діяльність державної варти на Поділлі»; Олександра Кравчука «Осип Назарук на Поділлі у 1918 р.»; Анатолія Трембіцького «З історії повстання на Брацлавщині у 1919 – 1920 рр.»; Валерія Рекрута «Большевицькі амністії 1920 – 21 рр. як засіб боротьби проти повстанського руху на території Гайсинщини»; Лариси Семенко «Другий зимовий похід 1921: подільський вимір»; Костянтина Завальнюка, Володимира Прибили, Валерія Рекрута «Між тризубом і червоною зіркою: трагічна доля отамана Левченка»; Сергія Гальчака «Постать М. С. Грушевського доби Української революції 1917 – 1921 рр., його внесок у становлення та розвиток вітчизняної журналістики»; Анастасії Колесникової «Сергій Пашенко: український дипломат у європейській еміграції»; Анастасії Голуб «Роль громадських організацій Поділля у підтримці місцевих громад під час Української революції 1917 – 1921 рр.».

У секції «Поділля в радянський час» (модератор: доктор історичних наук, професор Ольга Коляструк): Михайла Федорчука «Соціальний захист від безробіття на Поділлі в 1920-х рр.»; Ольги Мурашової «Соціальні трансформації на Поділлі у 1920-х рр.»; Віталія Григоришина «Організаційна структура та соціальний склад органів медичного страхування на Поділлі у 1920-х рр.»; В'ячеслава Сердюка «Формування та розвиток страхових фондів на Поділлі у 1920-х рр.»; Ярослава Федорчука «Врегулювання земельних спорів на Поділлі в першій половині 1920-х рр.»; Максима Мельничука «Діяльність Українського Товариства Червоного Хреста на Поділлі у 1920 – 1925 рр.»; Сергія Герасимчука «Продовольча безпека на Поділлі в умовах нової економічної політики»; Ірини Пашенко, Ольги Мельничук «Діяльність органів радянської прокуратури на Поділлі в 1920-х рр.»; Анастасії Роги «Організація юридичного обслуговування затриманих у бупрах Вінниці (1925 –

1929)»; Андрія Табаки «Українізація на сторінках подільської преси в 1920-і рр.»; Тетяни Кароєвої «Приватне житлове будівництво у Вінниці другої половини 1920-х рр.»; Романа Подкура «Комуністична партія і органи державної безпеки: конфлікти чи взаємодія (на прикладі Вінницької області)»; Людмили Ведмідь «Компартійні апарати як центри організації і реалізації депортаційної політики у 1930-х рр. у Вінницькій області»; Ірини Ставнюк «Участь молоді в репресивних акціях комуністичного режиму»; Сергія Калитка «Внесок А. Т. Давидюка у дослідження політичних репресій 30 – 40-х рр. ХХ ст.»; Олександра Красяна «Етнічний склад освітньої номенклатури УРСР 1930-х рр. на Вінниччині»; Ростислава Рудого «Становище колгоспного селянства на Поділлі у 1940-і рр.»; Дарії Вихованчук «Повсякденне життя Вінниці в період німецької окупації (1941 – 1944)»; Діани Марценюк «Вінниця у побуті та дозвіллі (1944 – 1954 рр.)»; Сергія Гули «Взаємовідносини органів УМДБ з партійно-радянськими структурами Вінницької області в період голоду 1946 – 1947 рр.»; Павла Кравченка «Крадіжки «соціалістичної власності» в 1947 р. у колгоспах Вінниччини»; Анатолія Войнаровського, Наталки Жмуд «Характеристика соціально-економічного становища Вінницької області на 1950 р.»; Віктора Косаківського, Олександри Прокопенко «Відображення повсякденного життя колгоспного селянства Вінниччини на початку 50-х рр. ХХ століття у матеріалах краєзнавчих експедицій 1951 – 1953 рр. під керівництвом М. Б. Рубіна».

У секції «Вінниччина в роки Незалежності України» (модератор: кандидат історичних наук, доцент Віктор Косаківський): Олександра Вітюка «Діяльність територіальних органів міграційної служби Вінниччини на початку ХХІ ст. як чинник збереження етнічної ідентичності українців за кордоном: культурно-освітній аспект»; Ольги Коляструк «Війна і меморіальна культура: сучасність і радянське відлуння (на прикладі Вінниччини)»; Діани Жмуцької «Російсько-українська війна сучасності та волонтерська діяльність Якушинецької та Лука-Мелешківської громад»; Олександра Неприцького «Розвиток ІТ-сфери Вінниччини під час російсько-української війни»; Анни Полякової «Освітня роль КЗ «Музей Вінниці» у формуванні локальної ідентичності учнівської молоді».

У секції «Освіта, культура та релігійне життя мешканців Подільського краю» (модератор: кандидат історичних наук, професор Юрій Зінько): Івана Романюка, Віктора Даниленка, Олександра Даниленка «Нові випробування: початок професійної діяльності академіка Данила Заболотного на Поділлі у 1894 – 1895 рр.»; Юрія Зінька «Тиміш Павличенко – ботанік-еколог, громадський і культурний діяч та член УНР (1892 – 1958 рр.)»; Віктора Черевка «Гнат Танцюра – хранитель живої пам'яті»; Олени Стадник, Наталії Кузьмінець «Подоляни, які змінили хід історії: Феодосій Добржанський»; Валентини Богатько «Духовний простір Поділля у творчості Михайла Стельмаха: лінгвокраєзнавчий вимір»; Тетяни Пархомчук «Поділля у житті Т. Н. Яблонської»; Костянтина Завальнюка «Леонід Філонов – кінематографіст, документаліст, патріот України»; Віталія Тучинського «Портрет краєзнавця: Володимир Ревуцький та його дослідження історії Поділля»; Тамари Гавєської «Перша жіноча практична школа сільського господарства та доведення Марії Маріуц-Гриньової в селі Зозулинці»; Тетяни Зузяк, Олександра Вовковинського «Естетична складова в підготовці вчителів Поділля 20 – 60 рр. ХХ ст.»; Олександра Юськова «Відображення проблем іншомовної освіти Поділля в архівних джерелах 30 – 60 рр. ХХ ст.»; Анатолія Лисого «До питання про початкову освіту в Даньківській комуні Шпиківської претури Тульчинської префектури (1941 – 1944)»; Анни Долинної «Особливості розвитку гуманітарної сфери на Вінниччині в 1950 – 1960-х рр.»; Олександри Коваленко «Використання краєзнавчих матеріалів при вивченні теми «Голодомор-Геноцид 1932 – 1933 рр. в Україні»; Богдани Чернеги «Інноваційні методи вивчення історії рідного краю в умовах цифровізації освіти»; Вікторії Колесник «Книга шлюбних обшуків Миколаївської церкви м. Вінниці 1911 – 1915 рр. як історичне та генеалогічне джерело»; Анатолія Войнаровського, Василя Черняка «Православна церква на теренах Вінниччини у повоєнний період: 1945 – 1949 рр.»; Дмитра Каліберди «Церква як осередок соціальної стабільності у сільських громадах Вінниччини в 1950 – 60-х рр.»; Руслана Паламаровського «Розвиток музейної справи на Вінниччині у першій половині ХХ ст.»; Олени Гордієнко «Музей композитора Миколи Леонтовича як складова музейної мережі Вінниччини: відновлення, реконструкція та реек-

спозиція»; Анни Маліновської «Історико-правовий аналіз дії закону «Про охорону природи Української РСР» (1960 р.) на теренах Вінниччини»; Степана Дровозюка «Екологічна історія Поділля: структура та джерела дослідження»; Ірини Шарко «Палац, що бачив імперії: загадки резиденції Потоцьких у Тульчині»; Дмитра Хлапотіна «З історії палацу Четвертинських-Балашових у Комаргороді»; Павла Дісяка «Парк-острів Альтанка. Розвінчення стереотипів»; Алевтини Корнелішиної «Вінницькі прибуткові будинки із силікатної цегли як складова культурної спадщини міста»; Зої Гудченко «З досвіду дослідження забудови історичних поселень середньої Наддністрянщини (кінець 1960-х – 2010-і рр.)»; Анни Березовської «Євреї Браїлова»; Інни Завальнюк «Фольклор і народна пісенна мова як джерело збереження культурної спадщини Поділля»; Наталії Гуменюк «Проводи у військо: від сакрального дійства до вихолощення традиції (на прикладі трьох поколінь подільського села)»; Тетяни Пірус «Народні традиції створення «маковійок» (на матеріалах Поділля)»; Валентини Гребеньової «Особливості формування та функціонування імен с. Гавришівка Гавришівської волості Вінницького повіту (на матеріалах Державного архіву Хмельницької області).

9 листопада 2025 р.

У Котюжанах Мурованоктуриловецької громади Могилів-Подільського району відкрили Алею Слави на честь шести загиблих героїв-земляків, які віддали свої життя за свободу та незалежність України, – Владислава Літвінова, Богдана Вознюка, Миколи Порхуна, Миколи Шпаковатого, Анатолія Безпрозванного, Олександра Ясінського. Алея стала черговим свідченням того, що пам'ять про полеглих героїв об'єднує громаду сильніше, ніж будь-які слова. Люди різного віку, професій і переконань разом створили простір вдячності тим, хто заплатив найвищу ціну за мирне майбутнє рідної держави.

Вічна їм пам'ять!

12 листопада 2025 р.

У селі Карбівка Гайсинського району відкрили вісім меморіальних дошок на честь воїнів-земляків, які віддали життя за незалежність України, – Сергія Кирилюка, Вадима Михайлюка, Сергія Мельнійчука, Руслана Тимощука, Євгенія Джуракулова, Миколи Тимчишина, Василя Бородянця, Павла Кравченка. Усі вони – справжні сини України, приклад мужності, самопожертви та відданості рідній землі.

13 листопада 2025 р.

В Уланівській територіальній громаді відбулися важливі та водночас глибоко зворушливі події – у селах Маркуші та Митинці відкрили пам'ятні дошки воїнам-землякам, які віддали свої життя за незалежність і територіальну цілісність України. Зокрема, в Маркушах вшанували пам'ять Дмитра Сергійовича Мачінського, а в Митинцях – Дмитра Миколайовича Лилика. Жителі громади, представники влади та рідні зібралися разом, аби схилити голови в скорботі та подяці мужнім героям.

14 листопада 2025 р.

У Росоші Вінницького району на шкільному подвір'ї, поруч із меморіалом Слави, відкрили стелу Пам'яті загиблих під час захисту України у російсько-українській війні. Серед увічнених – не лише випускники місцевої школи, а й ті, хто проживав на території Росоші. Присутні вшанували їх пам'ять хвилиною мовчання та покладанням квітів до меморіального знака.

18 листопада 2025 р.

21 листопада виповнюється 115 років від дня народження відомого українського сценічного кобзаря, бандуриста, фольклориста Володимира Максимовича Перепелюка, життя якого пов'язане із Вінниччиною – вийшовши в 1970-х роках на пенсію, працював лісником у Вороновицькому лісництві Вінницького району.

У Вороновицькому музеї історії авіації та космонавтики України, облаштованого в приміщенні колишнього палацу Грохольських – Можайських, у 2000 році було відкрито кімнату-музей Володимира Перепелюка, до якої його родина передала музичні інструменти, що він власноруч змайстрував, його бандуру, колекцію виробів з коріння, рукописи оповідань, книги. У селищі також встановлено пам'ятний знак кобзарю.

З нагоди ювілею славетного митця у відділі краєзнавства Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Валентина Отамановського відкрито книжкову виставку «Струни вічності Володимира Перепелюка».

19 листопада 2025 р.

На території Барського ліцею № 3 відкрито меморіальну дошку на честь Ігоря Наталюка – випускника навчального закладу, учасника російсько-української війни, який віддав життя за незалежність нашої держави. Вшанували героя рідні, побратими, освітяни, представники громади. У їхніх серцях він залишиться прикладом сили, честі та любові до України.

21 листопада 2025 р.

Сьогодні в Україні відзначається День Гідності та Свободи. Він нагадує про мужність і єдність українців, які виборювали право на вільний вибір та демократичні цінності. Нині, під час повномасштабної війни, український народ знову демонструє стійкість, відвагу та завжди готовий захищати свою свободу.

З нагоди свята у Вінниці на майдані Героїв Небесної Сотні відбулася пам'ятна церемонія, під час якої її учасники, у тому числі краєзнавці, поклали квіти до скульптурної композиції «Дерево Свободи». Відбулося також делеговане покладання квітів до Пам'ятного знака Небесній Сотні та загиблим героям у російсько-українській війні.

22 листопада 2025 р.

У Вінниці відбулися заходи зі вшанування пам'яті жертв Голодомору – трагедії, що забрала мільйони життів українців. Зокрема, меморіальна церемонія пройшла біля пам'ятника жертвам Голодомору. Вшановуючи їхню пам'ять, вінничани клали до підніжжя меморіального знака хліб, яблука, запалені лампадки, букети з квітами та колоссям пшениці. Також ділилися родинними спогадами, переданими з покоління в покоління.

Аналогічні заходи відбулися у низці інших населених пунктів області.

25 листопада 2025 р.

У Хоньківцях Яришівської громади відкрили Алею Слави – місце сили та пошани. На її відкритті присутні з болем у серці згадали імена полеглих земляків.

Вічна їм пам'ять!

26 листопада 2025 р.

Пам'ятні дошки Олександрю Вершигорі, Миколі Климику та Станіславу Пальонку, уродженцям Кушинець та Гнатівки Гайсинського району, облаштували на фасаді Кушинецької школи, де навчалися полегли у російсько-українській війні відважні захисники нашої держави.

Вічна їм пам'ять!

29 листопада 2025 р.

На фасаді Глибочанської гімназії Тростянецької селищної ради встановили меморіальну дошку колишньому випускнику навчального закладу Максиму Лукашенку, який героїчно загинув у бою з російськими окупантами. Почесне право відкрити її було надане матері героя Валентині Михайлівній, а його сестра Аліна запалила свічку пам'яті. Присутні вшанували пам'ять захисника України також хвилиною мовчання та покладанням квітів.

2 - 3 грудня 2025 р.

У Гайсинському районі відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки, встановленої на фасаді сільського клубу села Мар'янівка Кунянського старостинського округу на честь Сергія Онищука – уродженця Мар'янівки, учасника російсько-української війни, який героїчно віддав життя за незалежність України.

Аналогічний меморіальний знак на честь нацгвардійця Миколи Шеремета, який загинув за незалежність рідної держави, по смертно нагородженого орденом «За мужність» III ступеня, встановлено на фасаді Харпацького будинку культури Гайсинської громади, як данина поваги мешканців села до славного сина України.

В селі Демидівка Олександрівського старостинського округу Тростянецької селищної громади Гайсинського району відбулося урочисте відкриття Меморіалу Пам'яті – місця, де вшановують героїв, які віддали своє життя за Україну. Відтепер пам'ятні стели стануть символом обов'язку пам'ятати про полеглих земляків – захисників рідної держави, передавати їхню любов до Батьківщини та патріотизм наступним поколінням.

4 грудня 2025 р.

У Могилеві-Подільському відкрили меморіальні дошки з іменами десяти прикордонників Могилів-Подільського загону, які віддали життя, захищаючи від російських агресорів рідну Україну. Оновлена частина комплексу доповнила Меморіал Пам'яті, створений у 2016 році, і стала місцем, де з особливою шанують загиблих воїнів. На новій частині меморіалу з'явилися портрети та викарбувані імена прикордонників, чия відвага стала частиною новітньої історії: Віталія Фустія, Івана Бриндака, Володимира Науменка, Ярослава Колісника, Віталія Дмитренка, Олександра Романюка, Сергія Бешкарьова, Олександра Чернута, Мирослава Бодяна, Вадима Вжеша.

Вічна пам'ять героям!

5 грудня 2025 р.

У селі Могилівка Жмеринського району відкрили Алею пам'яті героїв, присвячену загиблим захисникам України. На ній встановлено 12 стендів із іменами та портретами вірних синів України, котрі передчасно відійшли у Вічність.

Відкриття Алеї пам'яті стало важливою подією для всієї громади, нагадуючи про незламність українських воїнів та ціну, яку наш народ продовжує платити за свободу.

7 грудня 2025 р.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського відзначили Всесвітній день української хустки, що стала одним із найяскравіших символів української культури. Вона здавна була оберегом, знаком жіночої мудрості, краси і незламності. Крім того, хустка – це не просто елемент одягу, а справжній всесвіт, встелений із барв, орнаментів і родинних історій.

Захід відбувся у музейно-просвітницькому центрі закладу вищої освіти, де було організовану тематичну виставку із колекції завідувачки навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля, членкині Національної спілки краєзнавців України Тетяни Пірус.

11 грудня 2025 р.

Грамотою Вінницької міської організації «Союз Чорнобиль України» нагороджено голову правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергія Гальчака – за багаторічну плідну співпрацю з міською організацією у справі збереження святої пам'яті про мужніх вінничан – ліквідаторів Чорнобильського лиха, за надання щирої літкературної допомоги у підготовці до видання Книг спогадів мужніх вінничан, з нагоди Дня вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

12 грудня 2025 р.

У Гайсині на фасадах двох закладів освіти урочисто відкрили п'ять меморіальних дошок на честь воїнів-земляків, які загинули, захищаючи незалежність і територіальну цілісність України. Таким чином у ліцеї № 7 вшанували пам'ять його випускників Андрія Старова, Владислава Цехмейструка, Олександра Гнатюка, у школі № 4 – Дмитра Дітлашка та Владислава Михайлика.

15 грудня 2022 р.

Сьогодні виповнюється 99 років від дня народження відомого подільського краєзнавця, фольклориста та етнографа Володимира Вовкодава. У 2018 році громадською організацією «Жмеринське міськрайонне літературно-краєзнавче об'єднання «Калинове гронно», Вінницькою обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, Жмеринською райдержадміністрацією та Жмеринською міською радою була заснована краєзнавча премія його імені.

На конкурс відбираються роботи, що стосуються популяризації творчості Володимира Вовкодава, історії Подільського краю, вивчаються звичаї і традиції минулого та сучасного, а також розповіді про долю відомих і маловідомих особистостей рідного краю.

Традиційно премія вручається 15 грудня.

Її цьогорічними лауреатами стали Григорій Погончик (м. Бершадь), Олена Вітенко (м. Вінниця), Віктор Зеленюк (м. Бар), Надія Слободенюк (с-ще Браїлів), Руслан Зелінський (смт Літин). В урочистій обстановці премію (дипломи, нагрудні знаки) вручили голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, Почесні краєзнавці України жмеринчанин Володимир Горлей та вінничанин Вадим Вітковський. Грошові винагороди перераховано у фонд допомоги Збройним Силам України.

16 грудня 2025 р.

У комітеті з Національної премії імені Тараса Шевченка відбувся перший тур конкурсу серед висунутих мистецьких творів на здобуття у наступному році найпрестижнішої в Україні премії. Експерти представили свої рекомендації щодо номінантів, після чого було проведено попередній відбір літературно-мистецьких творів та допущення їх до другого туру конкурсу шляхом обговорення і таємного голосування.

Серед відібраних творів – книга «Наш тихий геній Леонтович» історикині Лариси Семенко з Вінниці – ґрунтовне дослідження про життя та творчу діяльність композитора і диригента, автора всесвітньо відомої мелодії «Щедрик».

Загалом монографія налічує 856 сторінок і містить цікаві та подекуди невідомі широкому загалу факти про життя видатного подільця, більше 500 документальних джерел і понад 250 фото-світлин. Над нею авторка працювала близько двадцяти років.

Лариса Семенко працює завідувачкою Науково-дослідницького відділу новітньої історії у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, членкиня Національної спілки краєзнавців України.

17 грудня 2025 р.

Територія Вінниччини здавна приваблювала археологів багатством і рідкісними пам'яток. Протягом останнього століття тут працювали численні наукові експедиції, завдяки яким зібрано тисячі унікальних артефактів, що нині зберігаються у фондах Вінницького обласного краєзнавчого музею, а також склали основу відкритої в музейному закладі виставки, присвяченої археологам Вінниччини. Експозиція, зокрема, вшановує постаті Павла Хавлюка, Івана Зайця та Бориса Лобая, чий внесок став визначальним для формування археологічної спадщини Поділля, поглиблення розуміння історичних процесів як у межах регіону, так і на теренах України.

17 грудня 2025 р.

У селі Демидівка Тростянецької громади Гайсинського району на фасаді місцевого Будинку культури урочисто відкрили меморіальні дошки полеглим захисникам України Сергію Попику та Олександрю Слободянику. Вічна їм пам'ять!

18 грудня 2025 р.

У селі Дахталія Городківської громади Тульчинського району відбулася важлива для всіх мешканців подія – відкриття Алеї Слави та Безсмертя. Це місце стало символом пам'яті та вдячності всім героям, які віддали своє життя за свободу України, мир на рідній землі та майбутнє громади. На Алеї навіки закарбовані імена героїв-земляків Володимира Андріяша, Вадима Марчука, Анатолія Бурденюка, Анатолія Барладіна, Юрія Козака. Вони залишили по собі приклад мужності, честі та незламності українського духу.

Окреме місце на стелі відведене тим, хто досі вважається зниклим безвісти. Під час відкриття Алеї їхні імена звучали з особливою молитвою та надією, адже громада пам'ятає кожного...

18 грудня 2025 р.

Алею Пам'яті урочисто відкрили в селі Четвертинівка Тростянецької селищної ради Гайсинського району, присвячену захисникам України, уродженцям громади Віктору Махнюку, Вячеславу Ровишину та Андрію Далекому. Саме ці мужні воїни віддали свої життя в боях за свободу та мир на українській землі в теперішній, надзвичайно важкий час війни.

Вічна їм пам'ять!

19 грудня 2025 р.

У виставковій світлиці Вінницького обласного центру народної творчості (директорка, членкиня правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Тетяна

Цвігун) урочисто відкрито традиційну виставку народного мистецтва «Різдвяне диво». В розгорнутих експозиціях представлено понад 100 різноманітних творів майже 50-и відомих та юних майстрів Вінниччини, які творили свої роботи зі щирістю і любов'ю до народних різдвяних традицій.

23 грудня 2025 р.

У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені Валентина Отамановського в рамках засідання науково-краєзнавчого клубу «Дослідник краю» відбулася презентація монографії київських науковців Віктора Даниленка, Олександра Даниленка та доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського Івана Романюка «Академік Данило Заболотний: «Любіть науку і правду»». У ній авторами проаналізовано життя видатного уродженця Вінниччини, українського вченого, епідеміолога, академіка, президента Всеукраїнської академії наук Данила Заболотного, відзначеного найвищими нагородами Франції та Китаю. На основі архівних джерел, опублікованих та маловідомих матеріалів також детально проаналізовано внесок ученого у розвиток медичної науки, організацію боротьби з інфекційними хворобами, становлення національної науки та освіти.

Схвально відгукнулись про працю учасники презентації Почесний краєзнавець України Анатолій Лисий, члени Національної спілки краєзнавців України Галина Слотюк, Оксана Антонюк, кандидат історичних наук, заступник директора з наукової роботи КЗ «Музей Вінниці» Сергій Гула, викладач вищої категорії Вінницького медичного фахового коледжу імені академіка Д. К. Заболотного Світлана Круглікова, головний архітектор міста Вінниці Євген Совінський та ін.

Захід супроводжувала книжкова виставка «Світ науки Данила Заболотного», підготовлена працівниками відділу краєзнавства бібліотеки.

26 грудня 2025 р.

У Вінниці відбулася презентація книги «Над Собом пісня дзвінко лине» – унікального видання, присвяченого культурній спадщині Іллінеччини, людям сцени, народній творчості, багаторічній історії розвитку культури краю, чергового, 111-го, видання серії «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина».

Одним із авторів книги є Володимир Іжевський, для якого ця праця стала не просто дослідженням, а глибоко особистою сповіддю. За його словами, культура Іллінеччини – це його дитинство, юність і молодість, адже саме в районному будинку культури формувалася його творчий шлях. Автор наголосив, що всі постаті, описані в книзі, заслуговують на теплі слова вдячності.

Ідея створення книги, за його словами, виникла після проведення більше десяти міжнародних фестивалів імені Віталія Іжевського «Над Собом пісня лине», яким передували республіканські та районні культурно-мистецькі, а ключовим поштовхом появи видання стало усвідомлення того, що важливо залишити пам'ять для наступних поколінь.

Співавтором книги став Михайло Каменюк, який також долучився до систематизації матеріалів та збереження культурної спадщини Іллінеччини.

Високо оцінили видання присутні на презентації Іллінецький міський голова Володимир Ящук, директор КЗ «Центр культури, мистецтва та естетичного виховання Іллінецької міської ради», заслужений працівник культури України, модератор заходу Микола Романов, Почесний краєзнавець України, директор ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина» Вадим Вітковський, заслужений працівник культури, голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Сергій Гальчак, відомий вінницький культуролог Микола Ільчук та ін.

Особливої атмосфери заходу додав виступ Народного аматорського фольклорного ансамблю «Іллінецькі візерунки», який наочно продемонстрував живу спадкоємність традицій, про які йдеться в книзі.

Видання стало не лише літописом культурного життя Іллінещини, а й щирою даниною вдячності людям, які творили й продовжують творити українську культуру – від минулих століть до сьогодні.

27 грудня 2025 р.

З нагоди життєвих ювілеїв, 75-річчя від дня народження, правлінням обласного краєзнавчого осередку прийнято рішення про нагородження Почесною грамотою Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України Почесних краєзнавців України Володимира Горлея та Миколи Дороша – за вагомий внесок у розвиток краєзнавства на теренах Вінниччини.

31 грудня 2025 р.

Голова правління Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, Почесний краєзнавець України Сергій Гальчак звернувся із традиційним новорічним вітанням до краєзнавців області:

«У новому році бажаю Вам, Вашим рідним і близьким міцного здоров'я, сімейного добробуту, творчої наснаги, всіляких гарздів і лише позитивних емоцій!

Бажаю благословення – нашим героям-захисникам неньки України! Добра, світла й тепла – кожній домівці! Радісних усмішок – нашим дітям! Щастя – кожній родині!

Примножуймо, збагачуймо, бережімо неповторну духовно-культурну спадщину українського народу, сповноймо душу почуттям патріотизму, невтомно плекаймо національну свідомість!

Нехай обов'язково здійсниться найголовніше, чого ми всі чекаємо від нового року, – Перемоги!

Смерть ворогам!

Слава Україні!»

КНИГИ КРАЄЗНАВЦІВ ВІННИЧЧНИНИ, ВИДАНІ В 2025 РОЦІ

Балюк І. Б. Нагороди балканських країн. Книга 1 / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 236 с.

У книзі представлені нагороди незалежних балканських країн, які розташовані на території колишньої Югославії. Описано понад 600 нагород, представлено близько 1650 зображень орденів, медалей та знаків. Непроста доля країн, що пройшли вікові шляхи від підвладних іншим державам територій, до справжньої національної незалежності. Все це відображено у мистецтві медальєрів, скульпторів та ювелірів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та любителів сучасної світової історії.

Балюк І. Б. Нагороди балканських країн. Книга 2 / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 216 с.

У книзі представлені нагороди незалежних балканських країн, які розташовані на території колишньої Югославії. Описано понад 600 нагород, представлено близько 1200 зображень орденів, медалей та знаків. Непроста доля країн, що пройшли вікові шляхи від підвладних іншим державам територій, до справжньої національної незалежності. Все це відображено у мистецтві медальєрів, скульпторів та ювелірів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та любителів сучасної світової історії.

Балюк І. Б. Нагороди та відзнаки Ватикана / Ігор Балюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 132 с.

У книзі представлені нагороди найменшої і разом з тим найвеличнішої країни, яка розпочала свою історію з приходу Християнства в Нову еру сучасного світу. Описано понад 300 нагород та представлено близько 700 зображень орденів, медалей та знаків. Непроста доля країни, що пройшла військові шляхи від Повелителя світу до постійної боротьби за незалежність. Все це відображено у мистецтві медальєрів, скульпторів та ювелірів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та дослідників сучасної світової історії.

Бібліотекарі та бібліотекарки Вінниччини – заслужені працівники культури України: довідник / Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, ВОУНБ імені Валентина Отамановського; укладач П. Цимбалюк; передне слово О. Дернова; ред. С. Лавренюк; відповідальна за випуск Г. Слотюк. – 2-ге вид., випр. і допов. – Вінниця, 2025. – 72 с.: фот. – (Діячі культури і мистецтв).

Довідник присвячений бібліотечним працівникам, які зробили вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи Вінниччини в другій половині ХХ – ХХІ ст. та удостоєні почесного звання «Заслужений працівник культури України».

Бібліотечна стихія Павліни Цимбалюк. До 75-річчя від дня народження заслуженого працівника культури України. Бібліографічний покажчик / уклад. О. Ю. Антонюк; ред. С. В. Лавренюк; відп. за вип. Г. М. Слотюк; Упр. культури та креат. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. обл. військ. адм.; ВОУНБ ім. В. Отамановського. – Вінниця, 2025. (Діячі культури і мистецтв краю). – 95 с.

Бібліографічний покажчик присвячено життю та діяльності бібліотекознавця, організатора бібліотечної справи на Вінниччині, заслуженого працівника культури України, ученого секретаря ВОУНБ ім. В. Отамановського П. І. Цимбалюк.

Видання містить бібліографічні матеріали, що висвітлюють її науково-дослідницьку, організаційну та культурно-просвітницьку діяльність, а також внесок у розвиток бібліотечної справи на Вінниччині.

Покажчик стане в пригоді фахівцям бібліотечної та інформаційної сфери, науковцям, краєзнавцям, студентам, а також усім, хто цікавиться історією бібліотечної справи та видатними постатями в цій галузі.

Випробування часом. До 40-річчя народної аматорської кіно-студії «Гіпаніс» комунального закладу «Будинок культури» Хмельницької міської ради: бібліографічний краєзнавчий покажчик. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 92 с.

У виданні, створеному авторським колективом (Анатолій Венгрук, Юлія Цупринюк, Оксана Михалиця, Анжела Веремій, Віра Степанюк, Вікторія Стукан та ін.), подано коротку історію становлення та розвитку кіностудії, відомості про її керівників, а також перелік більшості фільмів, створених протягом сорока років діяльності.

Покажчик розрахований на всіх, хто цікавиться історією рідного краю, культурним життям Хмельницької громади, а також на тих, хто досліджує техніку й особливості аматорського кіномистецтва.

Вінницькі обласні історико-краєзнавчі конференції (1972 – 2024 рр.): бібліографічний покажчик змісту / Упорядники: Войнаровський А. В., Черняк В. В. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 232 с.

Бібліографічний покажчик містить 2864 назв тез, повідомлень, статей Вінницьких обласних історико-краєзнавчих конференцій, що розкривають різні аспекти історії, археології, етнографії, фольклору, літературознавства, економіки, культури, природи Вінниччини.

Видання розраховане на широке коло поціновувачів історії рідного краю.

Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXXVI Вінницької всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. 8 листопада 2024 р. / ред. кол.: О. А. Мельничук (відповідальний редактор), С. Ю. Юзвак, Т. Д. Каменщук, К. І. Висоцька, А. В. Войнаровський, Б. М. Галайко, С. Д. Гальчак, С. А. Гула, В. М. Даниленко, Ю. А. Зінько, Т. Р. Кароєва, О. А. Коляструк, П. М. Кравченко, О. М. Кравчук, О. І. Криворучко, С. А. Лапшин, І. В. Мазур, О. П. Мурашова (відп. секретар), І. І. Ніколіна, О. С. Петренко, І. М. Романюк, О. О. Серветнік, В. А. Тучинський, О. Ю. Федоришен. – Вінниця: ТВОРИ, 2025. – 332 с.

Вітковський Вадим. Борівка: що написано пером – не вирубати... Книга сьома. 1856 – 2025 роки / Вадим Вітковський / «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 117 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Лисий Анатолій, Морозова Наталія, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Федоришен Олександр, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 324 с.

Вітковський В. М. Лісниче, село мальовниче. 1280 р. Історія села Лісниче (Копистирин) Бершадської громади Гайсинського району Вінницької області / В. М. Вітковський / Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 101 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Лисий Анатолій, Морозова Наталія, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Вінниця, 2025. – 304 с.; іл.

Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Раннє українське козацтво на теренах Бершадщини», приурочена 565-й річниці заснування м. Бершадь і 535-й річниці першої писемної згадки про козаків Південної Брацлавщини / Матеріали конференції, 6 вересня 2025 р., м. Бершадь / Ред. кол.: С. Д. Гальчак (голова), С. І. Дровозюк (співголова), І. М. Романюк (співголова), Г. О. Погончик (відповідальний секретар), К. В. Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 156 с.; іл. 4 с.

Гальчак С. Д. Вінничани – Почесні краєзнавці України / Сергій Гальчак. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 120 с.

У виданні подаються енциклопедичні дані про 34-х вінничан – Почесних краєзнавців України. Приурочене воно 100-річчю Національної спілки краєзнавців України.

Дитинства чарівна мить... / Авторський колектив: С. Д. Гальчак (редактор), І. Б. Балюк, А. А. Веремій, І. С. Волошенко, М. Н. Дорош, М. М. Крижанівський, А. К. Лисий, В. М. Паламарчук, О. П. Рекрут, Ю. С. Степанчук, В. О. Цимбал, В. Л. Яблонський (ініціатор творчого проєкту). (Малюнки художниці Марії Іванової). – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 140 с., іл. – 12 с.

У книзі вміщено авторські спогади відомих краєзнавців Вінниччини про найбільш пам'ятні сторінки їхнього дитинства.

Для читачів шкільного віку

Домініканський комплекс у Вінниці: сторінки 400-літньої історії: збірник за результатами наукової історико-краєзнавчої конференції (Вінниця, 22 листопада 2024 р.). – Вінниця: ТВОРИ, 2025. – 488 с.; іл.

Збірник присвячений пам'ятці архітектури – об'єкту культурної спадщини національного значення «Домініканський монастир», що є частиною архітектурно-історичного ансамблю «Вінницькі Мури». Матеріали конференції доповнені документами з історії комплексу та попередніми дослідженнями. Вони висвітлюють заснування, розбудову і функціонування осідку Ордена братів-проповідників у Вінниці, а також період з часу скасування домініканського монастиря і до початку XIX ст., коли комплекс приймав під свій дах православні церкви різних конфесій, шпиталі, склади, крамнички, міські заклади. Видання містить численні ілюстрації – світлини, поштові листівки, мапи і плани з музейних, архівних і приватних колекцій.

Дорош Микола. Воронівці: сповідь / Микола Дорош / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 109 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Лисий Анатолій, Морозова Наталія, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Федо-

ришен Олександр, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 272 с.

Дорош Микола, Степанюк Віра. Звитяжець / Микола Дорош, Віра Степанюк. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. – 204 с.

Книга написана у час, коли смертоносні ракети російської кровожерливої орди стирали з лиця землі українські села й міста. У ній – щемливі спогади про славного крайнина, патріота, молодого відважного воїна Тараса Сеника із мальовничого села Чепелі Хмільницького району, який, ризикуючи своїм життям, став на захист рідної прабатьківської землі.

Це потреба людської пам'яті. Пам'яті серця про незабутній непроминальний біль живих, їх тугу й сум за втраченим, а також нагадування усім нам про тих, хто заплатив найдорожчу ціну за мирне буття на вільній землі.

У книзі воїн-герой оживає у спогадах рідних, друзів, побратимів, щоби героїчний чин оборони не був забутий, щоб герої жили поміж нас.

Видання розраховане на широке коло читачів.

Дячок Віктор. Моя Качківка / Віктор Дячок / Серія «Моя «Вінниччина» журналу «Вінницький край». – Вип. 112 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Лисий Анастолій, Морозова Наталія, Мудрак Олександр, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Федоришен Олександр, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2025. – 292 с.

Дьомін Олександр. Маловідомі сторінки історії Бершадщини. Випуск третій / Олександр Дьомін. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 248 с.

Книга розповідає про деякі маловідомі факти й події, пов'язані з історією Бершаді і сіл Бершадської громади, про Бершадську фортецю, про будинки фільварків, які збереглись до сьогодні.

Читачі можуть прочитати про історію Бершадського спиртзаводу – найстарішого підприємства Бершаді, про 50-річний ювілей Бершадського електромеханічного заводу, про першу цукроварню Собанського на Поділлі, яка була в Глинському біля П'ятківки.

Також можуть прочитати про історію спорту на Бершадщині, виникнення сільського спортивного товариства «Колос» та дитячо-юнацькі спортивні школи, спортсменів і тренерів, які внесли вагомий внесок у розвиток спорту на Бершадщині.

З любов'ю до малої батьківщини: діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України (2024 р.) (Записки з щоденника): Книга 9 / Автор-упорядник С. Д. Гальчак. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. – 192 с.; іл. – 16 с.

У книзі йдеться про діяльність Вінницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, краєзнавців області в 2024 р.

Для широкого кола читачів.

Іжевський Володимир, Каменюк Михайло. Над Собом пісня дзвінко лине. Яскраві сторінки історії культури Іллінецьчини / Володимир Іжевський, Михайло Каменюк / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 111 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 144 с.

У книзі вінницькі краєзнавці, відомий громадський діяч, підприємець Володимир Іжевський та письменник Михайло Каменюк досліджують витoki такого помітного в духовному житті Вінниччини явища як «культурний феномен Іллінецьчини». Адже упродовж всього ХХ століття і донині народні митці-самородки колишніх Іллінецького і Дашівського районів подільського Присоб'я не переставали дивувати світ своїми різноманітними здобутками, надто в мистецтві хорового співу.

Аналізується життєвий і творчий шлях відомого композитора, диригента, музиканта, фольклориста В. І. Іжевського, який дав поштовх розвитку місцевого хорового мистецтва, на базі якого проходять тепер щорічні Міжнародні фестивалі хорового співу «Над Собом пісня дзвінко лине».

Видання розраховане на широке коло читачів.

Клименко Іван. Дорога до прадідівської церкви. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 128 с.

Книга знайомить читача з історією православної церкви України, а також з історією місцевої сільської церкви (села Буди Тростянецької селищної громади Гайсинського району). Постають у ній прізвища забутих сільських священників, простих людей, причетних до церкви і просто жителів села.

Колесник Степан. Мончинці / Степан Колесник / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 107 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 316 с.

Кочубейник С. І. По дорозі життя... / Станіслав Кочубейник. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 108 с.

Краєзнавчі конференції Вінниччини. Регіональний аспект. Показчик історико-краєзнавчих конференцій Вінницької області: довідник / упоряд. Р. М. Зелінський. – Вінниця: ТОВ «НІЛАН-ЛТД», 2025. – 152 с.

Показчик висвітлює перелік обласних історико-краєзнавчих конференцій Вінниччини з 1972 по 2025 рр. та зміст матеріалів районних і місцевих конференцій в царині краєзнавства протягом 1996 – 2025 рр. Довідково-інформаційне видання розкриває назви конференцій, час та місце їх проведення, назви статей та імена їх

авторів. Розраховане на науковців, освітян, краєзнавців, працівників культури, студентів й усіх тих, хто цікавиться історією рідного краю.

Куций Олександр. Мій Шарапанівський край: історико-літературний нарис. Книга третя. Шарапанівка між двома війнами (1917 – 1930) / Олександр Куций / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 111 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2025. – 248 с.

Літературно-мистецьке об'єднання «Вишиванка». Альманах / Автори-упорядники: Маршук Ю. М., Наталочна Л. В. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 152 с.

Альманах надрукований до 60-річчя створення Бершадського літературно-мистецького об'єднання «Вишиванка». У ньому читачі зможуть більше дізнатися про творчу когорту Бершадської громади, які входять до літературно-мистецького об'єднання: художників, митців, майстрів народної творчості, поетів, прозаїків, драматургів, краєзнавців, про відомі та маловідомі сторінки літературного краєзнавства регіону.

Літописець Поділля: життя і спадщина Анатолія Нагребецького: до 80-річчя від дня народження: бібліографічний покажчик / Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної адміністрації, ВОУНБ ім. В. Отамановського; уклад. Н. В. Березюк; ред. С. В. Лавренюк; відповідальна за вип. Г. М. Слотюк. – Вінниця: Балюк І. Б., 2025. – 86 с.; іл. 4 с.

Марущак Ніна. Заболотне. Зернини в колоску / Ніна Марущак / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 108 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Віт-

ковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Лисий Анатолій, Морозова Наталія, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Федоришен Олександр, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2025. – 308 с.

Микола Битинський у документах епохи / Упорядники: К. В. Завальнюк, Р. М. Зелінський, О. М. Кравчук, Ю. В. Легун, В. П. Рекрут; автори вступної статті: О. М. Кравчук, К. В. Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 672 с.

Книга – збірник документів та матеріалів, насамперед, із фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України) та Державного архіву Вінницької області (ДАВіО), а також публікацій з українських емігрантських часописів, які дозволяють уточнити та розширити відомості про життя та діяльність відомого українського геральдиста, художника-графіка, поета, прозаїка, громадського діяча, підполковника Армії УНР, уродженця м. Літин Літинського повіту Подільської губернії Миколи Оверковича Битинського (1893 – 1972). Окрім цього, значна увага у книзі приділяється творчій спадщині М. Битинського – людини неабиякого літературного, мистецького та наукового дарування. Зокрема, у ній представлені його відомі та маловідомі поетичні твори, наукові та науково-популярні розвідки з військової історії України, геральдики, фалеристики, лексикології, історії мистецтва тощо.

Значне місце у книзі також займає листування М. Битинського зі своїми друзями, колегами, знайомими та різними установами (загалом представлено 140 різних листів). У колі його адресатів такі відомі історичні постаті як В. Филонович, М. Крат, І. Рудичів, В. Гарба (Гарбер), О. Рішай, Р. Климкевич, В. Сенютович-Бережний, Я. Рудницький, П. Йосипишин, З. Івасишин, В. Жук-Гришкевич, М. Кравчук та ін.

Велике зацікавлення у читачів викличе також підбірка світлин, чимало з яких друкується уперше.

Видання розраховане на професійних істориків, архівістів, краєзнавців, викладачів та студентів, а також усіх, кому небайдужа історія України.

Мідляр К., Бузинський М. Козацтво Вінниччини: від минулого до сьогодні / Костянтин Мідляр, Микола Бузинський. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 160 с.

Мета книги «Козацтво Вінниччини: від минулого до сьогодні» – сприяти національно-патріотичному вихованню українських дітей і молоді, вселити в їхні серця гордість за величну історію України. Звитяги козацького руху під проводом Данила Нечая, Івана Богуна, Івана Сірка, Івана Гонти та інших героїв мають велике значення. Пам'ять про їхні військові перемоги селянське козацтво в своїй ідеологічно-патріотичній роботі широко поширює серед шанувальників славного минулого України. Сьогодні, в умовах боротьби українського народу з російським агресором, це важливо, як ніколи.

Видання буде корисним всім тим, хто цікавиться краєзнавством, історією рідного краю, зокрема, діяльністю українського козацтва.

Нагребецький А. Н. Лозова – моя річка і рідне село / Анатолій Нагребецький. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 756 с.

«Лозова – моя річка і рідне село» – тридцять перша книга Анатолія Нагребецького. Цього разу про два споріднених села – Лозову й Теклівку, що в Шаргородському краю на Вінниччині.

Книга ця – це опис подій у хронології, і розпочинається він із 1550 року. Це – щира, прониклива письменницька розвідка у глибину віків за коренями назв населених пунктів, осмислення подій з точки зору вічності й нинішнього часу. Це – знайомство з людьми, які звеличували в минулому і прославляють сьогодні древні подільські села Лозову і Теклівку.

Онищук Марія, Ничипорук Олена. Талалаї, мов віночок запашного зілля. Історія сіл Талалаї і Станілівка Погребищенського району (нині – Вінницького) / Марія Онищук, Олена Ничипорук /

Серія «Моя Вінниччина». – Вип. 102 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Гандзюк Віталій, Гордієвич Олександр, Коляструк Ольга, Лисий Анатолій, Морозова Наталія, Пойда Оксана, Стебелев Андрій, Тепленко Марина, Цимбал Віктор, Яковенко Тетяна. – Вінниця: ПрАТ «Вінницька обласна друкарня», 2025. – 412 с.

Отамановський В. Д. Міста Правобережної України другої половини XVII – XVIII століть: панорама соціально-економічних трансформацій : монографія / Валентин Отамановський; пер. з рос., передм., ред. А. Зінченко. – Харків: Видавець Олександр Савчук; Музей Вінниці, 2025. – 658 с., табл.

Дослідження відомого українського історика Валентина Отамановського (1893 – 1964) розкриває соціально-економічну динаміку міст Правобережної України від занепалих напівземлеробських міських осередків доби Руїни і першої чверти XVIII ст. до торговельно-ремісничих і виробничих міських привілеїв та самоорганізації міських громад у боротьбі зі свавіллям старост та за повернення колишніх прав. Висвітлюється зростання культурних запитів міського населення й утвердження в містах ремісничої та лікарської медицини й аптечної справи.

Пащенко Михайло. Вінниця. Хронологія визначних подій / Михайло Пащенко. – Вінниця: ФОП Балюк І. Б., 2025. – 380 с.

Книга присвячена історії перлини Поділля – Вінниці. Поринаючи у її минуле, автор досліджує хронологію визначних подій, що назаважди закарбувалися на сторінках її літопису.

Видання буде корисним для мешканців і гостей міста над Бугом, науковців і краєзнавців, студентської та шкільної молоді – для всіх, хто цікавиться розмаєм окраси Поділля.

Пентюк Б. М. До священства – через Гологофу: історія роду / Борис Пентюк [ред. Вітковський В. М.]. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 212 с.

У книзі висвітлено особливості життя і становлення господаря з нащадків козаків, вплив пращурів на формування народних традицій та православного віросповідання в родині священника Федота Пентка. Використані архівні та сімейні документи, спогади членів роду. Особлива увага приділена становленню священства через особисту Гологофу – несення Хреста у важкий період Голодомору та репресій в Україні.

Покажемо є продовження традицій священства в онуках та правнуках отця Федота, життя якого стало прикладом родинних стосунків та віросповідання нащадків, що стало стимулом для вивчення духовного життя краю.

Запропоновані матеріали мають духовне та культурно-краєзнавче спрямування, можуть бути використані при вивченні особливостей безперервності священнослужінь в скрутні періоди для Церкви та конкретного роду, в духовній освіті, при написанні науково-дослідних робіт.

Перша Всеукраїнська науково-краєзнавча конференція «Мурафа – колиска українського козацтва» (до 420-ї річниці народження кошового отамана з Мурафи Івана Сірка) / Матеріали конференції, 8 липня 2025 р., с. Клекотина Мурафської сільської територіальної громади / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), С. І. Дровозюк (співголова), П. М. Романюк (співголова), Г. П. Стефанішена (відп. секретар), А. К. Лисий, А. Н. Нагребський, О. В. Струкевич. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 144 с.; іл. 4 с.

Пірус Тетяна, Пірус Катерина. Про Рахни-Лісові та рахнян у збірці статей Тетяни Пірус і Катерини Пірус / Тетяна Пірус, Катерина Пірус. – Вінниця: ТОВ «НІЛАН-ЛТД», 2025. – 208 с.

Пропоноване читацькому загалу видання – це захоплююче краєзнавче дослідження, яке складається із двох десятків статей, невідомих або маловідомих широкій аудиторії. На основі архівних документів та періоджерел авторки пропонують читачам неупереджений погляд на історію села Рахни-Лісові, спонукають до пошуків та досліджень власного родоводу.

Книга орієнтована на широку аудиторію.

Погончик Г. О. Зародження та розвиток документального кіно на Бершадщині / Григорій Погончик. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. – 108 с.

Книга про заснування в другій половині 60-х років ХХ століття Бершадської народної кіностудії «Колос», про створення і зміст деяких документальних аматорських фільмів, у яких зафіксовано роботу різних організацій, установ, ветеранів Другої світової війни, героїв російсько-української війни, передовиків виробництва, відомих людей Бершадщини, про відзначення цих кіноробіт та їх авторів на міжнародних, Всеукраїнських, обласних фестивалях.

Погончик Григорій. У жорнах сталінських репресій (Бершадщина) / Григорій Погончик. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 232 с.

В історико-меморіальному виданні автор подає імена уродженців та мешканців Бершадщини, які у радянські часи стали жертвами кривавих сталінських репресій.

Книга є своєрідним пам'ятником їм. Розрахована на широке коло читачів.

Погончик Г. О. Флорине на зламі століть / Григорій Погончик. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 616 с.; іл. – 20 с.

У книзі розкрито виникнення села Флорине, життя його мешканців від часу заснування села й до наших днів. Значна увага акцентована на подіях ХХ століття: встановлення радянської влади на селі, розвитку колгоспного будівництва, голодоморах 30-х – 40-х років, сталінських репресіях, участі мешканців села у Другій світовій, афганській війнах, ліквідації Чорнобильської катастрофи, а також у російсько-українській війні, яка триває з 2014 року й до нині. Розкрито також розвиток інфраструктури села. У центрі дослідження – людина праці.

Книга розрахована для широкого загалу читачів, є пам'ятним дарунком нащадкам, які проживають у селі та вихідцям із Флориного в ім'я діянь їхніх прадідів, дідів, батьків.

Подільський говір: бібліографічний покажчик: 2-е ви д., змінене і доповнене / уклад.: І. В. Гороф'янюк, Н. Д. Коваленко, Т. М. Тимошенко. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута»», 2025. – 196 с.

У покажчику подано перелік друкованих праць, у яких з'ясовано історію розвитку, територію побутування та визначальні риси подільського діалекту південно-західного наріччя української мови.

Для мовознавців, фольклористів, етнографів, викладачів і здобувачів освіти, а також усіх, хто цікавиться мовою, історією та культурою Поділля.

Подільський книжник: альманах. Вип. 16 (2023) / Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, ВОУНБ ім. В. Отамановського; укладач Т. Р. Кароева; редактор С. В. Лавренюк: відповідальна за випуск Г. М. Слотюк. – Вінниця, 2025. – 140 с.

У шістнадцятому випуску альманаху традиційно подано відомості про фонди відділу рідкісних і цінних видань ВОУНБ ім. В. Отамановського, висвітлено розмаїття книжкового життя регіону минулого та сьогодення.

Видання призначене науковцям, краєзнавцям, бібліографам, студентам, а також усім зацікавленим особам.

Поетичний світ Володимира Свідзінського: біобібліографічний покажчик / Упр. культури та креатив. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. обл. військ. адмін., ВОУНБ ім. В. Отамановського; уклад. О. І. Кіз'ян; вступ. ст. Е. С. Соловей; ред. С. В. Лавренюк; комп'ютер. верстка, дизайн, ориг.-макет А. Зубко; відп. за вип. Г. М. Слотюк. – Вінниця, 2025. – 316 с.

Біобібліографічний покажчик присвячений життю і творчості Володимира Юхимовича Свідзінського (1885 – 1941) – визначного та найтрагічнішого українського поета ХХ ст., талановитого перекладача доби «Розстріляного відродження», який народився в с. Маянів, що на Тиврівщині. Він залишив для прийдешніх поколінь свій неповторний, яскравий і самотній поетичний набуток, який радянський режим навмисно піддавав довготривалому

забуттю, як, до речі, й ім'я славетного поета. Лише в часи незалежності України розпочалося запізніле та непросте повернення творчого слова В. Свідзінського до перлин української поезії.

Показчик адресовано літературознавцям, мовознавцям, викладачам закладів освіти, бібліотечним працівникам, краєзнавцям, а також шанувальникам українського поетичного слова.

Право на безсмертя / Авторка й упорядниця Анжела Веремій.
– Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2025. – 340 с.

Краєзнавчо-меморіальне видання – це книга пам'яті про тих, хто в грізний час російсько-української війни став на захист нашої Батьківщини, поклавши на її вівтар життя.

«Право на безсмертя» – реквієм-ушанування земляків, мешканців Хмільника і Хмільницької громади, котрі загинули у воєнні роки, захищаючи свою землю від рашистських загарбників.

На сторінках цього літопису – розповіді про лицарів-героїв нового часу. Юні, молоді, справжні, вони вміли любити свою Вітчизну понад усе і в полум'ї нервної боротьби з новими ординцями рятували сонце, і Україну, і життя, чесно здобувши право на безсмертя.

Запропоноване видання буде важливим та цікавим для істориків і краєзнавців, студентів і учнівської молоді – для всіх, хто цікавиться долею рідного краю, любить свою землю, шанує тих, хто віддав своє життя за волю і незалежність України.

Прибила Володимир. Красносілка: відлуння століть. Книга II: Соціально-культурна інфраструктура села у контексті його історії / Володимир Прибила / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 110 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2025. – 340 с.

У вміщених в книзі нарисах висвітлено соціально-культурну інфраструктуру села Красносіли Гайсинського району Вінницької

області у контексті його історії. Розкрито історію і розвиток місцевих структур соціальної сфери, а саме: дошкільних, навчальних, навчально-виховних і професійних закладів, відомчих бібліотек, місцевого храму, медичних закладів. Також висвітлено сторінки культурної спадщини та спортивного минулого села.

Видання розраховане на науковців, краєзнавців та всіх, хто цікавиться історією рідного краю.

Роговий О. І. Святиня. Історія Зозівського храму Святого Івана Богослова / Олександр Роговий. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. – 232 с.

Книга відкриває перед читачем багатомісячну історію однієї з найстаріших та найбільш шанованих святинь Вінниччини. З початку свого можливого існування в середині XV століття храм став не лише духовним центром села Зозів, але й важливим свідком історичних подій, що відбувалися в Україні протягом трьох століть.

Історія сучасного Зозівського храму починається у 1745 році, коли на місці стародавньої дерев'яної церкви було закладено нову кам'яну споруду, що стало символом непохитної віри та стійкості громади. Впродовж століть святиня пережила багато труднощів: від нападів численних ворогів до змін у політичній ситуації, що впливали на розвиток релігійного життя в Україні

Особливу увагу в книзі приділено розвитку храму за радянських часів, коли його роль у житті місцевої громади була серйозно обмежена, а сама церква часто ставала мішенню для антирелігійної пропаганди. Однак, не зважаючи на тиск з боку влади, храм продовжував залишатися місцем для молитви та збереження духовних традицій.

До сьогоднішнього дня храм Апостола Івана Богослова, відроджений завдяки В. Марківському, залишається не лише важливою частиною релігійної спадщини, але й символом єдності та національної гідності. Книга розповідає про історичні періоди, коли храм переживав розквіт та занепад, а також про сучасні зусилля громади з відновлення та збереження місцевої Святині для наступних поколінь.

Вона цікава не тільки тим, хто має інтерес до історії релігії на Вінниччині, але й усім тим, хто цінує значення духовних святинь у формуванні національної ідентичності та культурної спадщини.

Слободенюк Надія. Туристичний путівник. Браїлів / Надія Пантелеймонівна Слободенюк. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2025. – 44 с.

Топографічний опис Подільської губернії кінця XVIII ст. Літинський, Могилівський, Ольгопільський, Балтський повіти [Набір тексту, упорядкування, вступна стаття, покажчики, коментарі, підбір ілюстрацій – Юрій Легун]. – Вінниця: ТВОРИ, 2025. – 696 с.

«Топографічний опис Подільської губернії» – унікальне статистичне джерело з історії нашого краю. Він був укладений на межі XVIII – XIX ст. невдовзі після захоплення Східного Поділля Російською імперією. У документі подані демографічні, економічні, географічні та інші характеристики населених пунктів губернії, які дотепер були майже недоступними для дослідників. У цьому виданні вміщені частини, присвячені Літинському, Могилівському, Ольгопільському, Балтському повітам.

Усна історія: пізнавально-документальний потенціал і громадська архівістика. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції. 31 жовтня 2024 р., м. Вінниця / Управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної військової адміністрації, ВОУНБ ім. В. Отамановського; редкол.: Г. М. Слотюк (голова), О. Ю. Антонюк (упоряд.), Л. Б. Борисенко, А. Ю. Гумінська, С. В. Лавренюк, О. В. Марчук, О. В. Стояльникова, П. І. Цимбалюк. – Вінниця, 2024. – 152 с.

Формування української ідентичності в процесі збройного протистояння російській агресії: Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. 28 лютого 2025 р., м. Бар Вінницької області / Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), В. П. Восколуп

(секретар), Ю. Л. Маліновський, А. Г. Філінюк. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2025. – 192 с.

Шуляр Оксана. Вишиті сорочки Вінниччини / Оксана Шуляр. – К., 2025. – 288 с.

Збірка – результат багаторічної праці авторки з вивчення конструктивно-художніх особливостей вишитих сорочок її рідного краю, відновлення старовинних узорів вишивання у схемах. Загалом у книзі розміщено схеми вишивання 35-и сорочок з різних куточків Вінниччини початку та середини ХХ століття.

Всі вишиті сорочки, що представлені на світлинах, створені авторкою власноруч.

Янголи Маріуполя / упоряд. В. О. Калмикова. – Вінниця: ТВОРИ, 2025. – 112 с.

Книга присвячена подвигу 14-и вінничан – героїчних захисників Маріуполя під час російсько-української війни, які віддали своє життя за незалежність України.

* * *

Крім того, у 2025 р. вийшли книги, датовані 2024-м роком:

Балюк І. Б. Нагороди Монголії. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2024. – 88 с.

У книзі представлені нагороди великої азійської країни, яка має древню історію. Описано понад 100 нагород та представлено близько 350 зображень орденів, медалей та знаків. Непроста доля країни, що пройшла вікові шляхи від Повелителя світу, що включала близько 1000 народів, до справжньої національної незалежності. Все це відображено у мистецтві медальєрів, скульпторів та ювелірів.

Видання розраховане на широке коло колекціонерів та дослідників сучасної світової історії.

Дерев'яно Наталія. Райгород і Соболівка: життя та загибель єврейських громад / Наталія Дерев'яно. – К.: Український центр вивчення історії Голокосту, 2024. – 140 с.

Багатовікову історію єврейських громад Райгорода і Соболівки – колись жителів штетлів, а сьогодні сіл Вінницької області – було насильно обірвано під час німецької окупації 1941 – 194 років. В історії довоєнного життя та вбивства євреїв у Райгороді і Соболівці досі залишається багато лакун, які намагається заповнити ця публікація. Видання розраховане на істориків, краєзнавців, учителів, учнів та усіх, хто цікавиться історією України, рідного краю, Другої світової війни й етнічних меншин України.

Подільський книжник: альманах. – Вип. 17 (2024 р.) / Упр. культури та креатив. індустрій Департаменту гуманітар. політики Вінниц. обл. військ. адмін., ВОУНБ ім. В. Отамановського; уклад. Т. Р. Кароева; ред. С. В. Лавренюк; відп. за вип. Г. М. Слотюк. – Вінниця, 2025. – 152 с.

У сімнадцятому випуску альманаху традиційно подано відомості про фонди рідкісних і цінних видань ВОУНБ ім. В. Отамановського, висвітлено розмаїття книжкового життя регіону минулого та сьогодення. Не менш значущим для плідної бібліотечної діяльності є її спеціалісти – у випуску вміщено статті про тих, хто пропрацював понад 50 років на цій ниві. Подається історія бібліотек регіону крізь призму архівних документів, опубліковано інші матеріали різноманітної тематики.

Видання призначено науковцям, краєзнавцям, бібліотекарям, бібліофілам, студентам, а також усім зацікавленим особам.

Поліщук Жанна. Життєве намисто погребіщан / Жанна Поліщук / Серія «Моя Вінниччина» ВОКУ «Видавничий Дім «Моя Вінниччина». – Вип. 104 / Редколегія серії: Заболотна Наталія (голова), Івасюк Ігор (заст. голови), Юзвак Світлана (заст. голови), Вітковський Вадим (секретар), Каменюк Михайло (редактор серії), Гальчак Сергій (науковий редактор), Давидовський Назарій, Дмитренко Жанна, Коляструк Ольга, Легун Юрій, Мудрак Олександр, Федоришен Олександр. – Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2024. – 548 с.

Науково-красназавче видання
Гальчак Сергій Дмитрович,
автор-упорядник

**З любов'ю до малої батьківщини:
діяльність Вінницької обласної організації Національної
спілки красназавців України (2025 р.)
(Записки з щоденника)
Книга 10**

Комп'ютерний набір
О. С. Гальчака

Технічний редактор
І. Схабовська

Видавець: ПП Балюк І. Б.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2524 від 13.06.2006
Здано у виробництво 02.01.2026
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Ум. друк. арк. 14,5.
Друк офсетний. Наклад 100 прим. Зам. 2.
Друк ТОВ «Меркьюрі-Поділля»
Тел. / факс: (0432) 55-08-02